

Krešimir Erdelja • Igor Stojaković

KLIO 8

radna bilježnica za povijest
u osmom razredu osnovne škole

Izdavač

Školska knjiga, d. d.
Zagreb, Masarykova 28

Za izdavača

dr. sc. Ante Žužul

Direktorica školskog programa

Matilda Bulić, prof.

Glavna urednica

Jelena Lončarić

Urednici

dr. sc. Deniver Vukelić
Sonja Miličević Vukelić, prof.

Kreativna direktorica

Ana Marija Žužul

Art-direktorica

Tea Pavić

Recenzent

Janko Kalšan, prof.

Naslovnicu opremili

Tea Pavić, Ivan Stanišić

Dizajn

Lana Grahek

Ilustracije

Ivan Stanišić
Piktoteka Školske knjige

Zemljovidi

Tomislav Kaniški

Autor anagrama

Koji ćoravi gost!

Agencija za odgoj i obrazovanje odobrila je uporabu ovoga dodatnog obrazovnog materijala odlukom:

KLASA: 602-09/21-01/43

URBROJ: 561-05/13-21-3

Zagreb, 12. ožujka 2021.

© ŠKOLSKA KNJIGA, d. d., Zagreb, 2021.

Nijedan dio dodatnog obrazovnog materijala ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

Grafičko-likovna urednica

Romana Župančić

Lektorica

Andrea Fišer

Korektorica

Ivana Ujević

Grafička priprema

Grafičko-likovna redakcija Školske knjige

Tisak

Grafički zavod Hrvatske, d. o. o., Zagreb

Tiskanje dovršeno u lipnju 2021.

KREŠIMIR ERDELJA IGOR STOJAKOVIĆ

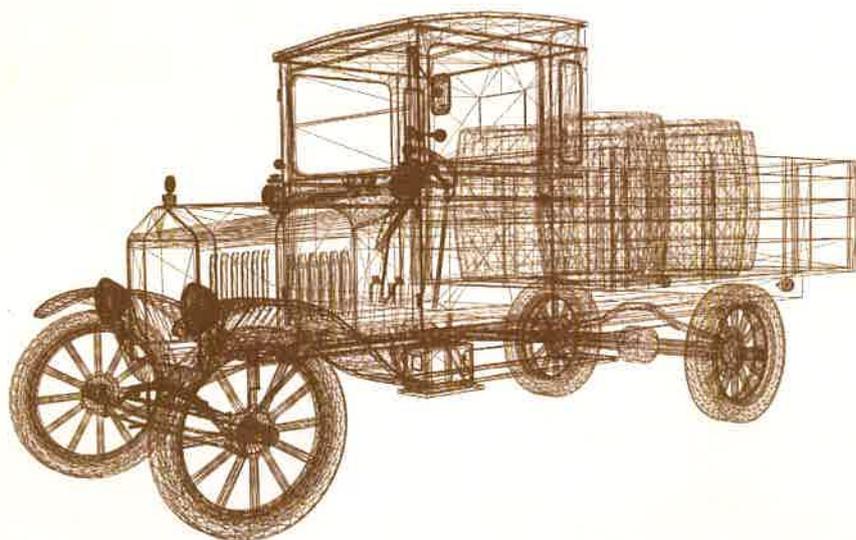
KLIO 8

**radna bilježnica za povijest
u osmom razredu osnovne škole**

Zagreb, 2021.

 školska knjiga

SVIJET I HRVATSKA OD 1918. DO 1939. GODINE

Američki proizvođač automobila Ford revolucionarizao je industriju i promet svojim serijski proizvođenim automobilima. Njegov prvi i najpoznatiji model automobila bio je Ford Model T, a uskoro je prema tome modelu izrađen i kamion Ford Model TT. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj sa svih strana Fordov kamion model TT iz prve polovice XX. stoljeća.

VERSAJSKI POREDAK

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je teško procijeniti broj stradalih u Prvome svjetskom ratu.

Teško je procijeniti zbog manjka točnih podataka, ali i zbog različitog pristupa povjesničara.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Komentiraj sudbinu nacionalnih manjina u Europi nakon Prvoga svjetskog rata.

Mnogi pripadnici nacionalnih manjina bili su prisiljeni napustiti zemlja u kojoj žive (primjer Grčke i Turske / Grka i Turaka).

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Prouči izjave i odgovori na pitanje.

Britanski političar Winston Churchill izjavio je o Prvome svjetskom ratu:
„U ovom su se ratu civilizirane, kršćanske države koristile svim sredstvima osim mučenjem i ljudožderstvom.”

Britanski premijer David Lloyd George izjavio je o Prvome svjetskom ratu:
„Ovaj rat, kao i sljedeći rat, rat je za prestanak svih ratova.”

Usporedi izjave dvojice britanskih političara. Izvedi zaključke o njihovim stajalištima prema Prvome svjetskom ratu.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
4. Prouči izvor i odgovori na pitanja.

O životu u Austriji neposredno nakon rata pisao je Stefan Zweig [Štefan Cvajg]:

„Posljednje četiri godine u Austriji se ništa nije gradilo i mnoge su kuće propale. Nepregledne mase demobiliziranih vojnika bez krova nad glavom nagrnule su u gradove. Trebalo ih je negdje smjestiti. Kod nas su četiri puta dolazile komisije, ali mi smo vojnicima već ustupili dvije prostorije naše kuće. (...) Prvi put u životu gledao sam u žute i opasne oči gladi. Kruh se mrvio i bio crn. Imao je okus po ljepilu. Da ne bi posve zaboravili okus mesa, mnogi su uzgajali kuniće, a jedan je mladić u našem susjedstvu puškom lovio vjeverice. Psi i mačke ponekad se nisu vraćali kući iz svojih šetnji.”

(Zweig, Stefan: *Jučerašnji svijet*, Antibarbarus, Zagreb 1999., str. 236.)

a) Navedi posljedice rata opisane u izvoru.

Mnoge su kuće uništene te su mnogi ljudi postali beskućnici.

b) Kako je vlast rješavala problem smještaja demobiliziranih vojnika?

Smještali su ih kod obitelji čije kuće nisu bile uništene.

5. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

- a) Fotografija je snimljena u SAD-u 1918. godine. Prisjeti se ili istraži o kojem tragičnom povijesnom događaju svjedoči ta fotografija.

O epidemiji španjolske gripe.

- b) Usporedi s događajima iz 2020. i 2021. godine.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

6. Netočnu tvrdnju na praznoj crti pretvori u točnu, kao u sljedećem primjeru.

Netočno: Prvi svjetski rat završio je 1917. godine pobjedom Trojnog saveza.

Točno: Prvi svjetski rat završio je 1918. godine pobjedom Antante (ili: porazom Trojnog saveza).

- a) Komunistička Rusija bila je izolirana zbog epidemije ruske gripe.

Komunistička Rusija bila je izolirana zbog epidemije španjolske gripe.

- b) Uz mirovnu konferenciju u Parizu godine 1919. održana je i dječja mirovna konferencija tijekom koje su izneseni zahtjevi za veći broj nastavnih sati u školama.

Uz mirovnu konferenciju u Parizu godine 1919. održana je i ženska konferencija tijekom koje su izneseni zahtjevi za žensko pravo glasa te druge oblike ženske ravnopravnosti.

- c) Američki predsjednik Wilson predložio je osnutak Lige naroda pa nije neobično da su Sjedinjene Američke Države bile prva država članica.

Američki predsjednik Wilson predložio je osnutak Lige naroda pa je neobično da SAD nisu bile prva država članica.

- d) Američki predsjednik Wilson potaknuo je narode u Austro-Ugarskoj da razmisle o ostanku u toj državnoj zajednici.

Američki predsjednik Wilson potaknuo je narode u Austro-Ugarskoj da razmisle o blebku iz te državne zajednice.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Države pobjednice u Prvome svjetskom ratu same su na mirovnoj konferenciji odlučivale o uvjetima mira. Ocijeni njihov postupak.

Individualni odgovor.

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Jedan od velike četvorice na mirovnoj konferenciji u Parizu radio je protiv hrvatskih interesa i negirao hrvatske korijene na istočnoj obali Jadrana:
ON TI TROLAO I DRVO?

VITTORIO ORLANDO

STVARANJE KRALJEVSTVA SHS

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. U tekstu prekriži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

U Zagrebu je početkom ~~studenog~~^{listopada} 1918. godine osnovano Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i

Srba. Narodno vijeće SHS bilo je najviše političko tijelo južnoslavenskih zemalja Monarhije.

Vodstvo Vijeća činili su slovenski političar ~~Ante Pavelić~~^{Anton Korošec} (stariji) kao predsjednik te ~~Anton~~^{Ante} ~~Pavelić~~^{Pavelić (stariji)} i Svetozar Pribičević kao potpredsjednici.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

2. Navedi odluke Hrvatskog sabora od 29. listopada 1918. i ocijeni njihovu važnost.

1. Prekid svih državno-pravnih veza Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s Kraljevinom Ugarskom i Cerevinom Austrijom
2. Uključak Trojedne Kraljevine u zajedničku Državu Slovenaca, Hrvata i Srba.
- važnost - Individualni odgovor

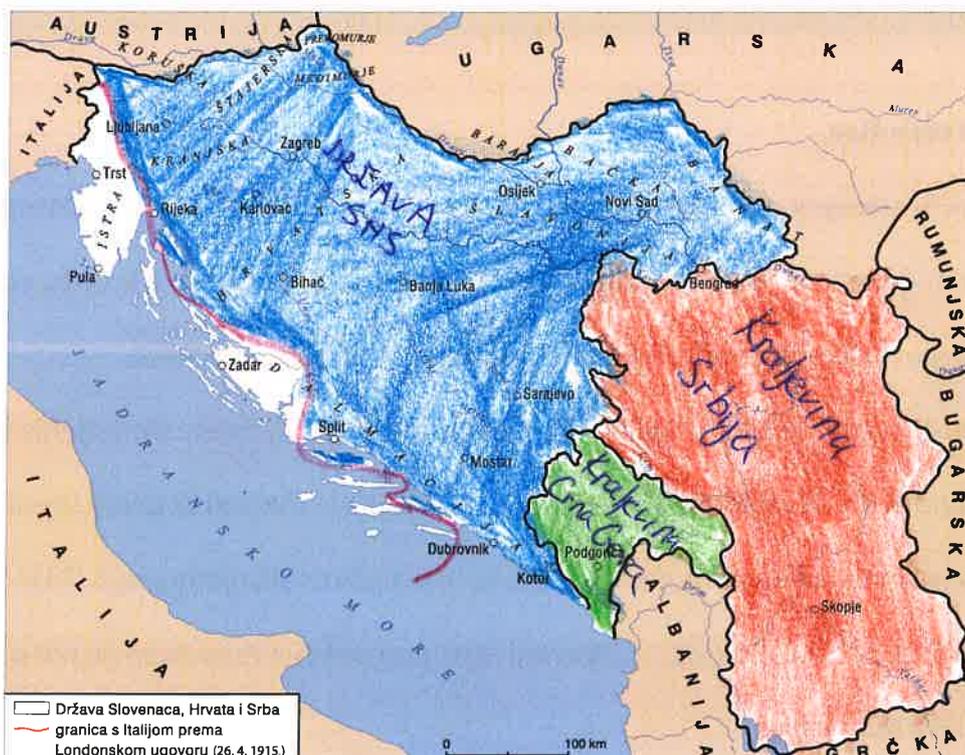

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

3. Argumentiraj tvrdnju: „Kraljevina Srbija bila je u boljem položaju od Države SHS tijekom pregovora o stvaranju zajedničke države.”

Kraljevina Srbija ratovala je na strani Antante te je možda mogla ubjecati na zaustavljanje talijanskih posezanja.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

4. Na karti plavom bojom oboji područje Države SHS, crvenom područje Kraljevine Srbije, a zelenom Kraljevine Crne Gore. Crvenom crtom označi područje obećano Italiji Londonskim ugovorom.

5. Ispuni tablicu.

	Unutarnji	Vanjski
Problemi novonastale Države SHS	<ul style="list-style-type: none"> - neimaština i glad - zeleni kadar 	<ul style="list-style-type: none"> - nije međunarodno priznata - Italija je počela zauzimati obećane joj dijelove naše obale Jadrana - nije imala svoju vojsku

6. Dopuni rečenice.

Na sjednici Središnjeg odbora Narodnog vijeća SHS održanoj potkraj studenog 1918.

(navedi kad) donesena je odluka da se u Beograd pošalje izaslanstvo koje će se sa srpskom stranom dogovoriti o stvaranju zajedničke države. Stjepan Radić (navedi tko)

upozoravao je na oprez ističući da bi najprije trebalo odrediti uvjete ujedinjenja i zauzimajući se za to da nova država bude federativna republika (navedi državno uređenje).

No, većina je smatrala da za to nema vremena te je požurivala ujedinjenje. Tu je većinu predvodio Svetozar Pribičević (navedi tko), koji se zauzimao za to da nova država bude centralistička monarhija.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
7. Prouči fotografije i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje lijeva fotografija?

Okupljanje građana na Markovu trgu u Zagrebu 29.10.1918.

b) Što prikazuje desna fotografija?

Prosvjed na Jelacicevom trgu 5.12.1918.

c) Pretpostavi kakvo je raspoloženje prevladavalo među okupljenima na prvome, a kakvo na drugom skupu. Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

KAPUT NA leđa i odmah do kralja, radi sve kako ti se kaže.

NAPUTAK

HRVATSKA U SASTAVU KRALJEVINE SHS 1918. - 1929.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

1. Prema grafikonu iz udžbenika različitim bojama oboji postotnu zastupljenost naroda u Kraljevstvu SHS i izradi legendu.

Srbi 44,57 %	Nijemci 4,22 %
Hrvati 23,5 %	Mađari 3,9 %
Bošnjaci 6,29 %	Albanci 3,67 %
Slovenci 8,51 %	ostali 5,34 %

2. Riješi zadatke na karti.

- a) Crvenom bojom podebljaj granicu dogovorenu Rapalskim ugovorom.
- b) Plavom bojom podebljaj ostatak granice Kraljevine SHS prema susjednim državama.
- c) Upiši nazive susjednih država.
- d) Upiši naziv glavnoga grada Kraljevine SHS i zaokruži ga crvenom bojom.
- e) Područja pripojena od Bugarske oboji zeleno.
- f) Upiši nazive poluotoka, otoka i gradova koji su Rapalskim ugovorom pripali Italiji.
- g) Upiši naziv grada koji je Italiji pripao Rimskim ugovorom i zaokruži ga plavom bojom.
- h) Dopuni legendu karte: upiši što je označeno sivom crtom te oboji praznu kućicu odgovarajućom bojom.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

3. Argumentiraj tvrdnju: način na koji je izglasan Vidovdanski ustav bio je sporan.

Individuelni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Pročitaj povijesni izvor i odgovori na pitanja.

„Kralj potvrđuje i proglašuje zakone, postavlja državne činovnike i daje vojne činove po odredbama zakona. Kralj je vrhovni zapovjednik sve vojne sile. On daje ordene i druga odlikovanja. Kralj predstavlja državu u svima njenim odnosima s tuđim državama. On oglašuje rat i zaključuje mir. (...) Kraljeva je ličnost nepovrediva. Kralju se ne može ništa u odgovornost staviti, niti kralj može biti tužen (...)”

(Iz Ustava Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, izglasanog 28. lipnja 1921.)

- a) Koje ovlasti, prema Vidovdanskom ustavu, pripadaju kralju?

Kralj potvrđuje i proglašava zakone, postavlja državne činovnike, daje vojne činove, daje ordene, vrhovni je zapovjednik vojne sile...

b) Ocijeni jesu li njegove ovlasti velike. Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

666

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

5. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
<p>- pitanje raigraničenja između Kraljevstva SHS i Italije</p> <p>- nije postignut dogovor na Pariškoj mirovnoj konferenciji</p>	<p>Rapalski i Rimski ugovor</p>	<p>- Italija dobila : Trst i otolice, neka slovenska područja i Istru, grad Zadar i otoke Cres, Lošinj, Lastovo, Palagružu i Susak te grad Rijeka</p> <p>- Italija snažno talijanizira dobiveni teritorij</p>

→

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

6. Objasni promjene u nazivu stranke kojoj je na čelu bio Stjepan Radić.

1. Hrvatska pučka seljačka stranka (1904.)
2. Hrvatska republikanska seljačka stranka (1920.) - zakle se za federativnu republiku
3. Hrvatska seljačka stranka (1925.) - odustajanje od republikanske ideje i prihvatanje monarhije

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
7. Razvrstaj pojmove: federalizam, unitarizam, ravnopravnost, monarhizam, republikanizam, centralizam, prevlast jednoga naroda, jednakost.

U skladu s programom SDK-a	U suprotnosti s programom SDK-a
federalizam ravnopravnost republikanizam jednakost	unitarizam monarhizam centralizam prevlast jednog naroda

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
8. Opiši i ocijeni događaje u Narodnoj skupštini 20. lipnja 1928.

Zastupnik radikalne stranke Puniša Račić pucao je na hrvatske zastupnike - dvojicu je ubio, a trojicu ranio. Od posljedica ranjavanja umro je i Stjepan Radić.

- ocjena događaja - individualni odgovor

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA****9. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.**

a) Što prikazuje fotografija?

Doček Stjepana Radića u Zagrebu nakon skupštinskog atentata

b) Što se, na temelju te fotografije, može zaključiti o atmosferi u Hrvatskoj nakon atentata u Narodnoj skupštini 20. lipnja 1928.?

Individualni odgovor.

10. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Usred skupštine zadobio je teške RANE. PRAVNI sustav nije obavio svoj posao.

IVAN PERNAR

HRVATSKA U SASTAVU KRALJEVINE JUGOSLAVIJE 1929. – 1941.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

I. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
Križa u zemlji nakon skupštinskog atentata	Šestosiječanjska diktatura	- zabrana nacionalnih obilježja, ograničavanje građanskih sloboda, cenzura tiska, progoni političkih protivnika - KSHS → Kraljevina Jugoslavija
- rušenje diktature, razbijanje Jugoslavije te stvaranje samostalne države Hrvatske	atentat u Marseilleu	- smrt kralja Aleksandra - tročlano namjesništvo predvođeno knezom Pavlom

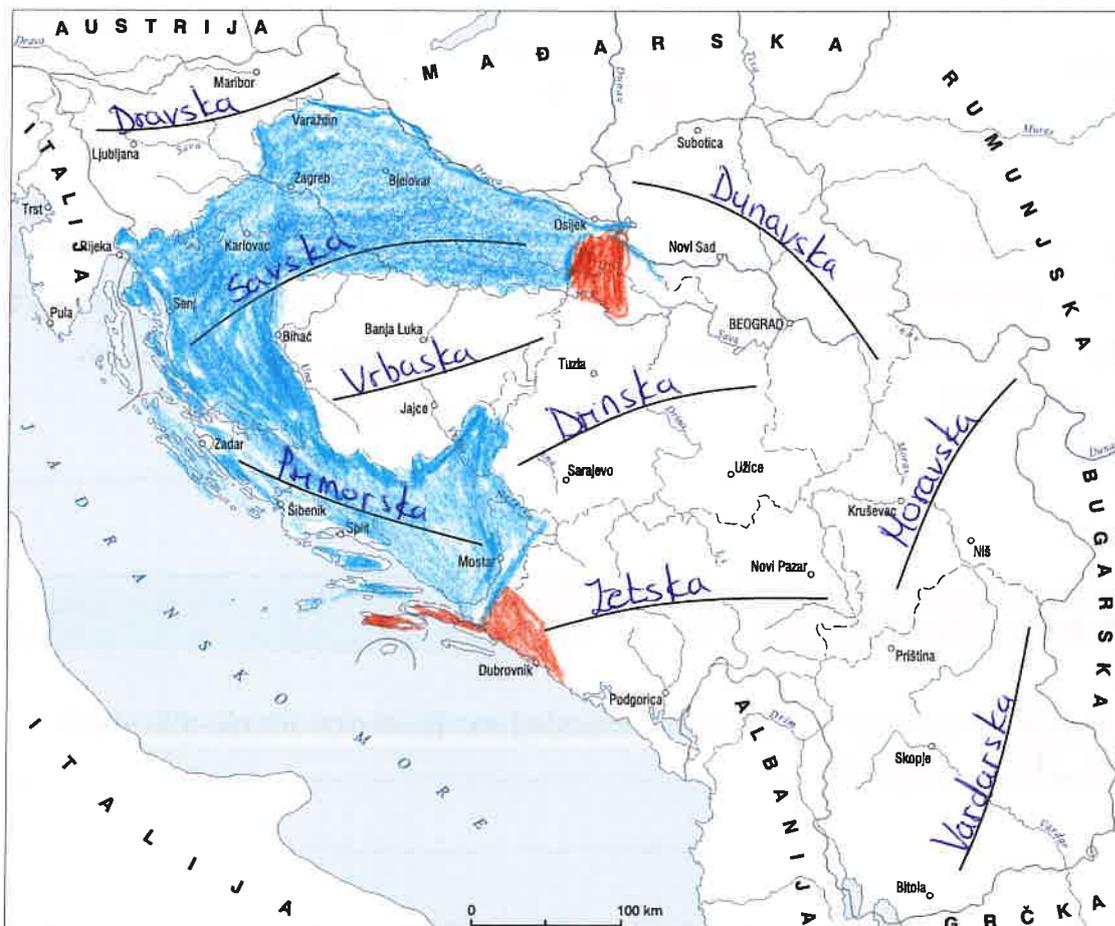
POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

2. Opiši, objasni i ocijeni prve reakcije u Hrvatskoj na vijesti o uvođenju diktature.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**
3. Objasni zašto je s vremenom slabjela potpora kraljevoj odluci o uvođenju diktature.

U početku su u Hrvatskoj očekivali da će diktatura kratko trajati te da to označava početak pravednijeg i ravnopravnijeg preuređenja države, ali kasnije su shvatili da to neće biti tako.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
4. Riješi zadatke na karti.

- Na crte upiši nazive devet banovina.
- Plavom bojom oboji banovine s većinskim hrvatskim stanovništvom.
- Crvenom bojom oboji dijelove današnjega hrvatskog teritorija koji su priključeni susjednim banovinama.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koji događaj prikazuje fotografija?

Atentat u Marseillen.

b) Tko stoji iza tog događaja, tj. tko ga je organizirao i proveo u djelo?

Ustaše (Eugen Dido Kvaternik) i VMRO.

c) Koji su bili motivi i ciljevi organizatora? Jesu li se ti ciljevi ostvarili?

Cilj im je bio raspad Jugoslavije te uspostava samostalne hrvatske i makedonske države. Ciljevi se nisu ostvarili.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
6. Objasni sljedeće pojmove.

a) jugoslavenski unitarizam

Označava koncepciju stvaranja jedinstvene jugoslavenske nacije, čime se nastojala dokinuti svaka posebnost naroda (tvrdnja da su Srbi, Hrvati, Sloveni zapravo jedan narod).

b) hrvatsko pitanje

Nasiv za skup neriješenih problema zbog kojih je Hrvatska bila u neravnopravnom položaju u zajedničkoj državi.

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

7. Opiši okolnosti u kojima je postignut sporazum Cvetković-Maček i navedi njegov sadržaj.

Sporazum je potpisan u vrijeme složene međunarodne situacije (prijetnja novoga rata). Njime je stvorena Banovina Hrvatska.

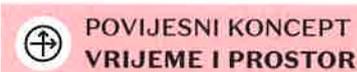
8. Objasni tko se i zašto protivio tom sporazumu.

Ustase - smatrali su da će hrvatsko pitanje biti riješeno tek uspostavljanjem samostalne države Hrvatske. Srbi - smatrali su da su Hrvati ovim sporazumom dobili previše i to na srpsku štetu.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

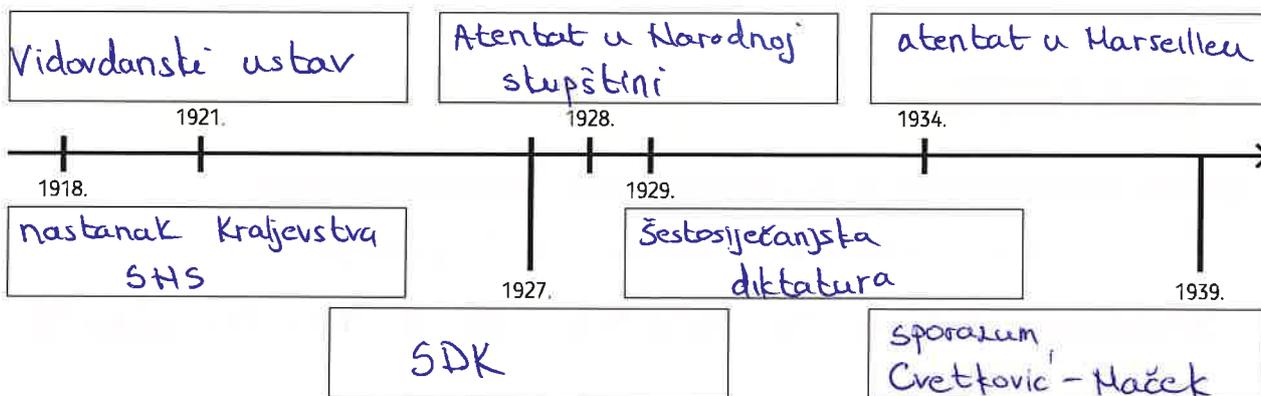
9. Razvrstaj pojmove: gospodarstvo, vojska, prosvjeta, vanjska trgovina, zdravstvo, pošta, sudstvo, unutarnja uprava, vanjski poslovi, financije, promet.

Poslovi Banovine Hrvatske	Poslovi središnje vlade u Beogradu
- gospodarstvo	- vojska
- prosvjeta	- vanjska trgovina
- zdravstvo	- pošta
- sudstvo	- vanjski poslovi
- unutarnja uprava	- financije
	- promet

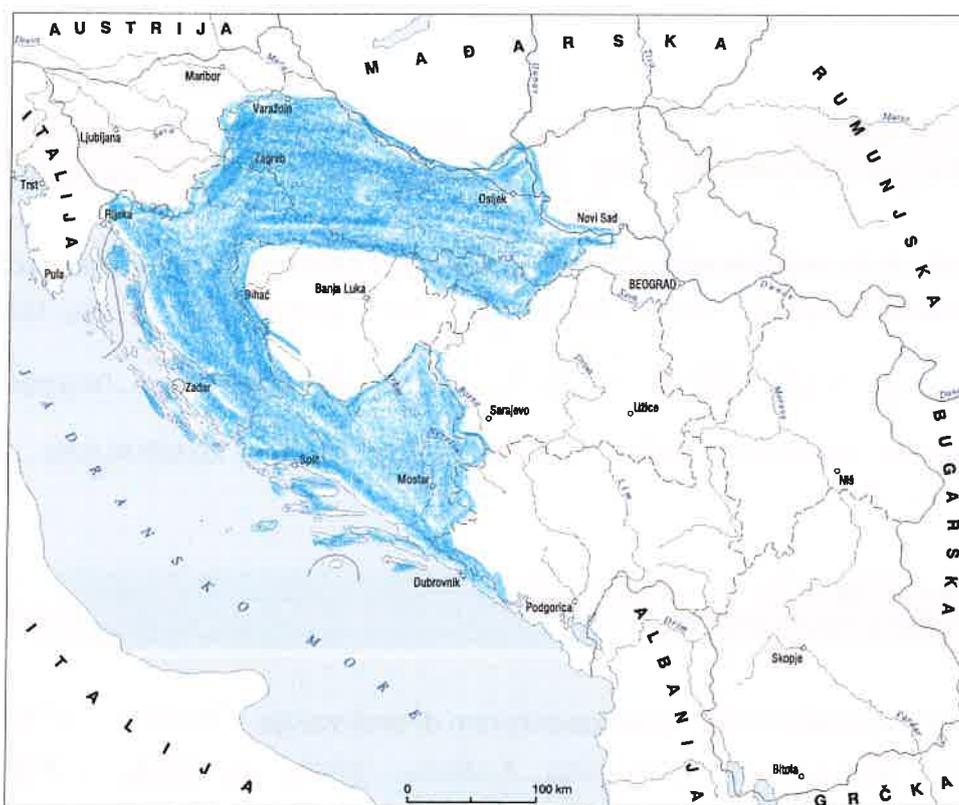

10. Na odgovarajuća mjesta u prazne kućice upiši sljedeće događaje:

Šestosiječanjska diktatura, Vidovdanski ustav, atentat u Narodnoj skupštini, nastanak Kraljevstva SHS, sporazum Cvetković-Maček, SDK, atentat u Marseilleu.

11. Na karti oboji područje Banovine Hrvatske.

12. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Mislio je da uvođenje diktature prilika za novi početak, ali bio je to VLAK DO MAČKE u vreći.

VLATKO MAČEK

DEMOKRACIJA, DIKTATURA, TOTALITARIZAM

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Izdvoji pojam koji nije povezan s demokracijom. Obrazloži svoj izbor.

izbori parlament nasljedna vlast pravo glasa

U demokraciji vlast se ne nasljeduje već se bira na izborima.

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Objasni kako je širenje biračkog prava na žene utjecalo na razvoj demokracije.

Širenjem biračkih prava žene su mogle prvi puta glasati na izborima i biti birane od tijela vlasti. To je bio veliki demokratski napredak koji je pokazao da su razlike među spolovima u mnogim područjima života zapravo izmišljene.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporedi pojmove liberalne i parlamentarne demokracije. Mogući odgovor:
Parlamentarne demokracije omogućuju ljudima pravo da biraju i budu birani za predstavnike u državnom parlamentu. Liberalne demokracije građanima jamče i ostala prava kao što su: osobna sigurnost, ravnopravnost, privatno vlasništvo, građanske slobode (vjerske, nacionalne...).

4. Pročitaj nekoliko izjava o demokraciji.

Aristotel, grčki filozof, IV. stoljeće prije Krista: „Demokracija je kad siromašni mogu vladati jednako kao i bogati.”

Bill Vaughan (1915. – 1977.), američki novinar: „Građani Sjedinjenih Američkih Država prijeći će ocean kako bi se borili za demokraciju, ali neće prijeći ulicu da bi glasali na izborima.”

Frank Kingdon (1885. – 1958.), engleski istraživač i pisac: „Demokracija je jedini oblik ljudskih odnosa koji omogućuje slobodan protok životnih snaga.”

Art Spander (1938.), američki novinar: „Velika je prednost demokracije u tome što svakom glasaču daje mogućnost da učini nešto glupo.”

Odaberi izjavu ili izjave:

a) koja / koje prema tvojemu mišljenju na najbolji način opisuje / opisuju demokraciju

Individualni odgovor.

b) koja / koje hvali / hvale demokraciju

Mogući odgovor: izjava Franka Kingdona.

c) koja je / koje su ironična / ironične.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA****5. Prouči fotografiju i prateći tekst te odgovori na pitanja.**

Litavski diktator Antanas Smetona biran je za predsjednika države 1931. i 1938. godine. Oba je puta bio jedini kandidat.

- a) Ocijeni izborne pobjede Antanasa Smetone. Je li on doista bio demokratski izabran za predsjednika Litve?

Individualni odgovor.

- b) Što misliš, zašto se Smetona fotografirao okružen visokim časnicima?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA****6. Pretpostavi što bi se promijenilo u demokratskoj državi kad bi jedna od triju vlasti prestala neovisno djelovati.**

Individualni odgovor.

7. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

U tom sustavu osoba na vlasti često stječe imovinu na nezakonit način.
O, zločesti čovječe, ne kradi narodu, KRADI TATU !

DIKTATURA

¹ tat - starinski izraz za lopova

PRIMJERI DEMOKRACIJA: UJEDINJENO KRALJEVSTVO, FRANCUSKA I SAD

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Odredi uzroke političkih napetosti u Sjevernoj Irskoj tijekom XX. stoljeća, ali i danas.

Dio Iraca iz Sjeverne Irske želi da se Sjeverna Irska od cijepi od Ujedinjenog Kraljevstva što je dovelo do izbijanja mnogih i čestih sukoba.

2. Objasni naziv Treća Francuska Republika.

Treća Francuska Republika naziv je za razdoblje u francuskoj povijesti od 1870. - 1940. godine (Prva Francuska Republika utemeljena je 1792., a Druga 1848.).

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

3. Obrani tvrdnju: „Dvostranački sustavi u demokracijama nisu vječni.”

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Uoči razlike između Doma lordova i Doma pučana britanskog parlamenta.

U Domu lordova sjede uglavnom predstavnici plemstva i oni se ne biraju na izborima. Članom Doma pučana može postati svaki građanin UK-a. Ovlašti Doma lordova bile su puno veće.

5. Navedi razlike između Republikanske i Demokratske stranke u SAD-u.

Republikanska stranka - tradicionalne vrijednosti, sloboda pojedinca, manje miješanje države u poslove građana
Demokratska stranka - država treba pojedincu osigurati slobodu, veća pomoć države građanina

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

6. Pročitaj dvije izjave o prohibiciji, zabrani točenja alkohola u SAD-u, koja je trajala od 1920. do 1933. godine.

„Ne smijemo zaboraviti da prohibicija čini najveći napor za dobrobit čovječanstva u cijeloj dosadašnjoj povijesti. (...) Velika većina građana poštuje Ustav i zakon o prohibiciji, unatoč tomu što priličan broj utjecajnih građana to ne čini te tako dovodi našu vladu u neugodan položaj.”

(Roy Haynes, američki političar)

„Popularnost američke vlade opada, najvjerojatnije zbog zakona o prohibiciji. Jer ništa nije pogubnije za vlast od donošenja zakona koji ne može provesti. Javna je tajna da je opasan porast kriminala u ovoj zemlji usko povezan sa zakonom o prohibiciji.”

(Albert Einstein, fizičar)

Usporedi dvije izjave. Kako probleme u provedbi zakona o prohibiciji tumači Haynes, a kako Einstein?

Haynes - naglašava da se velika većina građana pridržava zakona o prohibiciji, unatoč činjenici da neki utjecajni građani to ne čine
Einstein - upozorava da je zakon neprovediv te da potiče porast kriminala u zemlji

7. Prouči fotografiju i riješi zadatak.

Ustanak u Irskoj 1916. godine britanska je vojska ugušila u krvi, uz velika razaranja.

a) Opiši prizor.

Individualni odgovor.

b) Zaključite skupljaju li djeca na fotografiji materijal za igru ili ga prikupljaju iz drugih razloga.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

8. Državama pridruži odgovarajuće godine i objasni što ih povezuje: 1945., 1920., 1924., 1921.

Ujedinjeno Kraljevstvo - 1924. - Laburistička stranka prvi je put sastavila Vladu

SAD - 1920. - žene dobile pravo glasa

Irski - 1921. - otklapanje od UK-a i proglašenje samostalnosti

Francuska - 1945. - žene dobile pravo glasa

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?**

BOCA I HIR. PIJ! ... ali vodu.

PROHIBICIJA

RUSKA REVOLUCIJA. STALJINOVA VLAST

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**1. Objasni uzroke dviju revolucija u Rusiji 1917. godine.**

Veljača 1917. - porazi u Prvom svjetskom ratu i teško stanje u Ruskom Carstvu

Listopad 1917. - nesposobnost nove vlasti da zemlju izvede iz rata i popravi teško gospodarsko stanje u zemlji.

2. Uzroci Staljinova terora ne mogu se jednostavno objasniti. Procijeni i argumentiraj: jesu li uzroci tih tragičnih događaja u Staljinovoj osobnosti ili u sustavu vlasti u SSSR-u?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

3. Vrednuj promjene koje je nova vlast uvela u Rusiji, odnosno u SSSR-u.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Usporedi SSSR u Lenjinovo doba sa SSSR-om u Staljinovo doba. Mogući odgovor:

Lenjin - izveo je zemlju iz Prvog svjetskog rata, provodio je reforme u skladu s marksističkim učenjem (nacionalizacija), u zemlji je izbio građanski rat (bijeli i crveni) koji je proizveo velike ljudske žrtve i materijalne štete te produbio krizu u zemlji.

Staljin - procesi industrijalizacije i kolektivizacije u SSSR-u, diktatura i velika okrutnost (velik broj stradalih), prema vladatu razvijen snažan „kult ličnosti“.

5. Pročitaj izvore i riješi zadatke.

Godine 1933. ruski pjesnik Osip Mandeljštam napisao je pjesmu zbog koje je Staljin naredio njegovo uhićenje:

„Mi živimo gluhi za zemlju pod nama
Deset stopa dalje nitko ne čuje što pričamo
Sve što čujemo je govor kremaljskog brđanina
Ubojice i tamanitelja seljaka
Prsti su mu debeli ko larve
A riječi teške poput olova padaju s njegovih usana
Njegovi žoharski brkovi
Sjajni vrhovi njegovih čizama
Oko njega gomila tankovratih poslušnika
Poluljudi koji mašu repom da bi se On poigrao s njima.”

Evo što je o Staljinu zapisao sovjetski pjesnik A. O. Avidenko:

„O veliki Staljine, vođo naroda
Ti si onaj zbog kojeg se djeca rađaju
Ti koji oploduješ zemlju (...)
Ti koji činiš da zemlja procvjeta u proljeće
Ti koji glazbene harmonije činiš ljepšima
Ti, sjaju moga proljeća, o ti
Ti si Sunčev odsjaj u milijunima srca.”

a) Pretpostavi što je u Mandeljštamovoj pjesmi zasmetalo Staljinu i zašto.

To što ga je u pjesmi prozivao za način njegove vladavine te ga je nazivao raznim pogrdnim imenima.

b) Usporedi dvije pjesme i odnos pjesnika prema Staljinu.

Mandeljštam - pjesnik kritizira Staljina

Avidenko - pjesnik veliča Staljina

c) Obrani tvrdnju: „A. O. Avidenko vjerojatno nije bio žrtva Staljinova terora.”

Individualni odgovor.

6. Prouči fotografiju Lenjina i Staljina. Neki povjesničari tvrde da je riječ o fotomontaži. Zašto bi nekomu (primjerice Staljinu) bilo u interesu da naruči takvu fotomontažu?

Individualni odgovor

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

7. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 6 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

kraj Staljinove vlasti	<u>6</u>
kraj Lenjinove vlasti	<u>5</u>
revolucija u veljači	<u>1</u>
revolucija u listopadu	<u>2</u>
građanski rat	<u>3</u>
Rusija mijenja naziv u SSSR	<u>4</u>

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

8. Ispravi netočnosti u tekstovima.

U građanskom ratu u Rusiji borili su se pristaše boljševika, žuti, sa svojim protivnicima, šarenima. Šarenima su pomagale države Trojnog saveza.

U građanskom ratu u Rusiji borili su se pristaše boljševika, crveni, sa svojim protivnicima, bijelima. Bijelima su pomagale države Antante.

Staljin je pokrenuo opću industrijalizaciju zemlje putem tzv. petominutnih planova.

Staljin je pokrenuo opću industrijalizaciju zemlje putem tzv. petogodišnjih planova.

Umjetnički pravac koji je vlast nametala u SSSR-u zvao se kapitalistički modernizam.

Umjetnički pravac koji je vlast nametala u SSSR-u zvao se socijalistički realizam.

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Sva imovina u isti lonac, cijeli narod iza jednog lonca I IZA LONCA: NACIJA.

NACIONALIZACIJA

FAŠIZAM U ITALIJI. MILITARIZAM U JAPANU

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

I. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i riješi zadatak.

Mussolini je imao titulu *Il Duce*, što znači:

- a) Bog
- b) Lav
- c) Superman
- d) Vođa
- e) Car.

Objasni kako je ta titula odražavala Mussolinijev način vladanja. Mogući odgovor:

Ta titula odražavala je njegov diktatorski način vladanja, - nasilni obračun s protivnicima, njegovanje kulta ličnosti..,

2. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i riješi zadatak.

Mladi časnici u Japanu često su 30-ih godina XX. stoljeća dizali pobune:

- a) jer su smatrali da japanska vanjska politika nije dovoljno agresivna
- b) jer su željeli demokratizirati Japan
- c) jer su željeli smanjiti trajanje vojnog roka
- d) jer je vojnička hrana bila loša.

Objasni zašto su u tome imali potporu velikog dijela javnosti.

Smatrali su da će Japan agresivnijom vanjskom politikom postati velesila.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

3. Ispravi netočnosti u rečenici.

Mussolinijevi rođendani nisu se slavili zato što slavjenik nije želio primati mnogobrojne darove.

Mussolinijevi rođendani nisu se slavili zato što slavjenik nije želio da se pomisli da on može ostarjeti.

Kineski car Hirohito na vlast je došao 1926. godine te je podupro jačanje demokracije u svojoj zemlji.

Japanski car Hirohito na vlast je došao 1926. godine te je podržao jačanje utjecaja vojske u svojoj zemlji.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Usporedi stanje u Italiji prije dolaska fašista na vlast sa stanjem u Japanu prije nego što su prevladali militaristi.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**5. Pročitaj izvor i riješi zadatak.**

Fašisti su svoju ideologiju nametali u svim društvenim područjima, pa tako i u umjetnosti. U jednom novinskom članku iz 1927. godine tvrdi se sljedeće:
„(...) možemo ustvrditi da je i u glazbi, možda i više nego li u bilo kojem polju umjetnosti, Italija bila i jest prva među velikim civiliziranim nacijama. Čitav talijanski narod od Alpa do Madonie na Siciliji jest strastveno vezan uz glazbu kako vokalnu tako i instrumentalnu. (...) Italija je zemlja glazbe. Brojne ljepote i raznolikost njezine zemlje, združene sa sposobnošću prilagođavanja naših ljudi, učinila je od nje najjači centar ove predivne umjetnosti; to je rijedak privilegij koji nam priznaje cijeli svijet, koji našu glazbu obožava, koji joj se divi i koji je ljubomoran na tu našu neospornu sposobnost moralne superiornosti nad drugim narodima.”

(Duraković, Lada: „Fašizam i glazba u Puli”, *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 35 No. 1, 2003., str. 82. - 83.)

Prepoznaj u izvoru elemente fašističke ideologije.

*Naglašavanje sposobnosti moralne superiornosti Talijana nad drugim narodima.
Isticanje Italije kao najjačeg centra glazbene umjetnosti što je prepoznato i u svijetu.*

6. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Objasni kako ova fotografija ilustrira odnos Mussolinija i Hitlera?

Individualni odgovor.

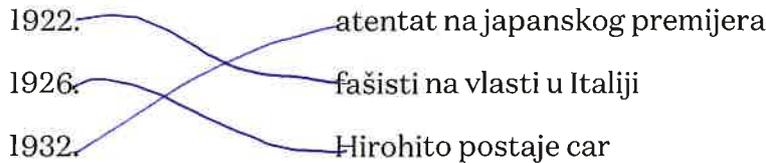

b) Razmotri što je sve Mussolinijevu Italiju i Hitlerovu Njemačku usmjeravalo prema savezništvu.

Hogaći odgovor: usmjeravao ih je zajednički interes da promijene odluke Pariške mirovne konferencije koje im nisu išle na ruku.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

7. Poveži događaj s odgovarajućom godinom.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Misli da je bolji od drugih, O, SITNI BOLESNI UM!

BENITO MUSSOLINI

NACIZAM U NJEMAČKOJ

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto su nacisti smatrali da su Židovi opasni kad oni uopće nisu djelovali kao organizirana skupina. Koje su još skupine stanovništva nacisti zlostavljali i ubijali i s kojim motivima?

Nacisti su tvrdili da Židovi pokušavaju uništiti germanšku klasu, a to je bila potpuno izmišljena tvrdnja. Nesnošljivost prema Židovima naziva se antisemitizam. Nacistički rasizam bio je usmjeren i prema drugim manjinskim skupinama - Romima, Jehovim svjedocima, homoseksualcima, mentalnim bolesnicima i hendikepiranim osobama.

2. Ukratko obrazloži koje su najstrašnije posljedice Hitlerove vladavine.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Opiši kakve su se promjene u životu Nijemaca dogodile zbog uspona nacizma, a kakve u životu Židova i još nekih manjina.

Nijemci su nadzirali cijelo njemačko društvo, a najmlađi su morali pristupiti nacističkim organizacijama. Zabranjeno je sve što je smatrano nepočasnim. Židovi i još neke manjine su izgubili većinu prava.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi Hitlerov i Mussolinijev uspon na vlast. Uoči sličnosti i razlike.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. Pročitaj izvor i odgovori na pitanja.

Godine 1935. nacisti u Njemačkoj Nürnberškim su zakonima, kao i kasnijim zakonskim dodatcima, oduzeli Židovima građanska prava.

„Brakovi između Židova i građana njemačke ili srodne krvi zabranjeni su. Brakovi sklopljeni usprkos ovom zakonu, ništavni su, čak i ako su, u svrhu

izbjegavanja ovog zakona, sklopljeni u inozemstvu. (...) Židovima je zabranjeno isticati zastavu Reicha ili njemačke nacionalne boje. Židovi ne mogu sudjelovati u političkom životu niti obavljati državne službe. (...) Zakon se odnosi kako na Židove, tako i na Židove miješane krvi. Židov miješane krvi svatko je kome su jedan ili dvoje djedova i baka Židovi. Djed ili baka smatraju se punokrvnim Židovima, ako su bili članovi židovske vjerske zajednice.”

(<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/nurmlaw2.html>,
<http://alphahistory.com/holocaust/anti-jewish-laws/>)

a) Objasni kako su Židovi bili diskriminirani Nürnberškim zakonima.

Oduzeta su im građanska prava - sklapanje miješanih brakova, isticanje njemačkih nacionalnih simbola, sudjelovanje u političkom životu i obavljanje državne službe

b) Posebno komentiraj posljednje dvije rečenice. Kako su nacisti određivali tko je Židov?

Određivali su po tome jesu li im jedan ili dvoje djedova i baka Židovi.

c) Odredi koja su demokratska načela i ljudska prava prekršena tim zakonskim odredbama.

Individualni odgovor.

6. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što su nacisti htjeli postići prisiljavanjem Židova da nose posebnu oznaku? *Mogući odgovor:*

Posebno su ih obilježavali da bi ih učinili manje vrijednima i odvojili ih od drugih.

Oznaka koju su Židovi u javnosti morali nositi zašivenu na odjeći

b) Kako bi se ti osjećala/osjećao da moraš nositi posebnu oznaku na odjeći?

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**7. Kronološki poredaj događaja tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 4 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).**

Nürnberški zakoni	4
Hitler postaje kancelar	2
vrhunac inflacije u Njemačkoj	1
smrt predsjednika von Hindenburga	3

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**8. Ispravi netočnosti u rečenicama.**

Adolf Hitler imao je titulu führera, što na njemačkom znači car.

Adolf Hitler imao je titulu führera, što na njemačkom znači vođa.

U nacističkoj je Njemačkoj postojao dvostranački sustav, a neslužbeni naziv države bio je „Peti Reich”.

U nacističkoj je Njemačkoj postojao jednostranački sustav, a neslužbeni naziv države bio je „Treći Reich”.

Nacisti su se zauzimali za poništenje Londonskog ugovora i širenje Njemačke na Antarktiku.

Nacisti su se zauzimali za poništenje Versajskog ugovora i širenje Njemačke na istok.

9. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

E moj SLABI INTERNETE, nikako ne mogu naći ime tog znanstvenika koji je zbog nacista morao otići iz Njemačke.

ALBERT EINSTEIN

DRUŠTVENI RAZVOJ HRVATSKE U SKLOPU PRVE JUGOSLAVIJE

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Opiši i ocijeni izborni sustav u Kraljevini SHS / Kraljevini Jugoslaviji.

Pravo glasa imali su muškarci stariji od 21 godine, a žene to pravo nisu imale. Samo su prvi izbori bili uglavnom slobodni, dok je na ostalim izborima često upotrebljavano nesije, a sam proces išao je na ruku srpskim kandidatima. Izborni je sustav stoga bio loš.

2. Pretpostavi/zaključite koje su bile posljedice tako osmišljenog izbornog sustava.

Mogući odgovor: Takav izborni sustav omogućavao je srpskim strankama da osiguraju većinu u Narodnoj skupštini.

POVIJESNI KONCEPT POVIJESNA PERSPEKTIVA

3. Prema Vidovdanskom ustavu, pravo glasa imali su svi muškarci stariji od 21 godine.

U ustavu se spominje da će se žensko pravo glasa riješiti posebnim zakonom, ali to se tijekom postojanja Kraljevine Jugoslavije nije dogodilo. Uživi se u ulogu sufražetkinje i napiši pismo kralju i Narodnoj skupštini, u kojem argumentirano tražiš uvođenje općeg prava glasa.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Ispuni tablicu: s kojim su se poteškoćama susretali stanovnici na selu, a s kojima u gradu?

Na selu	U gradu
- glad - opskrba pitkom vodom - loši higijenski i zdravstveni uvjeti - visoka stopa smrtnosti dojenčadi	- mračne i vlažne potkrošve - loši higijenski i zdravstveni uvjeti

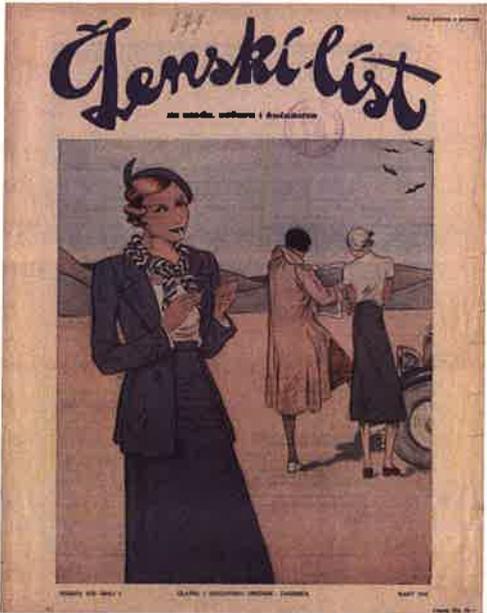
Vrijedi li navedeno za sve stanovnike sela i gradova? Odgovor potkrijepi argumentima.

Sudbina bogatog i siromašnog seljaka bila je vrlo slična. U gradovima se bogato građanstvo uživalo puno veće blagodati za razliku od brojnijeg siromašnog radništva.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

5. Istraži biografiju urednice ovog časopisa i izdvoji dijelove koje smatraš najvažnijima.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

6. Opiši i ocijeni obrazovni sustav u Kraljevini SHS / Kraljevini Jugoslaviji. Usporedi ga s današnjim: ima li više sličnosti ili razlika? Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Utemeljitelj zdravstvene službe u Kraljevini Jugoslaviji, ali i odličan dijagnostičar:
RANA? MA DAJ, PRIŠT!

ANDRIJA ŠTAMPAR

POTROŠAČKO DRUŠTVO I BORBA ZA RADNIČKA PRAVA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Analiziraj uzroke pojave potrošačkog društva u SAD-u.

Američka industrija višestruko je povećala proizvodnju te je tržište preplavila praktičnim proizvodima potrebnima čovjeku. U SAD-u je sve više jačao i tzv. "strednji sloj" koji je raspolagao određenim viškom novca, koji su pak trošili na stvari koje im i nisu bile nužne za život.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

2. U potrošačkom se društvu reklamiraju i prodaju mnogi proizvodi koji zapravo nisu potrebni potrošačima. Sastavi popis takvih proizvoda danas. Osmisli reklamu za neki novi, posve nepotreban proizvod.

Individualni odgovor

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Usporedi djelovanje radničkih (socijalističkih) stranaka i sindikata. O djelovanju sindikata dovoljno smo govorili u udžbeniku, a o djelovanju radničkih stranaka možeš doznati čitajući predizborni plakat Laburističke stranke iz 1924. godine.

„Smanjit ćemo nezaposlenost; zaposlit ćemo više od 100 000 nezaposlenih radnika. Izgradit ćemo 250 000 kuća za radnike. Osigurat ćemo mirovine za 200 000 starijih građana.”

(<https://i.redd.it/qd9vsqtkcap2l.jpg>)

Sindikati i radničke stranke bore se za poboljšanje i povećanje radničkih prava (povećanje plaće, skraćivanje radnog vremena). Sindikati su u toj borbi nešto konkretniji, a najsnajbniji je oblik njihove borbe bio štrajk.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Pročitaj izvor i riješi zadatak.

Poslije Prvoga svjetskog rata u gospodarski razvijenim zemljama liberalne demokracije „umjetnost” reklamiranja postaje vrlo bitna. Evo kako je američka tvrtka Western Electric Company reklamirala svoje telefonske uređaje:

„Nudimo potpunu uslugu i zadovoljstvo. To je kao da imate sve svoje prijatelje u neposrednoj blizini. Nema više osjećaja usamljenosti. Možete razgovarati u bilo koje doba dana ili noći. Telefon je i velika pomoć farmerima – jer to su poslovni ljudi koji za svoje proizvode žele postići najvišu cijenu i kojima može zatrebati brza pomoć.”

(<http://westernelectric.weebly.com/misc-info.html>)

Objasni kako je Western Electric Company nastojao uvjeriti potencijalne kupce da im je telefon potreban.

Individualni odgovor.

5. Prouči slikovni izvor i riješi zadatak.

Zaključite zašto se sve manje ljudi danas zna služiti telefonom kakav je prikazan na fotografiji.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

6. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Za vrijeme općeg štrajka:

- a) štrajkaju općine
- b) štrajkaju svi ili barem velik dio radnika
- c) štrajka policija
- d) štrajkaju političari.

Zašto je upravo taj oblik štrajka najučinkovitiji, ali najteže ga je organizirati? *Mogući odgovor:*

Vrlo je teško sve radnike nagovoriti na štrajk, a uvijek postoji i jedan dio radnika štrajkolomaca.

7. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Traje već stotinama godina borba za tu stvar, sigurno je tako KAD VRANA PRIČA o tome.

RADNIČKA PRAVA

VELIKA GOSPODARSKA KRIZA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Odaberi najtežu posljedicu Velike gospodarske krize. Obrazloži odabir. *Mogući odgovor:*
Nezaposlenost - mnogi ljudi ostali su bez posla te nisu mogli zaradivati za osnovne ljudske potrebe (hrana, smještaj...).

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Pošumljavanje u SAD-u tijekom Velike gospodarske krize primjer je javnih radova u organizaciji države za pomoć nezaposlenima. Trebaju li nezaposleni prihvatiti bilo kakav posao ako im se nudi? Obrazloži odgovor.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**3. Usporedi položaj radnika u SAD-u prije New Deala i tijekom New Deala.**

Prije New Deala radnici su morali pristati na bilo koji iznos plaće, tj. poslodavci su iskoristavali krizu i ucjenjivali radnike. New Dealom određena je minimalna plaća pa je iskoristavanje bilo onemogućeno.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**4. Pročitaj tekst i riješi zadatak.**

Tijekom Velike gospodarske krize nezaposleni su lutali ulicama u potrazi za poslom. Neki od njih nosili su natpise:

„Ne trebam milostinju, želim raditi. Pomozite mi da nađem posao. Sedam godina radio sam u Detroitu, otpušten sam bez otpremnine. Imam najbolje preporuke.”

„Tražim pristojan posao. Obiteljski sam čovjek star 44 godine.”

(<https://historydaily.org/job-hunting-during-the-great-depression>)

„Imam tri zanimanja. Govorim tri jezika. Borio sam se tri godine. Imam troje djece. Ne radim već tri mjeseca. I tražim samo JEDAN posao.”

(<https://rarehistoricalphotos.com/job-hunting-1930s/>)

- a) Procijeni jesu li ti ljudi lutali ulicama s realnim nadama da će pronaći posao ili je to bio izraz očaja.

Individualni odgovor

- b) Opiši kakve osjećaje u tebi izazivaju istaknuti natpisi.

Individualni odgovor

c) Prisjeti se u kojem se ratu mogao boriti čovjek koji je nosio treći natpis.

U prvom svjetskom ratu.

5. Prouči fotografiju i riješi zadatak.

Kip čovjeka koji sluša radio. Kip je sastavni dio Rooseveltova memorijala u Washingtonu. Pretpostavi na koji je način radio povezan s Rooseveltom i kojem društvenom sloju pripada osoba predstavljena kipom.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

6. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 4 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

New Deal

4

propast mnogih tvrtki u SAD-u

2

Roosevelt postaje predsjednik SAD-a

3

slom burze u New Yorku

1

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Zamisli da si nezaposlena osoba u vrijeme Velike gospodarske krize. Ispuni stranicu u dnevniku:

Tri sam dana hodao/hodala ulicama s natpisom 'Tražim posao', sve dok nije pala kiša i uništila ga. Sastavio/sastavila sam novi natpis...

Individualni odgovor.

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

FDR, SKLONI LOVATORE LANENE!

FRANKLIN DELANO ROOSEVELT (prva su tri slova inicijali te osobe)

GOSPODARSKI RAZVOJ HRVATSKE U SKLOPU PRVE JUGOSLAVIJE

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Opiši razlike u gospodarskoj razvijenosti pojedinih dijelova Kraljevine SHS.

Hrvatska i Slovenija bile su najrazvijeniji dio zemlje, a to je bila
izravna posljedica višestoljetnoj pripadnosti Austro-Ugarskoj
Monarhiji. Srbija i Crna Gora gospodarski su zaostajale za
sjeverozapadom zemlje.

2. Koje su bile posljedice tih razlika, tj. kako su one utjecale na gospodarsku politiku nove države?

Investicijska politika države bila je izrazito neravnomjerna.
Najveći dio ulaganja otpadao je na Srbiju.

3. Ocijeni gospodarsku politiku vodstva Kraljevine SHS. Kako su je doživljavali stanovnici zapadnog dijela zemlje?

Individualni odgovor.

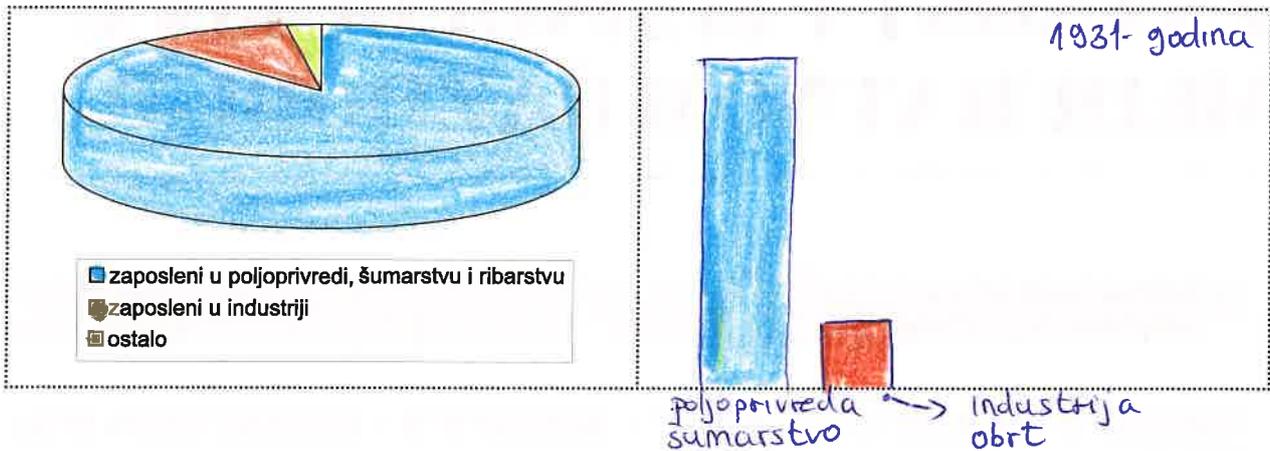
**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

4. Uočite uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- ujedinjenje u zajedničke država	uvođenje zajedničke valute	- nepovoljan tečaj zamjene kruna za novi dinar
Uzrok	Događaj	Posljedica
- pravednija preraspodjela zemlje	agrarna reforma	- pri dodjeli zemlje bolje su prolasili srpski seljaci - mijenja se nacionalni sastav pojedinih dijelova Hrvatske

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

5. Oboji grafikon i u njega upiši postotke zaposlenih u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, odnosno industriji i obrtu 1921. godine. Potom na praznome prostoru desno nacrtaj grafikon prema podacima za 1931. godinu. Tada je zabilježeno 77 % zaposlenih u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu te 11 % u industriji i obrtu. Ako ti je jednostavnije, grafikon može biti drukčijeg oblika (u stupcima).

6. Opiši i ocijeni stanje na selu u Kraljevini SHS. Usporedi ga s današnjim stanjem i izvedi zaključke.

Individualni odgovor

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

7. U tekstu prekriži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

Hrvatska je, uz ~~Crnu Goru~~ ^{Sloveniju}, prednjačila u industriji, trgovini i bankarstvu. Posljedica je industrijalizacije i porast gradskoga stanovništva. ~~Osijek~~ ^{Zagreb} je bio industrijski najrazvijeniji grad u državi, s ubrzanim porastom broja stanovnika (1921. oko 110 000, a 1931. već gotovo 200 000). Bio je i najveće financijsko i trgovačko središte u zemlji. ~~Zadar~~ ^{Split} je znatno napredovao i prerastao u najvažniju hrvatsku luku dovršetkom pruge do Zagreba 1925. godine, ali i zbog gubitka Rijeke.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Ono što loša država čini seljacima, a dobar slikar ovjekovječuje: KRIVCI I JEZA.

REKVIZICIJA

ZNANOST I TEHNOLOGIJA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

1. Opiši kako je tehnološki razvoj izmijenio svakidašnji život u razdoblju između dvaju ratova.

Tehnološki razvoj znatno je olakšao svakodnevni život ljudi te ga je učinio ugodnijim (elek-energija, elek-željeznica, hladnjače, klimatizacijske uređaji ...).

2. Pročitaj tekst i riješi zadatak.

Sintetički materijali poput umjetne gume i najlona također su proizvodi međuratnog razdoblja. Prije se guma proizvodila od kaučuka, guste tekućine koja se dobiva od nekih vrsta tropskog drveća. Zbog umjetne proizvodnje guma je postala jeftinija: upotrebljavala se za električnu izolaciju, nepromočivu odjeću itd. Istodobno se razvijala i tehnologija izrade plastičnih materijala.

Pretpostavi kako bi izgledao svijet danas bez gume i plastike.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE****3. Usporedi zrakoplove (avione) i zračne brodove (cepeline).**

Zrakoplovi su puno brži i sigurniji za putovanje od
cepelina.

4. Usporedi dva međuratna znanstvena dostignuća navedena u udžbeniku.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA****5. Prouči fotografije i prateći tekst pa odgovori na pitanja.**

Prometna gužva u Parizu 1935. godine

Prometnih gužvi ne bi bilo bez masovne proizvodnje automobila.
Fordov T-model automobila proizvodio se od 1908. do 1927. godine.
Često ga se opisuje kao „automobil koji je Ameriku postavio na kotače“.

a) Opiši promjene u svakidašnjici nastale zbog razvoja prometa.

Razvoj prometa olakšao je i ubrzao putovanja na veće udaljenosti.
Međutim, u gradovima je razvoj prometa uzrokovao sve veće probleme
svakodnevnih gužvi.

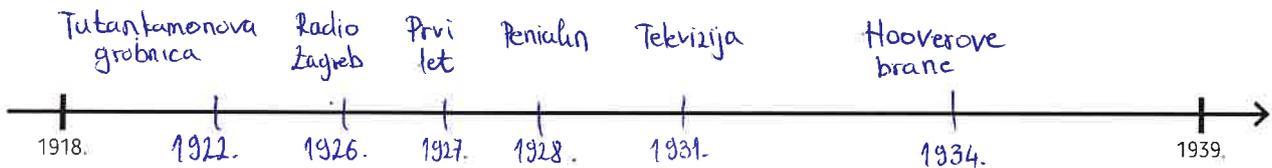
- b) Ocijeni važnost osobnog automobila u povijesti, posebno njegovu masovnu proizvodnju. U kakvoj je vezi pojava osobnog automobila s razvojem osobne slobode?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

6. Na vremensku crtu smjesti događaje: dovršetak gradnje Hooverove brane, prvi let preko Atlantskog oceana, izum televizije, početak rada Radija Zagreb, pronalazak penicilina, otkriće Tutanhamonove grobnice.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

7. Ispravi netočnosti.

U međuratnom razdoblju masovno se počinju upotrebljavati parni hladnjaci i perilice posuda.

U međuratnom razdoblju masovno se počinju upotrebljavati električni hladnjaci i perilice posuda.

Fizičar Albert Einstein poznat je po ovoj teoriji pozitivnosti, a astronom Edwin Hubble dokazao je da se svemir rađuje blagdanima.

Fizičar Albert Einstein poznat je po ovoj teoriji relativnosti, a astronom Edwin Hubble dokazao je da se svemir širi.

8. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?

Godine 1926. u Hrvatskoj nije bilo bitno da se odjene GARDEROBA IZ skupe trgovine, bitno je bilo da se čuje:

RADIO ZAGREB

UMJETNOST, KULTURA, SPORT I RELIGIJA U MEĐURATNOM RAZDOBLJU

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Zaokruži točan odgovor i odgovori na pitanje.

Nacistima nije bilo drago što je Jesse Owens bio najuspješniji sportaš Olimpijskih igara u Berlinu 1936. godine:

- a) zato što je uzimao nedopuštena sredstva
- b) zato što je bio Afroamerikanac (a nacisti su bili rasisti)
- c) zato što nije htio davati izjave za novine
- d) zato što je bio ovisnik o kocki.

Što misliš, je li Owens u takvim uvjetima uopće trebao nastupiti na Olimpijskim igrama? Obrazloži odgovor.

Individualni odgovor.

2. Objasni važnost Franje Bučara za razvoj sporta u Hrvatskoj.

Na njegov poticaj u Hrvatska su uvedeni mnogi sportovi.

Potaknuo je osnutak Jugoslavenkog olimpijskog odbora 1919. g. i postao njegovim prvim predsjednikom.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Pretpostavi zašto su mnogi modernistički umjetnici bili kritični prema društvu u kojem su živjeli. Treba li, prema tvojemu mišljenju, netko kritizirati društvo u kojem živi? Obrazloži odgovor.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi položaj vjerskih zajednica u pojedinim totalitarnim društvima te u totalitarnim društvima i demokracijama.

U SSSR-u komunistička je vlast pritiskala građane da se odreknu vjere i da se izjave kao ateisti. Nacisti se nisu neprijateljski odnosili prema nekim religijama, ali su ih nastojali iskoristiti za svoje ciljeve. U demokratskim državama Crkva je zadržala veliku moć i utjecaj u javnosti.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. Pročitaj tekst i odgovori na pitanje.

Radiodrama *Rat svjetova* Orsona Wellesa o invaziji Marsovaca izazvala je 1938. godine veliku paniku u Americi. Donosimo kratak odlomak iz scenarija drame: „GLASOVI: Miče se! Pogledaj, prokleta se stvar okreće! Svi natrag! Ne dajte tim ljudima naprijed, kažem vam! (...) To je crveno i užareno! Svi natrag! Ne daj tim idiotima naprijed! (iznenada, škripav i metalan zvuk) (...)

CARL PHILLIPS: Dame i gospodo, ovo je najstrašnija stvar koju sam ikad vidio...
 Čekaj malo! Netko izlazi na vrhu! Netko ili... nešto. Vidim kako iz crne rupe
 proviruju dva svjetleća diska... jesu li to oči? Ili lice. Moglo bi biti. (zaprepašteni
 uzvik gomile)”

Zamisli da slušaš taj tekst kao radijski prijenos uživo. Možeš li objasniti zašto je
 radiodrama *Rat svjetova* izazvala paniku u dijelu slušatelja?

Individualni odgovor.

6. Prouči slikovni izvor i riješi zadatke.

a) Opiši kako su se, prema prikazanom plakatu, zabavljali
 Zagrepčani između dvaju ratova.

Šli su na plesne zabave.

b) Pretpostavi koju glazbu sviraju glazbenici na slici.

Mogući odgovor: Jazz.

POVIJESNI KONCEPT
 POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Izdvoji obilježja kulture i umjetnosti karakteristične za ratno vrijeme (Drugi svjetski rat).

Državne vlasti mnogo su novca ulagale u stvaranje propagandne
 umjetnosti. Umjetnici koji se tome nisu prilagodili jednostavno nisu
 mogli javno djelovati. Neki su emigrirali, a neki su završili
 u zatvoru te u koncentracijskom logoru.

8. Pročitaj odlomak iz teksta nadrealističkog umjetnika Maxa Morisea i odgovori na pitanja.

„Špiljski medvjed i njegov pratilac bukač, zubatac i sluga mu usta, veliki Kancelar i kancelarica njegova, strašilo za ptice i pomoćnik njegov vrabac, epruveta i njezina kći igla, mesožder i brat karneval, čitač i njegov monokl, Mississippi i njegov psić, koralj i njegov vrč za mlijeko.”

(Micheli, Mario de: *Umjetničke avangarde XX. stoljeća*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1990. str. 221. – 222.)

a) Kako tekst djeluje na tebe?

Individualni odgovor.

b) Pokušaj sam/sama napisati kratak tekst nadrealističkih obilježja.

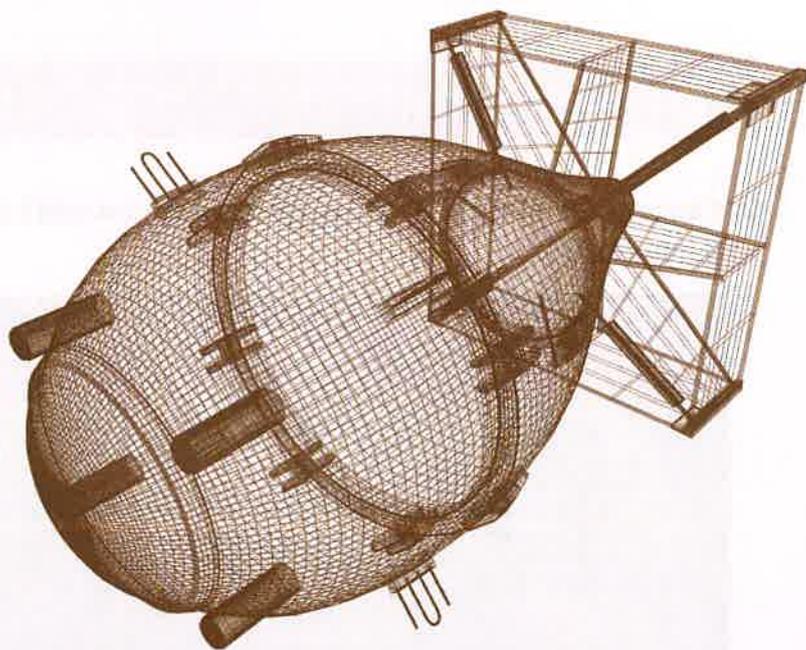
Individualni odgovor.

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Pravi je umjetnici ne vole jer služi vlasti. Kad je ugledaju, vjerojatno će reći nešto poput: OPA, PRAG DNA!

PROPAGANDA

DRUGI SVJETSKI RAT

Atomska bomba nije obilježila samo kraj Drugoga svjetskog rata nego i cijelu drugu polovicu XX. stoljeća. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj atomsku bombu sa svih strana.

DRUGI SVJETSKI RAT: POLITIKA POPUŠTANJA I POČETAK RATA

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni što je politika popuštanja te koji su bili uzroci i posljedice takve politike.

Velika Britanija i Francuska nisu reagirale na agresivnu politiku Njemačke iako je kršila odredbe Versajskog mirovnog ugovora. Nisu ništa činile jer su željele izbjeći novi rat, a i smatrale su da Versajski mirovni ugovor nije pravedan prema Njemačkoj.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Tko je autor ove slike i što ona prikazuje? Istraži kakva je bila sudbina ove slike te gdje je ona danas.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
3. U tekstu prekrži netočne podatke (tri) i iznad njih ispiši točne.

1938-

Edouard Daladier

U jesen ~~1936.~~ održana je konferencija u Münchenu. Na njoj su, uz Hitlera, bili Mussolini, ~~Staljin~~ i Chamberlain. Oni su sklopili tzv. Minhenski sporazum kojim je odlučeno da ~~Austrija~~ ^{Čehoslovačka} mora predati Sudete Njemačkoj, uz Hitlerova jamstva da neće zahtijevati daljnje teritorijalno širenje Njemačke.

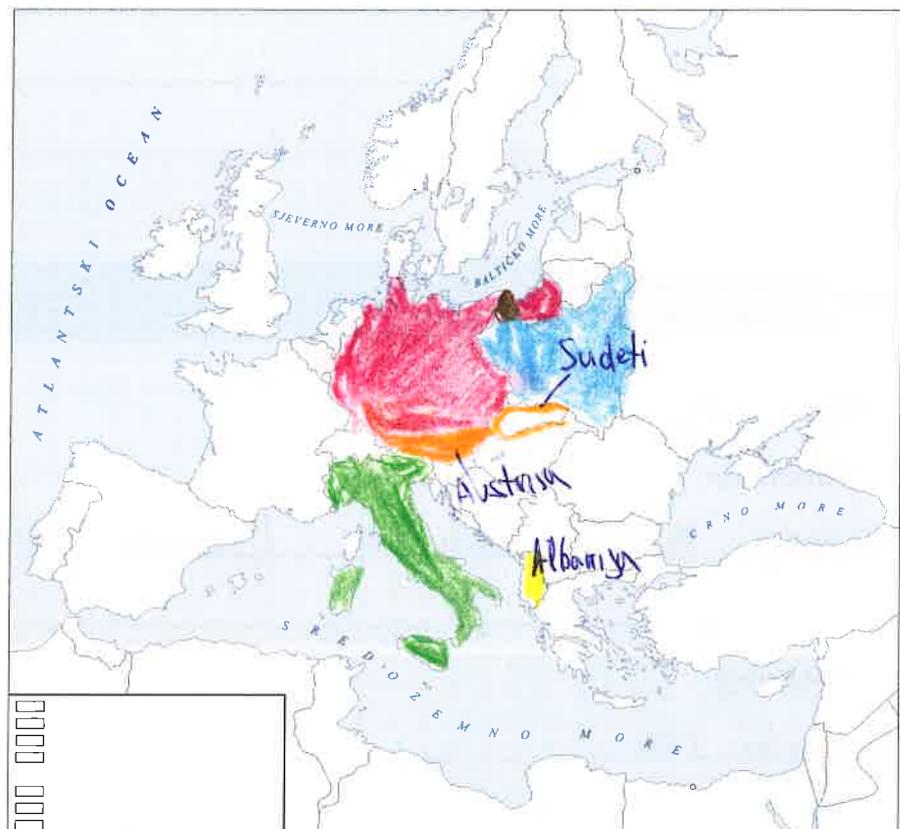

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
4. Riješi zadatke na karti.

a) Područje Njemačke oboji crvenom, a područje Italije zelenom bojom.

b) Narančastom bojom označi područja/države koja/koje je prije početka Drugoga svjetskog rata pripojila Njemačka, a žutom područja koja je pripojila Italija te upiši nazive tih područja/država.

c) Plavom bojom označi državu koju je Njemačka napala 1939. godine i tako počela Drugi svjetski rat.

d) Smeđom bojom označi Danzig i tzv. poljski koridor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

5. Napiši pismo Staljinu u kojem ga argumentirano uvjeravaš da nije pametno potpisati sporazum o nenapadanju s Njemačkom.

Individualni odgovor:

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

6. Objasni pojmove.

Anschluss

Pripojenje Austrije Njemačkoj (ožujak 1938.)

blitzkrieg

Minjeriti rat

lažni rat

postanak pravih ratnih sukoba na njemačko-francuskoj granici

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

7. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 7 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

Anschluss	<u>2</u>
Njemačka napada Francusku	<u>7</u>
napad na Poljsku	<u>5</u>
njemačka vojska ulazi u Porajnje (Rheinland)	<u>1</u>
Minhenski sporazum	<u>3</u>
Njemačka napada Dansku i Norvešku	<u>6</u>
Njemačka okupira Češku	<u>4</u>

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

8. Što prikazuje fotografija? Gdje je i kada snimljena?

Prikazuje potpisivanje francusko-njemačkog primirja. Snimljena je u mjestu Compiègne 22. lipnja 1940.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

9. Kratko opiši i ocijeni važnost Bitke za Britaniju.

Nijemci su britanski otok napadali iz zraka pomoću zrakoplova. Uz vojne ciljeve, bombardirali su i same gradove. Budući da zračni napadi nisu bili uspješni, Nijemci su odustali. Britaniju je predvodio Winston Churchill.
Ocjena važnosti - Individualni odgovor

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Njemačke bombe već tada prelaze GRANICE U Europi. A o razaranju svjedoči Picassova slika.

GUERNICA

DRUGI SVJETSKI RAT: ŠIRENJE RATNIH SUKOBA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Uoči uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
pristup Jugoslavije Trojnom paktu	- državni udar u Jugoslaviji i svrgavanje vlade Cvetković - Maček	napad Njemačke na Jugoslaviju

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Fotografija prikazuje potpisivanje jednog dokumenta. O kojem je dokumentu riječ? Što je njime dogovoreno?

O dokumentu kojim je sklopljen Trojni pakt. Njime je dogovorena suradnja i međusobna pomoć Japana, Njemačke i Italije.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**

3. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 6 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).

njemački napad na Kraljevinu Jugoslaviju	<u>3</u>
napad Njemačke na SSSR	<u>5</u>
državni udar u Kraljevini Jugoslaviji	<u>2</u>
ulazak SAD-a u rat	<u>6</u>
ulazak Kraljevine Jugoslavije u Trojni pakt	<u>1</u>
kapitulacija Kraljevine Jugoslavije	<u>4</u>

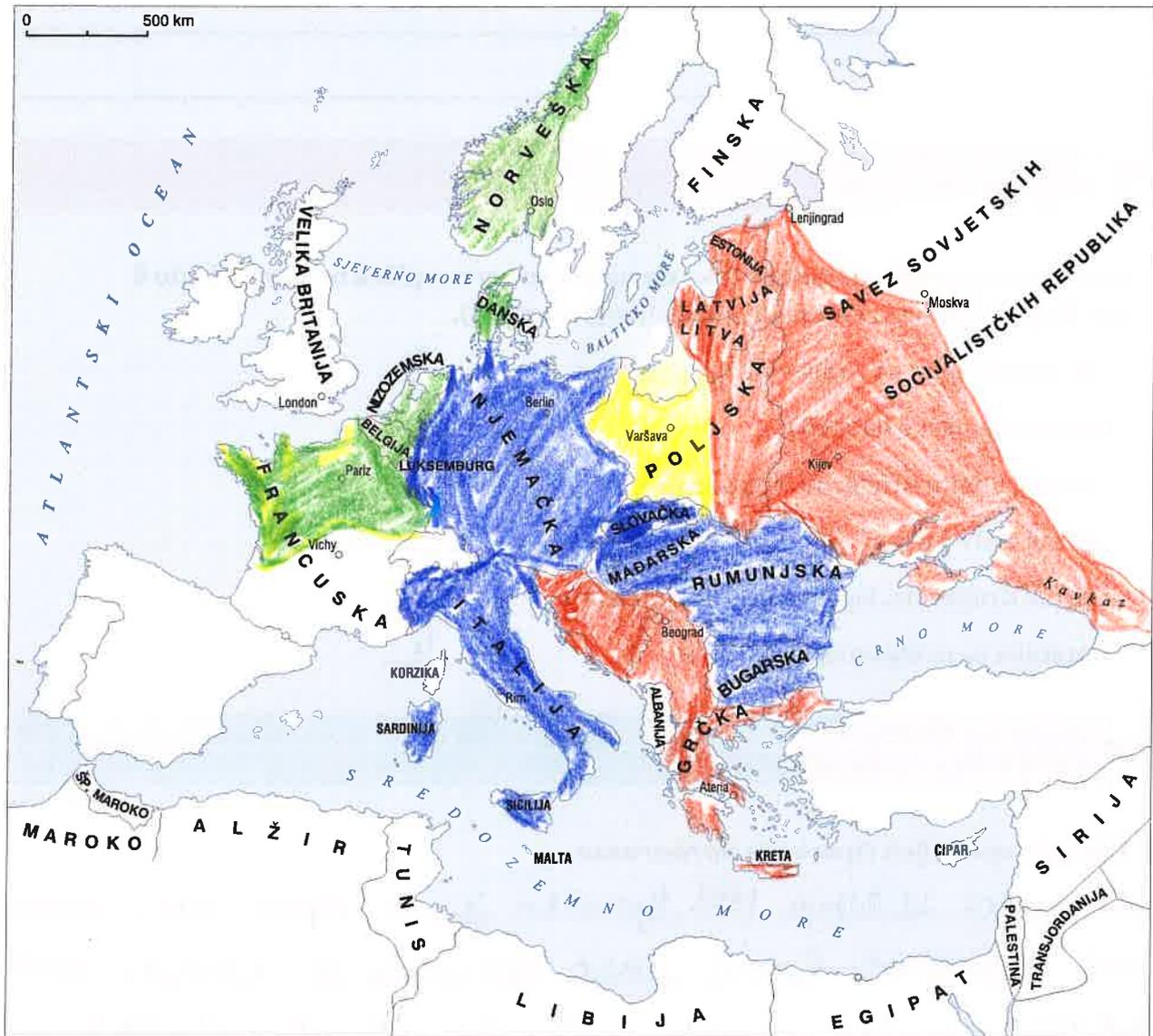

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

4. Ukratko opiši tijek Operacije *Barbarossa*.

Rano ujutro 22. lipnja 1941. Njemačka je, bez objave rata, napala SSSR. Nespremnost Crvene armije olakšavala je njemački prodor. Međutim, nepovoljni vremenski uvjeti te silavost sovjetskih vojnika uspjeli su zaustaviti daljnji njemački prodor.

5. Objasni zašto njemačko vodstvo nije bilo zadovoljno uspjesima na bojištu premda su njemačke snage došle nadomak Moskvi i Lenjingradu.

Jer su do 1. listopada planirali doprijeti do Volge i osvojiti Moskvu i Lenjingrad (Sankt Peterburg).

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
6. Riješi zadatke na karti.

- Plavom bojom oboji države članice Trojnog pakta.
- Žutom bojom oboji područja koja je Njemačka osvojila 1939. godine.
- Zelenom bojom oboji područja koja je Njemačka osvojila 1940. godine.
- Crvenom bojom oboji područja koja su države Trojnog pakta osvojile 1941. godine.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**
7. Objasni okolnosti u kojima je SAD ušao u rat.

Japan je 7. prosinca 1941. napao američku pomorsku vojnu bazu u luci Pearl Harbor jer mu je SAD prestao prodavati naftu. Nakon toga SAD je objavio rat Japanu.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
8. Što znaš o osobi s fotografije?

To je Isoroku Yamamoto, japanski admiral i zapovjednik japanske carske mornarice. Protivio se japanskom napadu na SAD jer je smatrao da Japan u dušem ratovanja ne može pobijediti SAD.

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Bezuvjetna predaja, TU APLIKACIJA za hrabrost ne pomaže.

KAPITULACIJA

DRUGI SVJETSKI RAT: GODINE PREOKRETA

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Ispuni tablicu. U drugi stupac rasporedi: istočnoeuropsko bojište, sjevernoafričko bojište, pacifičko bojište. Treći stupac ispuni samostalno.

Bitka	Bojište	Ishod i važnost bitke
Midway	pacifičko bojište	- pobjeda američke nad japanskom vojskom - promjena tijeka rata na Pacifiku
Staljingrad	bojište istočnoeuropsko	- poraz njemačke vojske i njihova daljnja usmjerenost na obranu
El-Alamein	afričko bojište	- pobjeda američko-britanskih snaga nad njemačko-talijanskim - daljnje povlačenje sila Trojnog saveza

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Promotri fotografiju, odgovori na pitanja i riješi zadatak.

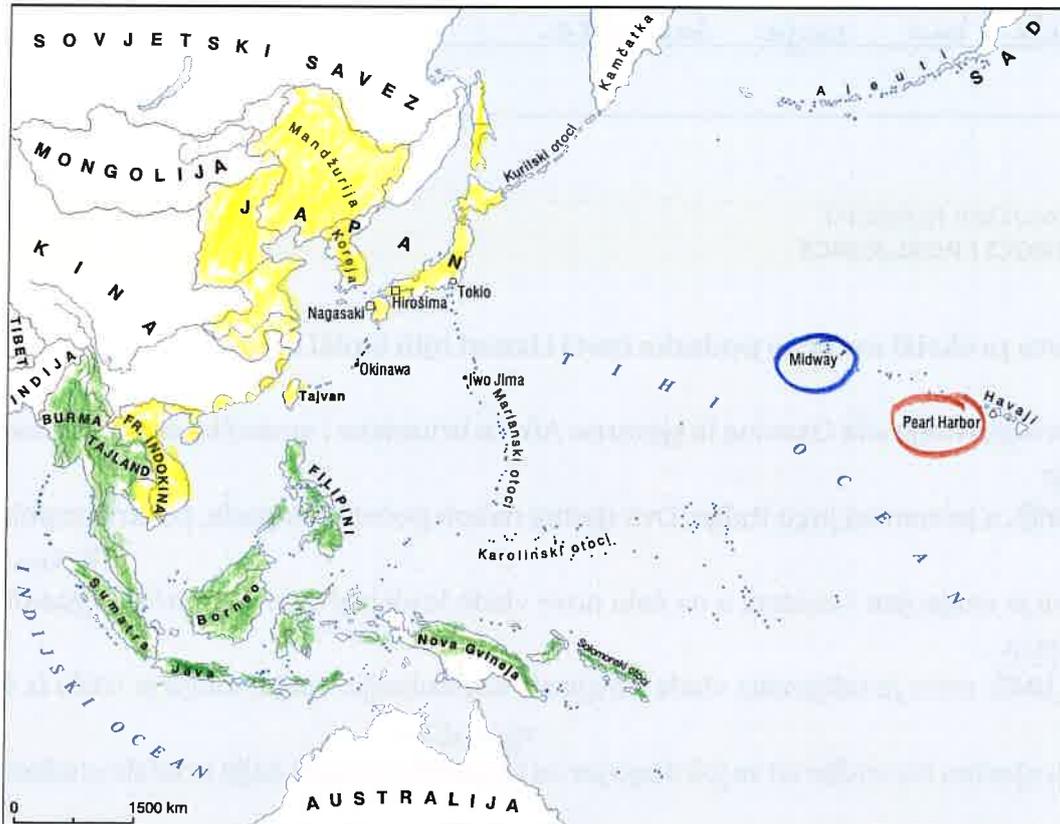
a) Tko je osoba na fotografiji? Kome se obraća s dva podignuta prsta i što poručuje?

Winston Churchill. Tako se obraćao
javnosti u svojim nastupima.
Obećavao im pobjedu i kraj rata.

b) Na internetu ili u školskoj knjižnici pronadi još neku često citiranu izjavu te osobe i prepisi je.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
3. Riješi zadatke na karti.

- Žutom bojom oboji Japan.
- Zelenom bojom oboji područja koja je Japan osvojio do kolovoza 1942.
- Crvenom bojom zaokruži mjesto prvoga japanskog napada na SAD.
- Plavom bojom zaokruži područje na kojem se dogodila bitka prekretnica u ratu na Pacifiku.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
4. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

- Koga prikazuje fotografija?

Velika trojica - Roosevelt, Churchilla
i Staljina.

b) Gdje su se i kada oni prvi put sastali i što su se ondje dogovorili?

Na konferenciji u Teheranu u studenom 1943. dogovoreno je otvaranje bojišta u zapadnoj Europi. Također su i jugoslavenske partizane priznali kao svoje saveznike.

666 POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

5. U tekstu prekriži netočne podatke (pet) i iznad njih ispiši točne.

Nakon protjerivanja sila Osovine iz sjeverne Afrike britanske i američke snage iskrcale su se

Sicily

na ~~Sardiniji~~, a potom na jugu Italije. Dva tjedna nakon početka napada, potkraj srpnja ~~1942.~~,^{1943.}

Mussolini je smijenjen i uhićen, a na čelo nove vlade kralj je postavio maršala ~~Petaina~~.^{Pietra Badoglija} Dana

8. rujna ~~1942.~~^{1943.} nova je talijanska vlada potpisala kapitulaciju Italije. Italija je izišla iz rata, ali

borbe na njezinu tlu vodile su se još dugo jer su ~~talijanske~~^{njemačke} snage i dalje pružale snažan otpor.

6. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Razmjerno nova vrsta ratnih brodova, tko ih mnogo ima, mirno spava,
ZALAK ČOPOR SNOVA.

NOSAČ Z RAKOPLOVA

KVISLINŠKI REŽIMI: NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA. ČETNICI

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Ispuni tablicu.

	Hitler	Mussolini
Koga želi na čelu NDH?	Vlatko Maček	Ante Pavelić
Zašto?	- iznimno ugledan - na čelu najjače stranke	- više se godina skrivao u Italiji - lakši utjecaj na njega

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

a) Tko su dvije osobe na fotografiji u prvome planu?

Vidkun Quisling

Heinrich Himmler

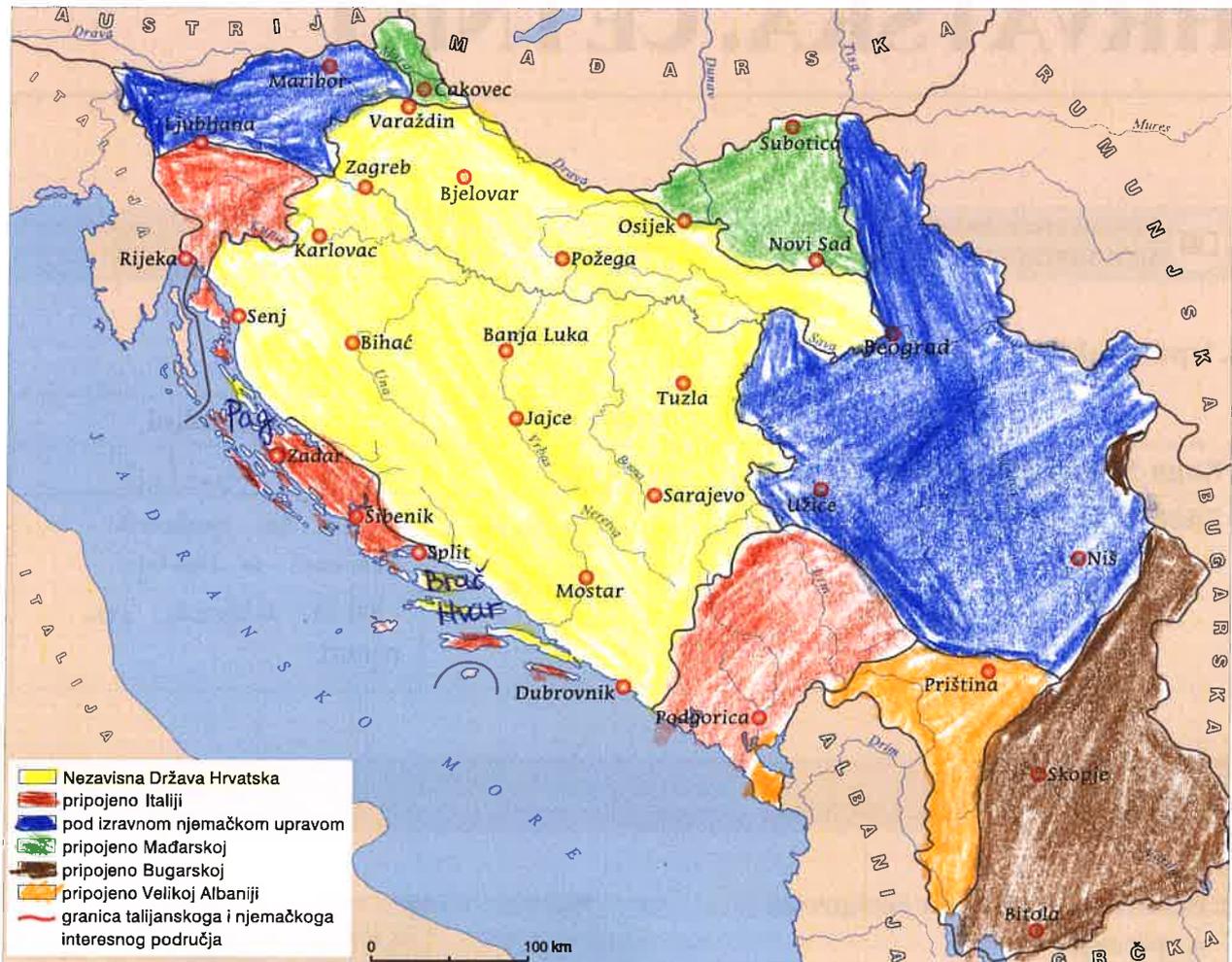
b) Prezime jedne od tih dviju osoba prerasio je u pojam. Objasni zašto.

Prezime Vidkuna Quislinga.

preraslo je u pojam i postalo istoznačnica sa domaćeg izdajicu.

Objašnjenje - individualni odgovor

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
3. Riješi zadatke na karti.

- a) Područje NDH oboji žuto.
- b) Područja koja je Pavelić prepustio Italiji oboji crveno.
- c) Područja pripojena Mađarskoj oboji zeleno.
- d) Područja nekadašnje Kraljevine Jugoslavije pod izravnom njemačkom upravom oboji plavo.
- e) Područja pripojena Bugarskoj oboji smeđe.
- f) Područja pripojena Albaniji oboji narančasto.
- g) Upiši nazive otoka koji nisu prepušteni Italiji.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

4. Ocijeni potpisivanje Rimskih ugovora. Ima li bilo koji državnik pravo potpisati ugovor kojim dio teritorija svoje zemlje prepušta susjednoj državi? Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Netočnu tvrdnju na praznoj crti pretvori u točnu.

NDH je bila višestranačka parlamentarna demokracija.

NDH je bila totalitarna država.

Građanska prava i slobode jamčio je ustav NDH i njih su ostvarivali svi građani.

Građanska prava i slobode nisu imali svi građani.

Vlasti NDH potpuno su nadzirale državni teritorij.

Velik dio teritorija NDH-a bio je pod nadzorom Nijemaca i Talijana.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

6. Prouči slikovni izvor i odgovori na pitanja.

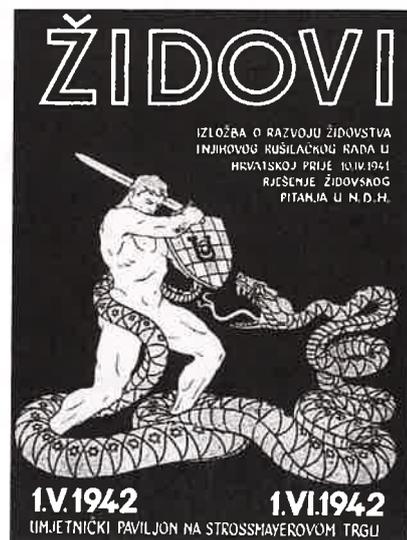
a) Što prikazuje ilustracija?

Naslovnica kataloga "Hrvatske protužidovske izložbe" postavljene u Zagrebu 1942.

b) Ocijeni odluku o organiziranju izložbe protiv jednoga naroda.

Što na temelju te izložbe možeš zaključiti o ondašnjemu društvu?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
7. Promotri fotografiju i riješi zadatke.

- a) Istraži gdje je postavljen ovaj spomenik, tko mu je autor i kome je posvećen.

Postavljen je u Jasenovcu, naziva se
"Kameni cvijet", autor je Bogdan
Bogdanović, a posvećen je svim žrtvama
jasenovačkog logora.

- b) Ocijeni pokušaje manipulacije brojem žrtava
ustaških logora, ponajprije onoga u Jasenovcu.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
8. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.

- a) Tko je osoba na fotografiji?

Dragoљub Draža Mihailović

- b) Što su četnici navodili kao svoj glavni cilj?

Obnovu Kraljevine Jugoslavije u kojoj
bi bila osigurana srpska prevlast.

- c) Kakva je bila sudbina osobe na fotografiji
nakon Drugoga svjetskog rata?

Osuđen je na smrt streljanjem.

- d) Ocijeni odluku srpskog pravosuđa iz 2015. godine kojom je osoba na fotografiji rehabilitirana.

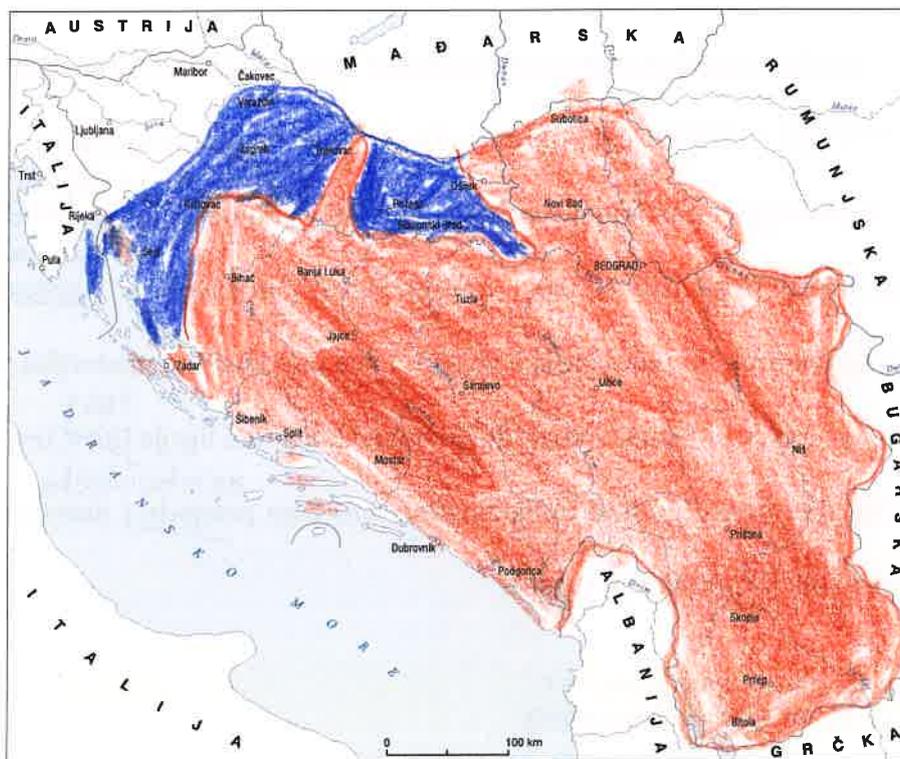
Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

9. Riješi zadatke.

- a) Crvenom bojom oboji područje „velike Srbije” prema zamislima Stevana Moljevića.
- b) Plavom bojom oboji područje Hrvatske (prema istim zamislima).
- c) Kako bi se ostvario plan o stvaranju „velike Srbije”, to je područje trebalo „očistiti” od pripadnika nesrpskih naroda. Ocijeni politiku etničkog čišćenja.

Individualni odgovor.

- d) Politiku etničkog čišćenja provodili su i ustaše protiv srpskoga stanovništva. Pokušaj objasniti kako je moguće da su ustaše i četnici u nekim razdobljima rata surađivali.

Imali su zajedničkog neprijatelja - partizane.

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Tko god da ih je potpisao i darovao hrvatsku obalu Italiji, možda je IM' O GORKI VIRUS.

RIHSKI UGOVORI

POKRETI OTPORA: PARTIZANSKI POKRET

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. U tekstu prekriži netočne podatke (četiri) i iznad njih ispiši točne.

Oružani antifašistički pokret koji se pojavio na okupiranom području nekadašnje Kraljevine Jugoslavije – partizanski pokret – bio je jedan od ^{najuspješnijih} najneuspješnijih u Europi. Partizanskom pokretu pridružili su se i mnogi Hrvati, predvođeni ^{Jasipom Brozom Titom} Slavkom Kvaternikom, vrhovnim zapovjednikom partizanske vojske. Prva partizanska postrojba stvorena je upravo u Hrvatskoj – bio je to Sisački partizanski odred koji je 22. lipnja 1941. izveo prvu diverzantsku akciju. Taj dan svake godine obilježavamo kao Dan ^{antifašističke borbe} pobjede i domovinske zahvalnosti – državni praznik Republike Hrvatske.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

2. Objasni pojam diverzija. Mogući odgovor:

iznenadne akcije na protivničkom teritoriju (miniranje željezničkih pruga, mostova i telefonskih stupova...)

3. Zašto su partizani u početku ograničili svoje djelovanje na diverzije?

Jer su bili malobrojni i slabo naoružani te se zbog toga nisu mogli upustiti u veće sukobe.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Objasni pojmove.

kolaboracionizam

Suradnja s neprijateljem

AVNOJ

Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije

ZAVNOH

Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

5. Što znaš o osobi s fotografije?

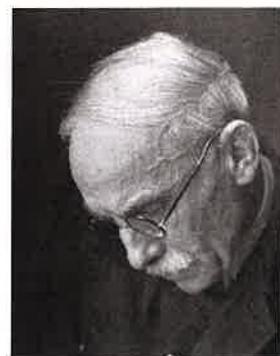
Josip Broz Tito - političar, vojskovođa i državnik.
 Borio se u 1. svjetskom ratu i završio u ruskom
 zarobljeništvu. Tamo se upoznao s boljševičkim idejama.
 Postao je član KPJ-a, a kasnije i njezin vođa. Za
 vrijeme 2. svjetskog rata bio je vođa partizanskog
 pokreta, a nakon njegovog završetka postao je
 predsjednik Jugoslavije (doživotni)

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

6. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Nakon stvaranja NDH Vladko Maček je odlučio:

- a) surađivati s ustašama, a ne s partizanima
- b) surađivati s partizanima, a ne s ustašama
- c) surađivati i s jednim i s drugima
- d) ne surađivati ni s kim - odlučio se na tzv. „politiku čekanja“.

Istraži i objasni zašto je donio takvu odluku.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

7. U tekstu prekriži netočne podatke (šest) i iznad njih ispiši točne.

Zasjedanje AVNOJ-a u Jajcu

U Jajcu je 29. studenog ~~1941.~~ ^{1943.} održano ~~Treće~~ ^{Drugo} zasjedanje AVNOJ-a na kojemu je doneseno nekoliko važnih odluka:

1. utemeljena je nova jugoslavenska država – ~~Demokratska Kraljevina~~ ^{Federativna} Jugoslavija
2. osnovana je privremena vlada s ~~Mačekom~~ ^{Titom} na čelu – Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije (NKOJ), a izbjegličkoj vladi u Londonu oduzeta su prava zastupanja zemlje te je ~~zabranjen povratak izbjeglicama~~ ^{kralju Petru}
3. ~~poništena~~ ^{potvrđena} je odluka ZAVNOH-a o sjedinjenju hrvatskih krajeva koji su bili pod talijanskom okupacijom s maticom zemljom.

8. Ispuni tablicu.

SPORAZUM TITO-ŠUBAŠIĆ	
ŠUBAŠIĆ	TITO
Obvezao se da će izbjeglička vlada priznati... AVNOJ i demokratsko i federativno uređenje Jugoslavije	Prihvatio je da se pitanje... konačnog državnog uređenja riješi nakon rata
Prihvatio je odluku da se kralj... ne vraća u zemlju dok jugoslavenski narodi nakon rata ne odluče kakvo državno uređenje žele - monarhiji ili republika	
Dogovoren je osnutak zajedničke vlade, sastavljene od... predstavnika partizanske izbjegličke vlade koja je trebala biti odgovorna AVNOJ-u, Predsjednik i ministar obrane - Tito, ministar vanjskih poslova - Šubašić	

9. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

U prosincu 1942. godine, čamcem preko Kupe, poznati je književnik otišao u partizane. Brzo čamac RINI, MRZLA VODA u noći pljuska.

VLADIMIR NAZOR

DRUGI SVJETSKI RAT: KRAJ RATA

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

1. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Iskrcavanje vojnika na jednu od
plaša u Normandiji.

b) Tko je zapovijedao tom vojnom operacijom?

Dwight Eisenhower.

c) Objasni zašto je početni dio te operacije bio najopasniji. Mogući odgovor:

Jer je bilo dosta teško probiti njemačke obrambeni bedem.

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Prouči fotografiju i riješi zadatak.

Fotografija je snimljena u Aachenu, njemačkome pograničnom gradu koji su savezničke snage osvojile u listopadu 1944. Amerikanci su na ruševine pričvrstili plakat s Hitlerovim predizbornim obećanjem: „Dajte mi pet godina i nećete više moći prepoznati Njemačku.”

a) Objasni na što je mislio Hitler kad je izgovorio to obećanje.

Individualni odgovor.

b) Zaključite zašto su američki vojnici postavili natpis.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

3. Tko je, kada i s kojim ciljem podignuo ustanak u Varšavi?

Podigli su ga Poljaci krajem srpnja 1944. s ciljem da oslobode Varšavu i postavu vlast odanu izbjegličkoj vladi.

4. Objasni i ocijeni Staljinovu odluku da ne pošalje pomoć ustanicima.

Staljin je na taj način želio oslabiti položaj poljske izbjegličke vlade. Ocjena: individualni odgovor.

5. Koje su bile posljedice njegove odluke?

Nijemci su ugušili ustanak u kojem je poginulo 200 000 Poljaka, a Varšava je razorena.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

6. Prouči slikovni povijesni izvor i odgovori na pitanja.

a) Gdje je i kada snimljena ova fotografija i tko je na njoj prikazan?

Na Jalti u veljači 1945.

Prikazani su Winston Churchill, Roosevelt i Staljin.

b) Navedi najvažnije odluke donesene na tom skupu.

SSSR će najaviti rat Japanu, podjela Njemačke na 4 okupacijske zone, predviđeno utemeljenje Ujedinjenih naroda

c) Vidi li se na fotografiji kako su raspoređeni sudionici sastanka? Zaključ i objasni zašto je tako.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
7. U tekstu prekriži netočne podatke (četiri) i iznad njih ispiši točne.

Zapadni su se saveznici i Crvena armija sve više približavali, a u travnju ~~1944.~~^{1945.} njihove su se postrojbe susrele na rijeci ~~Rajni.~~^{Labi} Ubrzo je Crvena armija počela osvajati ~~Dresden~~^{Berlin} u kojem se, u jednome podzemnom bunkeru, skrivao Hitler. Nakon savezničkog osvajanja grada Hitler je ~~ubijen u pokušaju bijega.~~^{počinio samoubijstvo}

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
8. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

Britanski vojnik ispisuje grafit na ruševinama Reichstaga

a) Prisjeti se što je Reichstag. Što misliš, zašto je upravo ta građevina toliko išarana grafitima?

Reichstag je njemački parlament.
Individualni odgovor.

b) Procijeni je li riječ o vandalizmu.

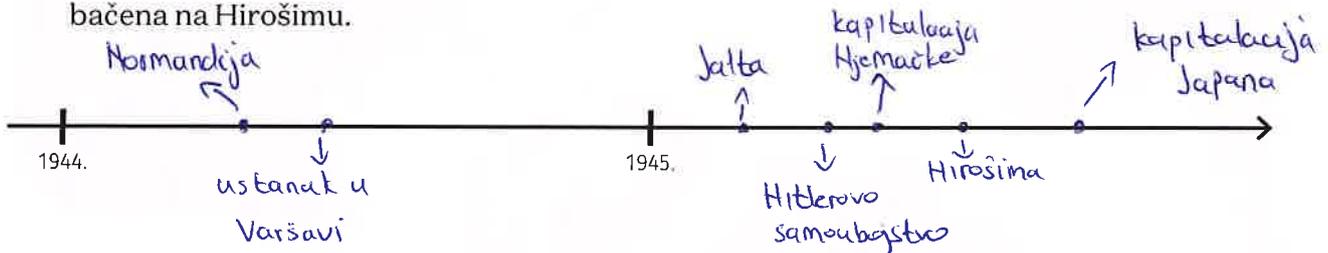
Rusi - to se vidi po ćirilničnim natpisima.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
9. Ocijeni postupak Ante Pavelića koji je na kraju rata pobjegao u inozemstvo.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
10. Na odgovarajućim mjestima na vremenskoj crti označi sljedeće događaje:

ustanak u Varšavi, kapitulacija Japana, Hitlerovo samoubojstvo, iskrcavanje u Normandiji, kapitulacija Njemačke, konferencija u Jalti, atomska bomba bačena na Hirošimu.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
II. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

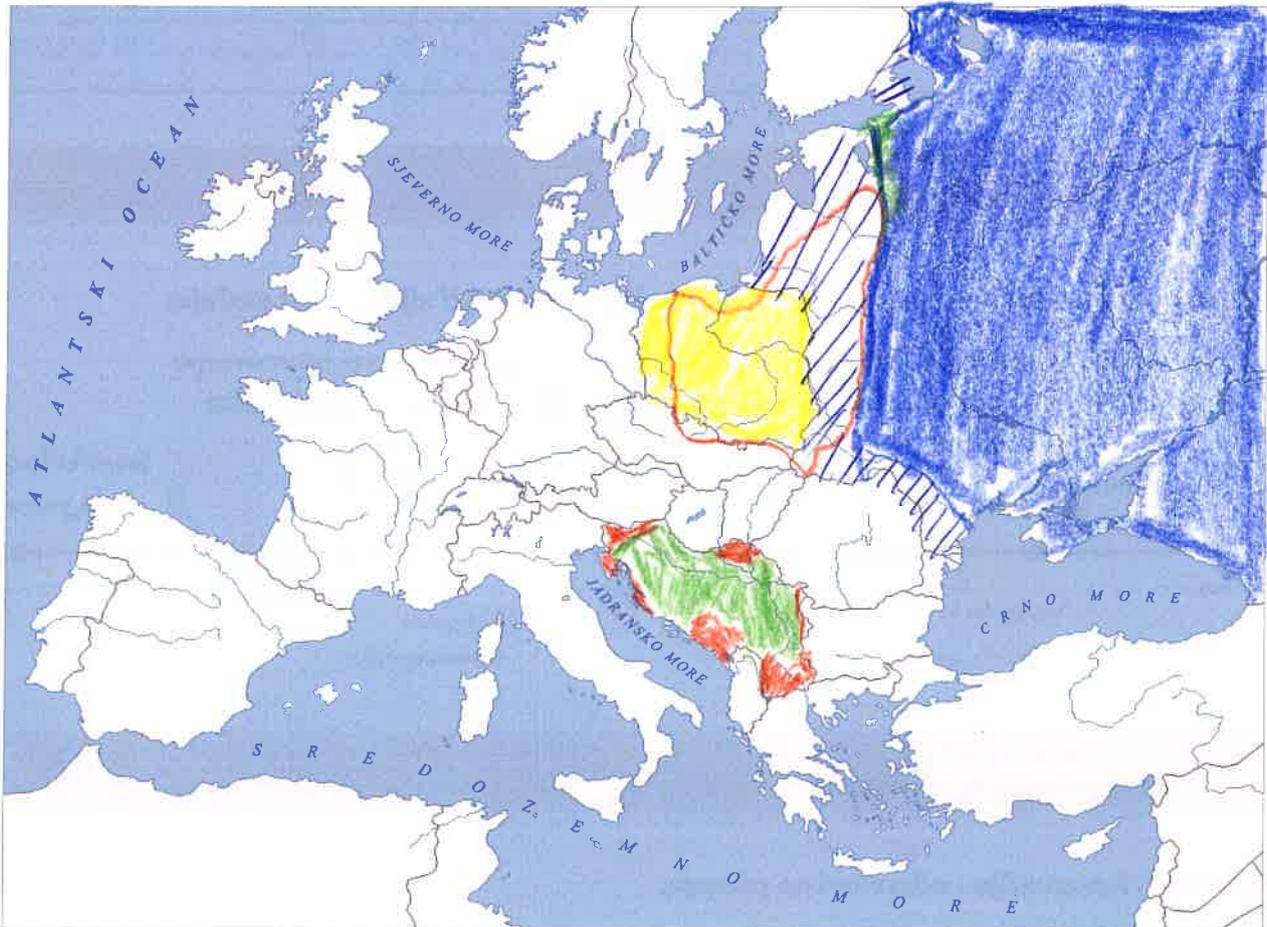
a) Što prikazuje fotografija?

Kamikaze

b) Objasni odakle naziv dobrovoljcima s fotografije i ocijeni njihove postupke.

Ime su dobili prema legendarnom tajfuna koji je u 13. st. Japan spasio od Mongola.
Ocjena: Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
12. Riješi zadatke.

- Poljsku oboji žuto, a njezin teritorij prije Drugoga svjetskog rata obrubi crvenom crtom.
- SSSR oboji plavo, a teritorijalna proširenja te države označi crnim kosim crtama.
- Jugoslaviju oboji zeleno, a teritorijalna proširenja te države označi crveno.
- Navedi još neke posljedice Drugoga svjetskog rata, uz teritorijalne.

Brojne ljudske žrtve, materijalne štete, velik broj migranata...

13. Koji se geografski pojam skriva iza ispremetanih slova?

Iskrcavanje u toj francuskoj pokrajini bilo je NADA MIRNOJ sutrašnjici.

NORHANDIJA

ZNANOST I TEHNOLOGIJA U SLUŽBI RATA

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

1. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koja je vrsta ratnoga broda na fotografiji?

Nosač zrakoplova.

b) Argumentiraj tvrdnju: ta vrsta broda bila je velika novost u ratovanju na moru i na pacifičkom bojištu pokazala se ključnom za pobjedu u ratu.

Individualni odgovor.

c) U kojoj je bitci Japan izgubio četiri takva broda, što se smatra prekretnicom u ratu na Tihom oceanu?

U bici kod Midwaya.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

2. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Oblak atomske eksplozije nad

Nagasakijem.

b) Objasni kako je došlo do razvoja tog oružja.

Američki predsjednik Roosevelt potkrenuo je 1942. projekt Manhattan.

c) Ocijeni odluku američkog predsjednika Trumana da se to oružje upotrijebi. Navedi argumente za i protiv te odluke, ali i svoje stajalište.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

3. Pročitaj povijesni izvor i riješi zadatke.

Takashi Takemoto bio je desetogodišnji dječak u vrijeme eksplozije atomske bombe nad Hirošimom.

„Odjednom me zasljepio strašan bljesak. Uskoro, sve se smračilo. Skutrio sam se ne znajući što će biti sada, oko mene se sve počelo rušiti. Ustao sam nakon ne znam koliko. Moja kuća bila je ruševina, na licu sam osjetio krv. Tražio sam majku, ali nigdje je nisam mogao naći. (...) Nekoliko mjeseci trebalo je da preživjeli dođu k sebi. Gledati ljude koji povraćaju krv ili kako ih prekrivaju različiti osipi bila je svakodnevica. Neki posljedice osjećaju i danas.”

Budući da mu je majka poginula, oporavljao se kod tete:

„Kasnije su mi ispričali kako me teta nije prepoznala jer mi je lice bilo prekriveno ranama. Krevet na kojem sam ležao bio je uništen od stakla koje je izašlo iz mojeg tijela. Sjećam se da sam znao otkriti i crve u ranama, a kako nije bilo antiseptika, držali su me dok su mi čistili rane. Izgubio sam kosu, ali sam nekako izbjegao radijacijske pjege i krvarenje.”

„Ne osjećam potrebu da tražim ili prozivam ljude odgovorne za atomska bombardiranja. Ostajanjem u prošlosti možemo samo aktivirati lance osvete. Takav pristup nikada ne donosi mir. Iskreno se nadam da će oni koji budu vodili buduće generacije shvatiti realnost takvih bombardiranja, shvatiti opasnosti nuklearnog oružja i poduzeti konkretne korake prema njihovoj potpunoj zabrani. Kada sam svoje iskustvo podijelio s američkim studentima, jedan od njih mi je rekao da je za moju tragediju, odnosno eksploziju nuklearne bombe, doznao od mene prvi put. Prije negoli je čuo moje svjedočanstvo, vjerovao je kako je zbog upotrebe atomske

bombe u Japanu rat ranije završio, što je spasilo milijun života. Vjerujem da je iznimno važno da što više ljudi čuje svjedočanstva o atomskoj bombi i tako sazna o užasnoj stvarnosti takvih bombardiranja.”

(<https://www.vecernji.hr/vijesti/prezivio-sam-hiroshimu-i-gledao-kako-prijatelju-otpada-koza-620603>)

a) Opiši kakav dojam na tebe ostavlja iskustvo Takashija Takemota.

Individualni odgovor.

b) Ocijeni njegovu odluku da ne proziva odgovorne za uporabu atomskog oružja.

Individualni odgovor.

c) Pokušaj zaključiti koji su mogući uzroci neinformiranosti američkog studenta.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Pokušaj prepoznati koji je zrakoplov na fotografiji (imao je važnu ulogu u Bitci za Britaniju).

Spitfire

b) S kojim je njemačkim zrakoplovom vodio mnoge zračne bitke?

S Messerschmittom.

c) Koje su bile prednosti jednog, a koje drugog zrakoplova?

Messerschmitt se brže uspinjao, a Spitfire je imao veću maksimalnu brzinu te duži dolet.

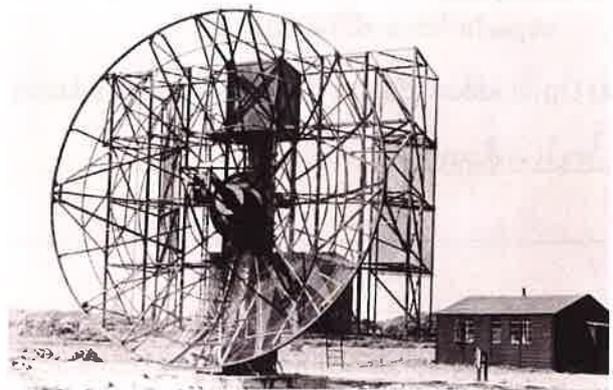

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Radar.

b) Istraži i objasni kako funkcionira uređaj na fotografiji.

Radar odasijanjem radiovalova
otkriva i određuje brzinu
objekata.

c) Objasni zašto je taj uređaj nazivan „tihim oružjem”. Mogući odgovor :

jer ne proizvodi nikakve jače zvukove, a bio je jedno od bitnih
„oružja” u ratu s Njemačkom.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

6. Napretka ratne tehnike ne bi bilo bez napretka znanosti. Dio znanstvenika koji je sudjelovao u izradi atomske bombe poslije je to požalio. Napiši pismo Robertu Oppenheimeru u kojem ga pokušavaš uvjeriti da odustane od projekta izrade atomske bombe.

Individualni odgovor.

Pretpostavimo da je Robert Oppenheimer odgovorio na pismo i odbio tvoju molbu. Pokušaj navesti argumente kojima je opravdao takvu svoju odluku.

Individualni odgovor.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Jedan je od pokretača projekta Manhattan, ali poslije je shvatio da je RAD SILE ZLO.

LEO SZILARD

HOLOKAUST I DRUGI ZLOČINI PROTIV ČOVJEČNOSTI. ŽIVOT U POZADINI

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je u Drugome svjetskom ratu broj poginulih civila bio veći od broja poginulih vojnika. *Mogući odgovor:*

Upotreba modernih oružja i sredstava (zrakoplovi) koje je moglo napadati cijele duboko na neprijateljskom teritoriju (gradovi).

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

2. Prouči slikovne povijesne izvore i odgovori na pitanja.

Američki propagandni plakat

Fotografija prikazuje dvije žene koje su se upravo prijavile u Women's Army Auxiliary Corps (Ženske pomoćne vojne postrojbe) u New Yorku 1942. godine

a) Prouči tekst na propagandnom plakatu. Kome je namijenjen i što poručuje? *Mogući odgovor:*

Namijenjen je djevojkama/ženama - poručuje im da ponude svoju pomoć na bojištu.

b) Objasni prisutnost fotografa na događaju zabilježenom na desnoj fotografiji.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Objasni pojmove.

holokaust

Naziv za sustavan progon i uništenje evropskih židova, koji su provodili nacistička Njemačka i njezini saveznici.

geto

Dijelovi gradova fizički odvojeni od ostatka grada, a namijenjeni su za boravak židova.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**

4. Prouči slikovni i pisani izvor pa riješi zadatke.

U nacističkim logorima stradalo je mnogo djece. Aleksandar Voroncov snimio je preživjelu djecu logoraše na dan kada je sovjetska vojska oslobodila Auschwitz. Ovih četvero preživjelih okupilo se na sedamdesetu godišnjicu oslobođenja.

Među preživjelim logorašima je i Oleg Mandić. On je u Auschwitz odveden kao jedanaestogodišnji dječak, s majkom i bakom. Oslobodili su ih Rusi 27. siječnja 1945., a sve su snimali filmskom kamerom. Čekajući prijevoz u domovinu u Auschwitzu su proveli još neko vrijeme i bili su njegovi posljednji zatočnici. Kad se Oleg Mandić prvi put nakon 20 godina vratio u Auschwitz, dočekalo ga je iznenađenje:

„Prvi put kad sam došao, 1969., kad smo ušli u dvoranu gdje su prikazivani dokumentarni filmovi, vidim sebe u tim kadrovima. Još ovaj spiker govori: ‚To je obitelj Mandić iz Jugoslavije.‘ Dobro da sam sjeo, skoro me kap udarila.”

Unatoč svemu što je proživio (ili možda baš zbog toga), Oleg Mandić smatra se sretnim čovjekom:

„S 13 godina sam shvatio da najgore što mi se u životu može desiti već mi se desilo, prema tome ništa drugo ni ne može biti tako loše kao ono što je već iza mene. Tako da nema razloga da mi život ne bude lijep, da mi bude valcer... i doista, ja sam prekrasan život imao. Zašto? Zahvaljujući Auschwitzu. Ja sam Auschwitzu zahvalan što mi je omogućio sretan život... Kad bi imao neki životni pad, nisam pribjegavao nikakvim psihijatrima, terapijama, nego bi sjeo u auto i otišao u Auschwitz. Tamo bi se malo družio s uspomenama i vratio se nakon dva dana zdrav...”

(Jovanović, Igor; Šaponja, Igor: *Bili smo samo brojevi : Istrani u koncentracijskim logorima u Drugome svjetskom ratu*, str. 100.)

a) Objasni što je šokiralo Olega Mandića tijekom prvog povratka u Auschwitz.

Individualni odgovor.

b) Ocijeni pogled na život Olega Mandića. Komentiraj njegovu tvrdnju da mu nikad u životu nije bila potrebna pomoć psihijatra. Pretpostavi jesu li slično razmišljali i drugi preživjeli logoraši ili je Oleg Mandić iznimka.

Individualni odgovor.

c) Ocijeni postupke nacističkog režima, odgovornog za stradanje i smrt velikog broja djece.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
5. Navedi primjere ratnih zločina iz Drugoga svjetskog rata.

Okrutni postupci prema ratnim zarobljenicima, osvetnička streljanja civilnog stanovništva, ubijanje svih protivnika (bez zarobljenika).

6. Mogu li i pobjedničke vojske počiniti ratni zločin? Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

7. Opiši i ocijeni događaje kod Bleiburga.

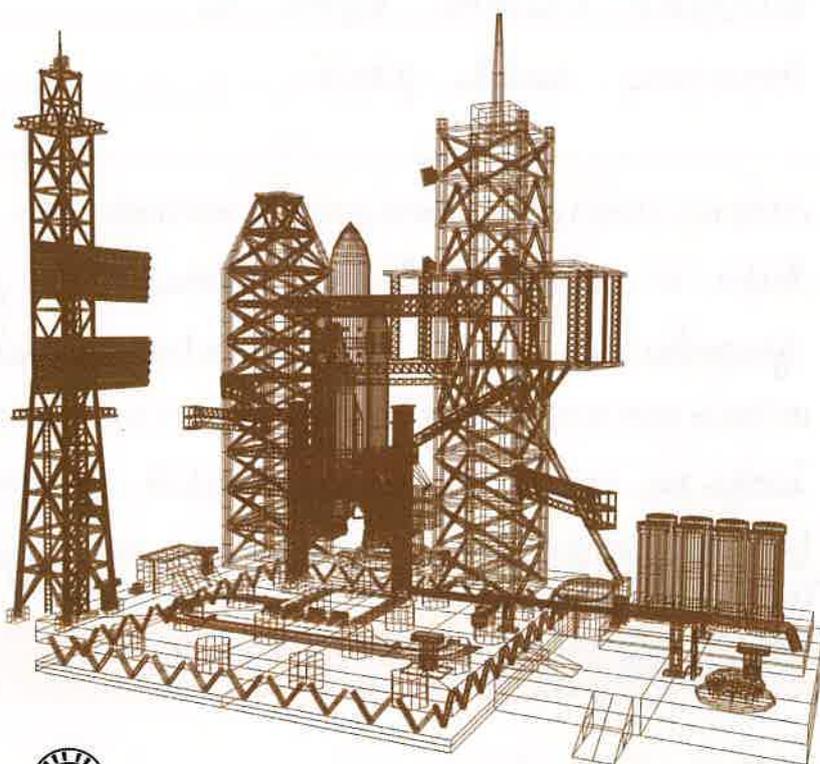
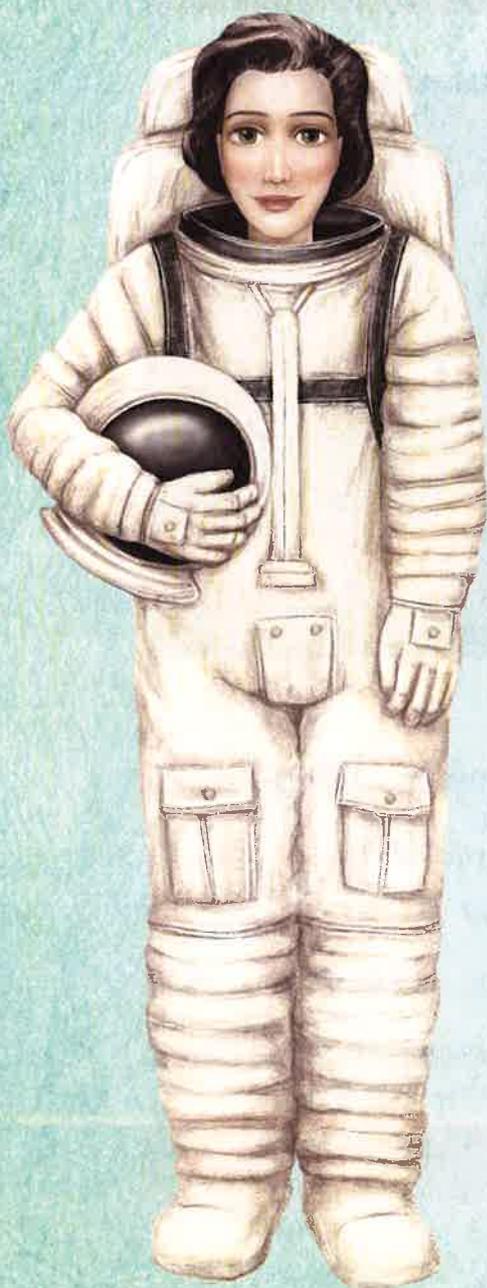
Bjegunci s područja NDH-a predali su se britanskim snagama, a oni su većina njih vratili Partizanima. Dio zarobljenika ubijen je kod Bleiburga, a ostali su prisiljeni na dugotrajan i mukotrpan povratak u zemlju te je usput velik broj njih i ubijen. („križni put“).

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Budući da se ratno pravo nije poštovalo, s tom su osobom puno puta postupali na način KAZNI ROBLJE.

ZAROBLENIK

HLADNI RAT

Uz atomsko oružje, razdoblje hladnoga rata obilježit će i svemirska utrka velikih svjetskih sila koja će pridonijeti i razvoju znanosti i tehnologije. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj lansirnu rampu *space shuttlea* i rakete sa svih strana.

HLADNI RAT

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

1. Prouči slikovni povijesni izvor i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje ilustracija?

Promidžbeni plakat Marshallovog plana.

b) Na vrhu plakata piše: „Besplatne autoceste”.

Objasni smisao te poruke i kome je namijenjena.

Europskim državama kojima su
Amerikanci nudili pomoć.

c) Objasni s kojim je namjerama pokrenut Marshallov plan.

Kako bi spriječio širenje komunizma poticanjem brzog
gospodarskog oporavka u ratu stradalih država.

d) Tko je prihvatio Marshallov plan, a tko nije, i s kojim posljedicama?

Zemlje na zapadu Europe prihvatile su pomoć, a SSSR nije, a
to isto tražio je i od zemalja pod svojim utjecajem.
To je produbilo loše odnose između dvije svjetske sile.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

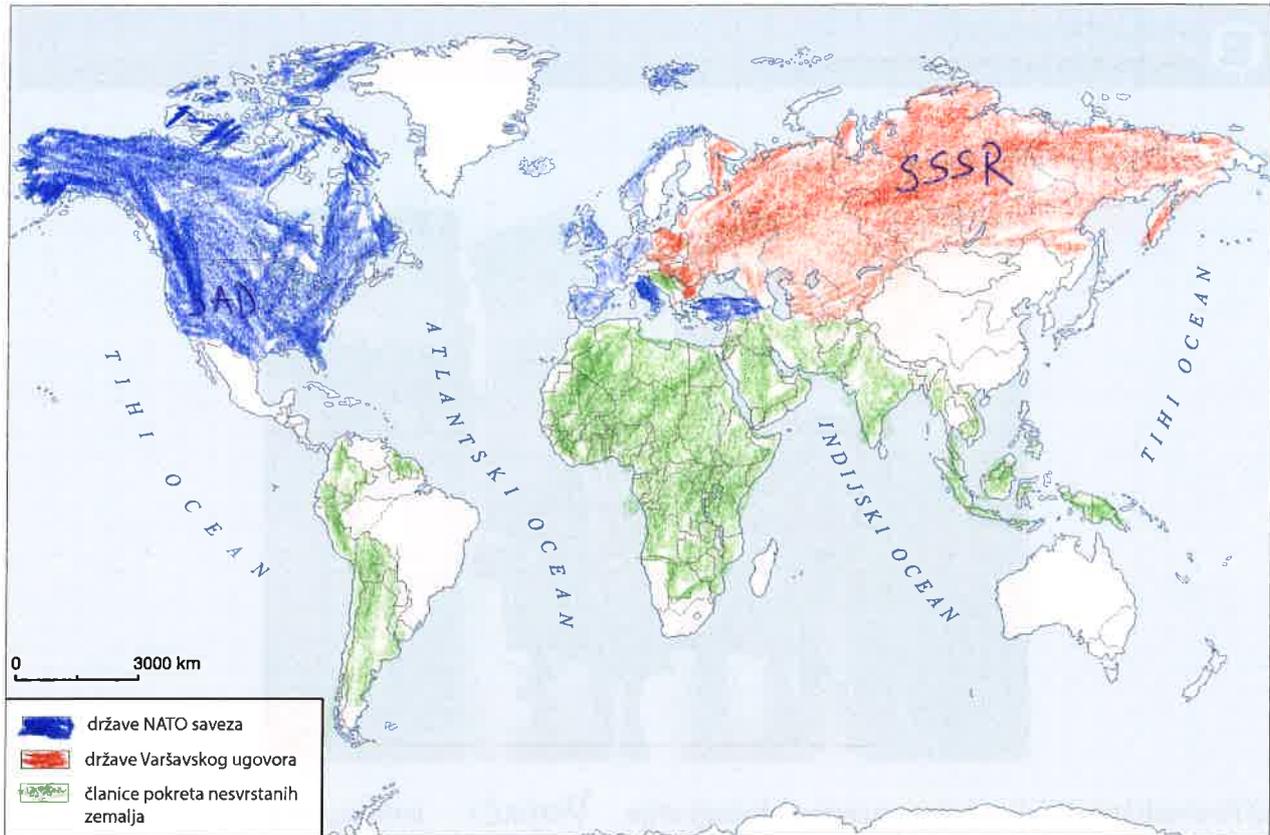
2. Riješi zadatke na karti.

a) Članice NATO-saveza oboji plavo.

b) Članice Varšavskog ugovora oboji crveno.

c) Članice pokreta nesvrstanih zemalja oboji zeleno.

d) Upiši nazive država koje su predvodile Istočni i Zapadni blok.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

3. Zaokruži slovo ispred točnog odgovora i odgovori na pitanje.

Hladni rat jest:

- a) rat koji se vodi isključivo zimi
- b) rat koji se vodi isključivo hladnim oružjem
- c) razdoblje stalne napetosti između Zapadnog i Istočnog bloka
- d) rat koji se zbiva u polarnim krajevima.

Objasni zašto se hladni rat nije pretvorio u pravi rat.

Bilo je jasno da bi ratovanje oružjem za masovno uništenje bilo kobno za čovječanstvo.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Prevedi barem dva transparenta s fotografije. *Mogući odgovori:*

„Zašto plaćamo H-bombe“, „Dajte Unicefu, a ne za nuklearnu obranu“...

b) Slažeš li se s ciljevima tog prosvjeda? Bi li sudjelovala/sudjelovao na tom ili sličnom prosvjedu? Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
5. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što znaš o osobi na fotografiji?

Sovjetski astronaut Jurij Gagarin - prvi čovjek u svemiru.

b) Istraži kakva je bila njegova sudbina.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

6. Izbaci uljeza i objasni razlog izbacivanja.

DR Njemačka

Poljska

~~Jugoslavija~~

Mađarska

Čehoslovačka

Rumunjska

Bugarska

Jugoslavija - nije bila država članica Varšavskog ugovora.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

7. Prouči slikovni i pisani izvor i odgovori na pitanja.

Na pedesetu godišnjicu misije Apolla 11 britanski dnevni list *The Guardian* proveo je anketu među čitateljima koji se sjećaju tog događaja. Pročitaj dva svjedočanstva:

„Slijetanje smo gledali na TV-u u našoj kući u Londonu. Čim je Armstrong izišao iz letjelice, moj susjed i ja odjurili smo do prozora i gurnuli glave van kako bismo buljili u Mjesec - kao da ćemo ga moći vidjeti. Ubrzo smo shvatili da su gotovo svi u ulici radili isto. To je bio predivan trenutak zajedništva, ne samo za našu ulicu nego i za cijelo čovječanstvo.”

Carolyn, 73, Bristol

„Moja je obitelj emigrirala iz Indije 1967. i živjeli smo u Wolverhamptonu. Imao sam četiri godine i sjećam se očeva mirisa na viski i cigarete dok sam sjedio u njegovu krilu u „najboljoj“ prostoriji u našoj kući i gledao Orla kako slijeće te Armstronga kako stupa na Mjesečevu površinu. Moje najjače sjećanje na slijetanje jest osjećaj neizmjerne bliskosti s ocem i strahopoštovanja prema onome što sam upravo vidio. Znao sam da se dogodilo nešto čudesno, ali nisam mogao pronaći riječi kako bih opisao svoje osjećaje.

Tata mi kaže da 1969. nismo imali televizor te da je moje sjećanje lažno. Pretpostavljam da je u pravu, ali moj osjećaj ljubavi prema njemu u tom je trenutku bio tako snažan da sam odlučio vjerovati u svoju verziju.”

Deepak Puri, 54, Sheffield

(<https://www.theguardian.com/science/2019/jul/19/a-thrill-ran-through-me-your-moon-landing-memories-apollo-11>)

a) Koji događaj prikazuje fotografija?

Američka misija Apollo 11 na Mjesecu.

b) Taj povijesni događaj prati teorija zavjere prema kojoj su snimke spuštanja na Mjesec napravljene u filmskom studiju u Hollywoodu. No, znanstvenici su s lakoćom raskrinkali svaki „dokaz” koji navode teoretičari zavjere. Pronađi na internetu barem jedan primjer „dokaza” da je ta fotografija namještena te znanstveno objašnjenje koje ga pobija.

Individualni odgovor.

c) Objasni što je zajedničko istaknutim sjećanjima.

U oba svjedočanstva može se primjetiti osjećaj zajedništva koji se razvio među ljudima.

d) Razgovaraj sa starijim članovima obitelji i doznaj kakva su njihova sjećanja na misiju Apolla 11. Jesu li oni tada bili svjesni da svjedoče povijesnom događaju?

Individualni odgovor.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Moglo bi se reći da su i Zapad i ova druga strana u vrijeme hladnog rata našem planetu zadavali TOKSIČNI BOL.

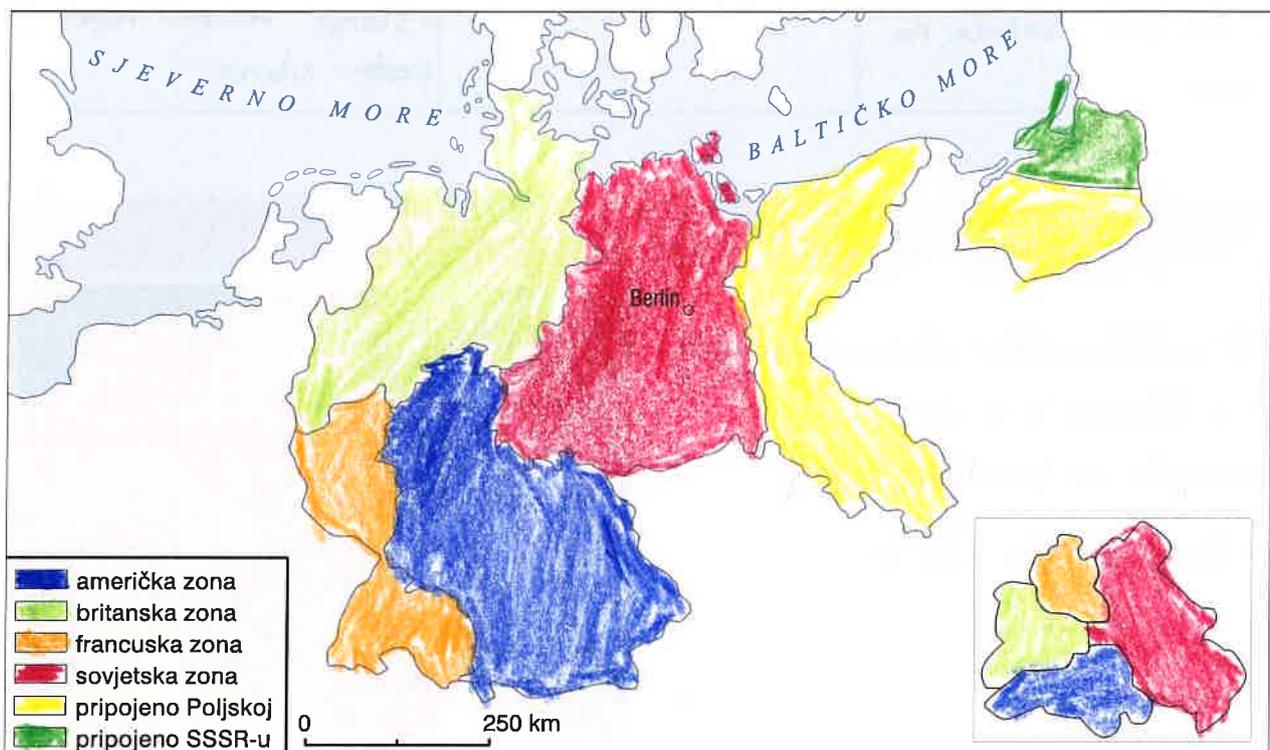
ISPOČNI BLOK

HLADNORATOVSKESKE KRIZE I LOKALNI RATOVI

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

1. Riješi zadatke na karti.

- Njemački teritorij pripojen Poljskoj oboji žuto, a onaj pripojen SSSR-u zeleno.
- Različitim bojama oboji područja četiriju okupacijskih zona i označi ih i u legendi.
- Istim se bojama koristi i za područje Berlina.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

2. Objasni uzročno-posljedične veze.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- ujedinjenje savezničkih okupacijskih zona	berlinska kriza	- sovjetska blokada zapadnog Berlina (zračni koridor)
- američka invazija na Kubu - sovjetske rakete na Kubu	kubanska kriza	- pomorska blokada Kube od strane SAD-a - stanje velike napetosti među silama

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

3. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Prosvjede u Londonu zbog situacije oko Kube.

b) Pokušaj prevesti tekst barem dvaju transparentata. *Mogući odgovori:*

"Stop bazama i blokadi", "Istok i Zapad - mičite ruke s Kube".

c) Zaključite zašto je taj događaj izazvao prosvjede diljem svijeta.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
4. Prouči ilustraciju i odgovori.

Objasni simboliku ilustracije.

Američka „teorija domina“ -
pretpostavili su opasnost od
širenja komunizma s jedne
susjedne zemlje na drugu
sustavom domina.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
5. Objasni pojmove.

lokalni rat

To je rat manjih razdora.

Vijetkong

komunistički pokret koji se razvio u južnom Vijetnamu, a
zalagao se za ujedinjenje sa Sjevernim Vijetnamom pod
vlašću komunističke.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
6. U tekstu prekrizi netočne podatke (osam) i iznad njih ispiši točne.

Nakon francuskog povlačenja iz Indokine na tom su području stvorene četiri

države: Sjeverni Vijetnam, Južni Vijetnam (komunistički), Laos i Tajland.

Sjevernovijetnamski
Južnovijetnamski komunisti nastojali su svoju vlast proširiti na Sjeverni Vijetnam.

U Južnom Vijetnamu počele su borbe između vladinih snaga i partizana,

Kambodža

Južni

Vijetkong

komunističkih gerilaca koji su imali potporu ~~SAD~~-a. Namjeravali su svrgnuti vladu ~~Sjevernog~~ ^{Sj. Vijetnama} Vijetnama i ujediniti zemlju pod komunističkom vlašću.

Borbe su završile tek ~~1970.~~ ^{1975.} godine pobjedom ~~Juznog~~ ^{Sjevernog} Vijetnama. Nakon toga

dva su Vijetnama ujedinjena pod komunističkom vlašću.

7. Koji se geografski pojam skriva iza ispremetanih slova?

Nazivaju ga i prvim televizijskim ratom jer su o njemu televizijske kuće opširno izvještavale te prenosile sliku i zvuk izravno s bojišta. MA NIJE TV kriv što je rat u toj zemlji bio tako krvav.

VIJETNAM

USPOSTAVA KOMUNISTIČKE VLASTI U JUGOSLAVIJI I SUKOB SA SSSR-OM

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

I. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- pritisak zapadnih ratnih saveznika da se izbori organiziraju	izbori za Ustavotvornu skupštinu	- pobjeda Narodne fronte (komunisti) - proglašena Federativna Narodna Republika Jugoslavija

2. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- nastojanje KPJ-a da djeluje samostalno i neovisno o SSSR-u	Rezolucija Informbiroa	- pritisak komunističkih država na Jugoslaviju - učestali izgredi na granicama Jugoslavije s drugim komunističkim državama - Jugoslavija suraduje sa zemljama zapadnog bloka - Goli otok

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Ocijeni odredbe Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije iz 1946. godine, prema kojima je ona određena kao demokratska i federativna država. Je li ona to doista i bila? Obrazloži odgovor.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

4. Usporedi odnos komunističke vlasti prema Katoličkoj Crkvi s odnosom prema talijanskoj i njemačkoj manjini.

Mnogi Nijemci i Talijani su, bilo svojevoljno ili pod prisilom, napustili Jugoslaviju. Na udaru komuniste našla se i Katolička Crkva, kojoj je oduzimana imovina, a brojni su svećenici osuđivani i zatvarani zbog navodne suradnje s fašistima (neki su i ubijeni).

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
5. Pročitaj odlomke iz Pastirskog pisma katoličkih biskupa iz 1945. godine i odgovori.

„Kad su se svršile ratne operacije, nisu prestale smrtno osude katoličkih svećenika. Njihov broj prema našim podacima iznosi: 243 mrtva, 169 u zatvorima i logorima, 89 nestalih, svega 491. K tome pridolazi 19 ubijenih klerika, tri ubijena laika redovnika i četiri časne sestre. (...) Tko može dokazati, da su toliki na smrt osudjeni katolički svećenici uistinu zločinci, koji zaslužuju smrtnu osudu? (...)

Kršćanskom je braku oduzeta njegova svetost time, što je putem prakse uveden građanski brak. Sva je prošlost naših naroda, odgojenih u kršćanskoj vjeri, smatrala bračnu vezu između muža i žene svetinjom, sakramentom, koji se sklapa pred Božjim oltarom u crkvi.”

(<http://hu-benedikt.hr/?p=3744>)

a) Izdvoji dva temeljna prigovora navedena u tekstu i usporedi ih.

Ubojstva svećenika i uvođenje građanskog braka.

b) Doznaj je li u današnjoj Hrvatskoj moguće sklopiti građanski brak, bez posredništva Crkve.

Individualni odgovor.

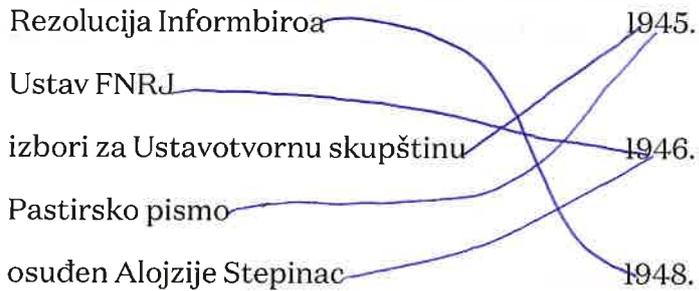
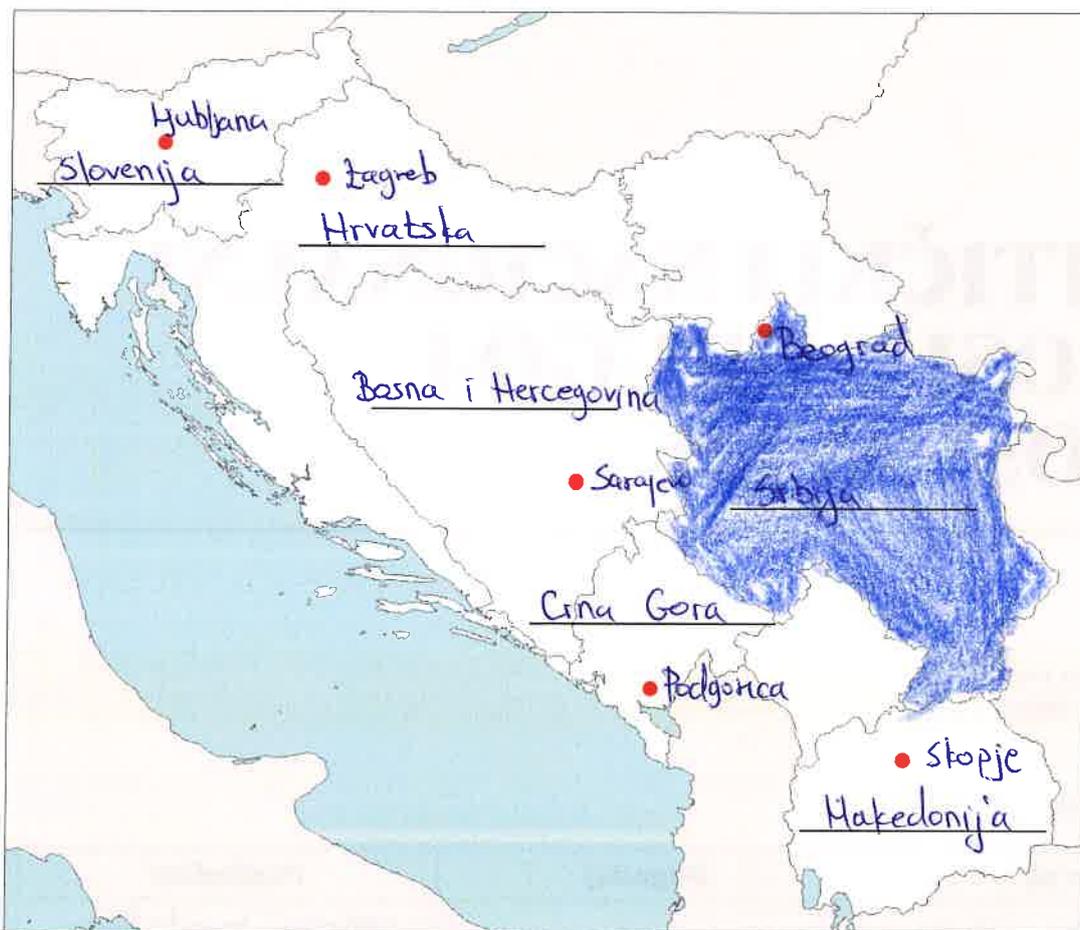
6. Prouči fotografiju i prateći tekst pa odgovori.

Objasni zašto je prizor na fotografiji prije 1948. godine bio potpuno nezamisliv.

Zato što je Jugoslavija, kao komunistička zemlja, bila potpuno odana SSSR-u.

U sklopu jugoslavensko-američke vojne suradnje, američka je Šesta flota 1952. godine posjetila Split. Na fotografiji je Josip Broz Tito na nosaču zrakoplova *Coral Sea*, u društvu viceadmirala J. H. Cassadyja i američkog veleposlanika u Jugoslaviji.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
7. Spoji događaj s odgovarajućom godinom.

8. Riješi zadatke na karti.

a) Na predviđena mjesta na karti upiši nazive republika u drugoj Jugoslaviji i nazive glavnih gradova republika.

b) Republiku koja je imala dvije autonomne pokrajine oboji plavom bojom.

Te dvije autonomne pokrajine zvale su se Vojvodina
i Kosovo.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**9. Ocijeni odnos komunističke vlasti u Jugoslaviji prema pristašama Informbiroa.**

Tzv. informbiroovci su zatvarani u kaznionicu na Golom otoku.

10. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?

Ne bih volio da me pošalju na to užasno, izolirano mjesto, gdje bih samo mogao sarkastično povikati: TO, LOGIKO!

GOLI OTOK

POLITIČKI I NACIONALNI ODNOSI U DRUGOJ JUGOSLAVIJI

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**1. Ispuni tablicu.**

Uzrok	Događaj	Posljedica
- zahtjevi za veću gospodarsku i političku samostalnost Hrvatske u Jugoslaviji	hrvatsko proljeće	- smjena hrvatskog komunističkog vodstva - mnogi pristaše hrvatskog proljeća su zatvoreni

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

2. Analiziraj kako su događaji iz prošlosti opterećivali međunacionalne odnose u Jugoslaviji.

Individualni odgovor.

3. Objasni kakve su se promjene u Hrvatskoj dogodile tijekom hrvatskog proljeća i zašto te promjene nisu bile trajne. Mogući odgovor:

Zahtjevi pristasa Hrvatskog proljeća u početku su dobili masovna potpora u Hrvatskoj - i komunisti i nekomunisti. Nakon dugo vremena, većina hrvatskog naroda ujedinila se oko zahtjeva da se riješi pobijaj Hrvatske unutar Jugoslavije. Međutim, Savez komunističke Jugoslavije odlučio je zaustaviti pokret jer se bojao da bi to destabiliziralo Jugoslaviju.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

3. Usporedi Titov kult ličnosti s kultovima ličnosti diktatora iz prve polovice XX. stoljeća.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**5. Prouči ilustraciju i pročitaj odlomak iz Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskog književnog jezika pa odgovori na pitanja.**

„Hrvatske kulturne i znanstvene ustanove i organizacije smatraju da je neophodno potrebno: Ustavnim propisom utvrditi jasnu i nedvojbenu jednakost i ravnopravnost četiriju književnih jezika: slovenskoga, hrvatskoga, srpskoga, makedonskoga.”

(<http://ihjj.hr/iz-povijesti/deklaracija-o-nazivu-i-polozaju-hrvatskog-knjizevnog-jezika/50/>)

a) Objasni što su tražili potpisnici Deklaracije.

Ravnopravnost četiriju književnih jezika: slovenskoga, hrvatskoga, srpskoga i makedonskoga.

b) U kojem je časopisu Deklaracija objavljena?

Telegram.

c) Zašto je bilo važno Deklaraciju objaviti u tisku?

Da bi se javnost upoznala sa zahtjevima te iste podržala.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**6. Kronološki poredaj događaje tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 5 (brojkom 1 označi vremenski najudaljeniji događaj).**

Federativna Narodna Republika Jugoslavija	<u>4</u>
Demokratska Federativna Jugoslavija	<u>3</u>
Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca	<u>1</u>
Kraljevina Jugoslavija	<u>2</u>
Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija	<u>5</u>

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**

7. Objasni kako se komunistička vlast u Jugoslaviji odnosila prema iskazivanju nacionalnih osjećaja.

Vlast je nastojala ograničiti iskazivanje nacionalnih osjećaja. Komunisti su strahovali od buđenja nacionalizma pojedinih naroda te izbivanja novih međunarodnih sukoba.

8. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

On predvodi hrvatsko proljeće, traži veću samostalnost za republike, da se za svaku odluku ne PITA KORMILO.

MIKO TRIPALO

POSLIJERATNI SVIJET. DRUŠTVENI POKRETI U DRUGOJ POLOVICI XX. STOLJEĆA

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

I. U tekstu prekrži netočne podatke (dvanaest) i iznad njih ispiši točne.

Ujedinjeni narodi bio je drugi naziv za države ~~Trojnoga pakta~~ ^{Savezničke} koje su se u Drugome svjetskom ratu borile protiv ~~Saveznika~~ ^{Trojnog pakta}. Tijekom rata su se članice ~~Trojnoga pakta~~ ^{Savezničke} dogovorile da će nakon njegova završetka utemeljiti međunarodnu organizaciju istog naziva, čija bi glavna zadaća ~~očuvanje mira u svijetu~~ ^{očuvanje mira u svijetu} bila ~~pokoravanje cijeloga svijeta~~. Predstavnici pedeset zemalja sastali su se u travnju 1945. u ~~Berlinu~~ ^{San Francisco} i prihvatili Povelju Ujedinjenih naroda. Zadatci UN-a, uz ~~pokoravanje cijeloga svijeta~~ ^{očuvanje mira u svijetu}, jesu i ~~ograničavanje~~ ^{poboljšanje} ljudskih prava te ~~razvijanje~~ ^{prijateljskih} natjecateljskih odnosa među narodima, zasnovanih na načelu ~~neravnopravnosti~~ ^{ravnopravnosti}. Sjedište je Ujedinjenih naroda u ~~Ženevi~~ ^{New Yorku}. Najvažnija su tijela Ujedinjenih naroda ~~Opća skupština~~ ^{Tajništvo}, ~~Vijeće sigurnosti~~ ^{godišnje} i ~~Računovodstvo~~. Opću skupštinu čine predstavnici svih država članica, a sastaje se u pravilu jedanput mjesečno.

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

2. Ispuni tablicu.

Sastav Vijeća sigurnosti	Zadaca Vijeća sigurnosti
<ul style="list-style-type: none"> - 15 država - 5 stalnih članica (SAD, Rusija, Kina, UK, Francuska) - 10 nestalnih članova - izabiru se na rok od 2 godine 	<ul style="list-style-type: none"> - Istražiti uzroke svakog sukoba, predložiti mirno rješenje, a prema potrebi prisiliti i pojedina zemlju na provedbu odluke Vijeća

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Istraži način glasanja u Vijeću sigurnosti i odgovori na pitanja.

a) Koliko je glasova potrebno da bi neka odluka bila prihvaćena?

Individualni odgovor.

b) Objasni zašto katkad nije dovoljno ni 14 od mogućih 15 glasova da neka odluka bude prihvaćena.

Individualni odgovor.

c) Istraži zašto je uvedena ta mogućnost i ocijeni je.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Skulptura ispred zgrade UN-a -
"Nenasilje" (Earl Fredrik Reuterswärd)

b) Objasni simboliku skulpture. Imaj na umu gdje je postavljena.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

5. Ispuni tablicu i odgovori na pitanje.

Obilježja višestranačke demokracije	Obilježja jednostranačkog sustava
<ul style="list-style-type: none"> - više stranaka - ljudska i građanska prava 	<ul style="list-style-type: none"> - jedna stranka (komunistička partija) - zatirane su slobode mišljenja i govora, a ugrožene su i vjerske slobode.

Usporedi i ocijeni dva sustava. Koji smatraš boljim i zašto?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
6. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Kada je i gdje snimljena fotografija i koji događaj prikazuje?

U Washingtonu 1963. godine -
prikazuje pravovjedni stup.

b) Kako se zove muškarac u prvom planu i koje su glavne poruke iz njegova govora?

Martin Luther King - da su svi ljudi jednaki i da bi
trebali imati jednaka prava bez obzira na boju kože.

c) Vrednuj poruke koje je poslao u svojem govoru. Kome su one namijenjene?

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
7. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koji je događaj prikazan na fotografiji?

Studentske barikade
u Pragu 1968. godine

b) Objasni zašto su prosvjedi u Istočnome bloku bili znatno rjeđi nego na Zapadu.

Za njih je trebalo puno hrabrosti da bi ih se organiziralo, a u pravilu su bili osuđeni na neuspjeh.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Čelniče svijeta, evo, ured je TVOJ. NIŠTA osobito, znam, a tijelo Ujedinjenih naroda koje vodiš zove se:

TAJNIŠTVO

DEKOLONIZACIJA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni pojam dekolonizacija.

Proces oslobađanja od kolonijalne vlasti i pretvaranje nekadašnjih kolonija u samostalne države.

2. Objasni zašto je proces dekolonizacije ubrzan nakon Drugoga svjetskog rata.

Kolonijalne sile bile su iscrpljene ratom, a presudan je bio značaj UN-a.

3. Vrednuj ulogu UN-a u procesu dekolonizacije.

Odgovor potkrijepi argumentima.

U procesu dekolonizacije UN je odigrao značajnu ulogu donošenjem Deklaracije o davanju neovisnosti kolonijalnim zemljama.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
4. Izbaci uljeza i objasni razloge izbacivanja.

bojkot robe odbijanje suradnje s vlastima
napadi na predstavnike kolonijalne vlasti građanski neposluh

To se ne uklapa u nenasilnu borbu koju je zagovarao Mahatma Gandhi.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**
5. Prouči ilustraciju i odgovori.

a) Istraži čija je ovo zastava.

Zastava Indije.

b) Prouči zastavu i objasni njezinu simboliku.

Odgovor će ti olakšati fotografija iz udžbenika na str. 151.

Gandhi je putovao Indijom i nagovarao ljude da rabe vretena te sami proizvode tkaninu. Zato su Indijci stavili vreteno kao nacionalni simbol na svojoj zastavi.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
6. U tekstu prekrži netočne podatke (~~šest~~) i iznad njih ispiši točne.

Organizator borbe za neovisnost Indije bio je Indijski nacionalni kongres, na čijem je čelu od 1920. godine bio Nelson ~~Mandela~~. ~~Mandela~~ se zauzimao za ~~nasilne~~ metode borbe protiv britanske kolonijalne vlasti. Britanci su nastojali slomiti otpor, među ostalim i poticanjem postojećih vjerskih nesnošljivosti između većinskih ~~kršćana~~ ^{hindusa} i muslimana. Neovisnost je ostvarena ~~1957.~~ ^{1947.} godine, ali Britanci su prije povlačenja podijelili Indijski potkontinent na dvije države: Indiju, s muslimanskom većinom, te Zapadni i Istočni Pakistan s ~~kršćanskom~~ ^{hinduskom} većinom.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
**7. Prouči fotografiju i odgovori
na pitanja.**

- a) Tko su osobe u prvom planu na fotografiji
(muškarac sa štapom i žena u tamnoj odjeći)?

Mahatma Gandhi i Sarojini
Naidu.

- b) Koji je događaj zabilježen na toj fotografiji?

Marš soli.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
8. Objasni i ocijeni politiku apartheida.

Označavala je odvajanje crnaca od bijelaca u Južnoafričkoj
Republici.

Ocjena: Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**
9. Opiši i ocijeni životni put osobe s fotografije.

Individualni odgovor.

10. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Ujedinimo se, otjerajmo stranu vlast, pogurajmo složno I ZAJEDNO KOLICA slobode.

DEKOLONIZACIJA

GOSPODARSKE RAZLIKE U SVIJETU PODIJELJENOM NA BLOKOVE

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je proces gospodarskog oporavka nakon Drugoga svjetskog rata tekao brže na Zapadu nego na Istoku.

Zato što su zemlje na Istoku i prijeratnih razaranja bile gospodarski slabije razvijene.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

2. Ispuni tablicu.

	Zapadni blok	Istočni blok
Politička obilježja	- višestranačje	- jednostranačje
Gospodarska obilježja	- privatno vlasništvo - tržišno gospodarstvo	- državno vlasništvo - plansko gospodarstvo

3. Komentiraj uspješnost dvaju gospodarskih sustava: koji se pokazao učinkovitijim i zašto?

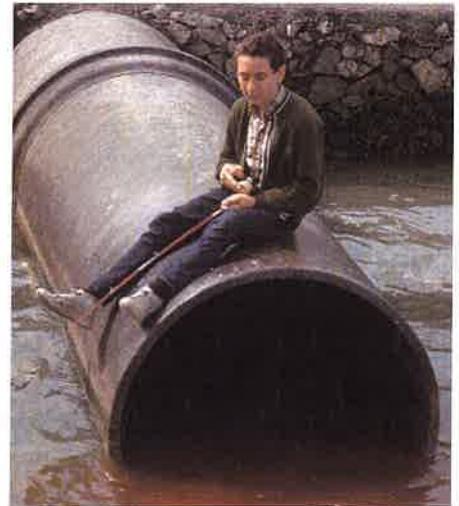
Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

4. Na koju negativnu posljedicu ubrzanoga gospodarskog rasta upozorava ova fotografija?

Onečišćenje okoliša.

5. Izaberi jednu međunarodnu organizaciju koja se bavi tim problemom, istraži njezino djelovanje i ukratko ga predstavi.

Individualni odgovor.

6. Prosudi koji je ekološki problem današnjice za čovječanstvo najopasniji. Odgovor potkrijepi argumentima.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**
7. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Što prikazuje fotografija?

Rušenje Berlinskog zida.

b) Istraži je li gradnja te građevine poslužila svrsi, tj. je li ispunila očekivanja onih koji su naredili njezinu gradnju.

Uspjela je zaustaviti masovne prebjegje iz Istočne u Zapadnu Njemačku.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
8. Usporedi životni standard na Istoku s onim na Zapadu.

Životni standard na Istoku zaostajao je za onim na Zapadu. Brojni proizvodi i usluge na Zapadu su bile puno dostupnije, a na Istoku su česte bile nestašice pojedinih proizvoda.

**POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE**

9. Što prikazuje fotografija?

Volkswagenove „bube“.

10. Objasni povezanost napretka prometa s napretkom turizma.

Razvojem cestovnog i zračnog prometa mnoga su turistička mjesta postala dostupnija većem broju ljudi.

11. Jesu li socijalističke zemlje bile otvorene turistima sa Zapada? Zašto? Vrijedi li to za sve socijalističke zemlje? Odgovor potkrijepi argumentima.

Putovanja u Istočna Europa bila su otežana, uz iznimku Jugoslavije, gdje se vrlo rano razvio turizam koji je privlačio mnogobrojne goste sa Zapada. Gosti sa Zapada u socijalističke zemlje donosili su strane devize.

12. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Neki skroz dobar i FER TIGAR od čovjeka oslikao zapadnu stranu Berlinskog zida.

GRATITER

HRVATSKA U DRUGOJ JUGOSLAVENSKOJ DRŽAVI – GOSPODARSKI RAZVOJ

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Opiši posljedice Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj.

Brojne ljudske žrtve, velik broj ranjenih (invalidi) i djece siročadi, velike materijalne štete, siromaštvo (racioniranje...)

2. Objasni uzroke racioniranja prehrane i drugih potrepština u poslijeratnoj Jugoslaviji.

Uvedeno je zbog manjka hrane u Jugoslaviji na način da je ograničena količina osnovnih potrepština koje građani smiju nabaviti.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**3. Analiziraj učinke nacionalizacije i kolektivizacije u Hrvatskoj.**

Provođenjem nacionalizacije i kolektivizacije dijelu stanovništva oduzeta je imovina djelomično ili u cijelosti te je postala vlasništvom države.

4. Ocijeni dostignuća modernizacije u Hrvatskoj u drugoj polovici XX. stoljeća.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**5. Usporedi potrošačko društvo iz doba socijalizma s potrošačkim društvom danas.**

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**6. Pročitaj izvor, promotri fotografiju i odgovori.**

O rađanju potrošačkog društva u drugoj Jugoslaviji na duhovit način svjedoče stihovi pjesme „More, more” Darka Rundeka:

„Otkada idemo na more
svake godine
uvijek nove stvari
su potrebne

al' na kraju svašta fali
 jer naš fičo je premali
 (...)
 i ne zaboravi:
 drveni ugljen, roštilj,
 tri ligeštula,
 suncobran, peraje, maske,
 naočale za sunce, karte,
 tenisice, termosicu,
 Tarzana, Karl Maya, šlauf,
 badmington, japanke, loptu,
 šunku, špeka,
 foto aparat
 i veliki karnister s vinom.”

(<https://www.darko-rundek.com/det.php?mmoid=78&groid=1&moid=2>)

a) Iz navedenih stihova izdvoji elemente modernizacije i potrošačkog društva. *Mogući odgovor:*

Odlasak na more (turizam), kupovina novih stvari, posjedovanje raznih rekvizita (suncobran, sunčane naočale, tenisice, japanke, fotoaparat)...

b) Usporedi fiču s modernim automobilima.

Individualni odgovor.

Zastava 750 bio je prvi automobil proizveden u Jugoslaviji i prvi osobni automobil mnogih građana Hrvatske i Jugoslavije. Poznatiji je po nadimku fičo, jer je proizveden prema licenci talijanskog Fiata.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**7. Izdvoji tehnološka dostignuća kojima su se građani Hrvatske počeli masovno služiti tijekom socijalističke modernizacije.**

osobno računalo, radio, televizor, osobni automobil, hladnjak, pametni telefon, perilica rublja

Radio, televizor, osobni automobil, hladnjak, perilica rublja.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**8. Pojmovima iz tablice dodaj sljedeće pojmove i objasni što ih povezuje.**

nestašica, inflacija, promašena investicija, benzin, dug

Pojam	Drugi pojam i veza
bon	- benzin - država je bonove dijelila u ograničenim količinama kako bi smanjila potrošnju goriva
tvornica glinice u Obrovcu	- promašena investicija - država je novac ulagala u neuspješne tvornice i projekte
inozemstvo	- dug - Jugoslavija se 70-tih godina prošloga stoljeća počela pretjerano zaduživati u inozemstvo
jugoslavenski dinar	- inflacija - vrijednost dinara ubrzano je padala
kava	- nestašica - na tržištu je često nedostajalo određenih proizvoda

9. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća razvijalo se potrošačko društvo, ali je 80-ih u trgovinama bila malo TIŠA SCENA.

NESTAŠICA

SLOM KOMUNIZMA U EUROPI

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

1. Objasni pojmove.

detant

Dopuštanje napetosti između dvaju blokova.

perestrojka

Na ruskom znači „obnova“, a odnosila se na obnovu sovjetskog gospodarstva, ali i na političke promjene.

glasnost

Znači „otvorenost“ a sovjetskom je društvu donijela veću slobodu govora te smanjenje cenzure i pritiska na medije.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koga prikazuje fotografija?

Mihaila Gorbačova i Ronalda Regana.

b) Vrednuj njihov sporazum iz 1987. godine.

Njihov sporazum o uklanjanju nuklearnih projektila srednjeg i kratkog dometa pridonio je uspostavi normalnijih odnosa među nuklearnim silama u svijetu.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
3. U tekstu prekrizi netočne podatke (šest) i iznad njih ispiši točne.

Niz prosvjeda građana komunističkih država, u kojima su zahtijevali gospodarske i političke reforme, donio je rezultate. Prvi su višestranački izbori u komunističkom bloku održani u ~~Čehoslovačkoj~~ ^{Poljskoj} 1988. godine, a ubrzo i u ostalim komunističkim državama. Tijekom ~~1988.~~ ^{1989.} i ~~1989.~~ ^{1990.} godine komunističke su partije izgubile vlast u svim socijalističkim zemljama. Taj je proces bio najburniji u ~~Poljskoj~~ ^{Rumunjskoj} u kojoj je diktator Nicolae Ceausescu silom pokušao spriječiti zahtjeve za promjene. U dvotjednim nemirima poginulo je nekoliko desetaka tisuća ljudi, ^{osuđeni su na smrt te streljani.} Ceausescuov je režim slomljen, a on i njegova supruga ~~pobjegli su iz zemlje.~~

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
4. Prouči fotografiju i odgovori na pitanja.

a) Koji povijesni događaj prikazuje fotografija?

Rušenje Berlinskog zida

b) Objasni simboličku važnost toga događaja.

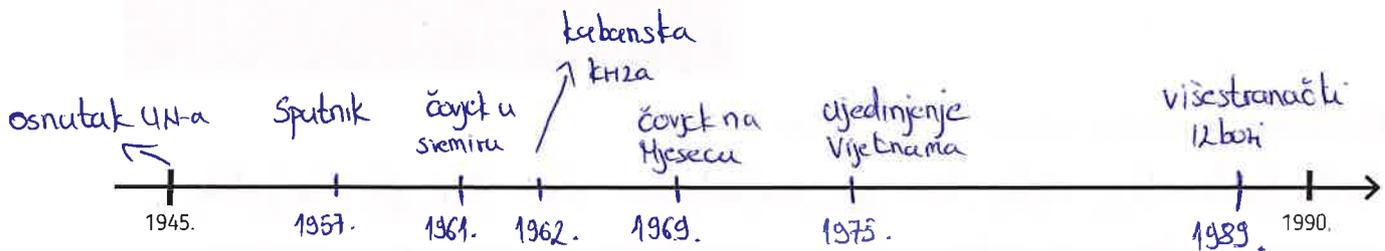
Pad Berlinskog zida bio je simboličan čin koji je svijetu pokazao da sovjetski blok praktički više ne postoji.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**
5. Riješi zadatke na karti.

- U prazne kućice upiši o kojem je kriznom žarištu riječ.
- Crvenom crtom označi granicu između Istočnoga i Zapadnog bloka.
- Državu Istočnoga bloka u kojoj su održani prvi višestranački izbori oboji plavo i upiši njezin naziv.
- Državu u kojoj su nastale *perestrojka* i *glasnost* oboji zeleno i upiši njezin naziv.

6. Na vremenskoj crti označi sljedeće događaje:

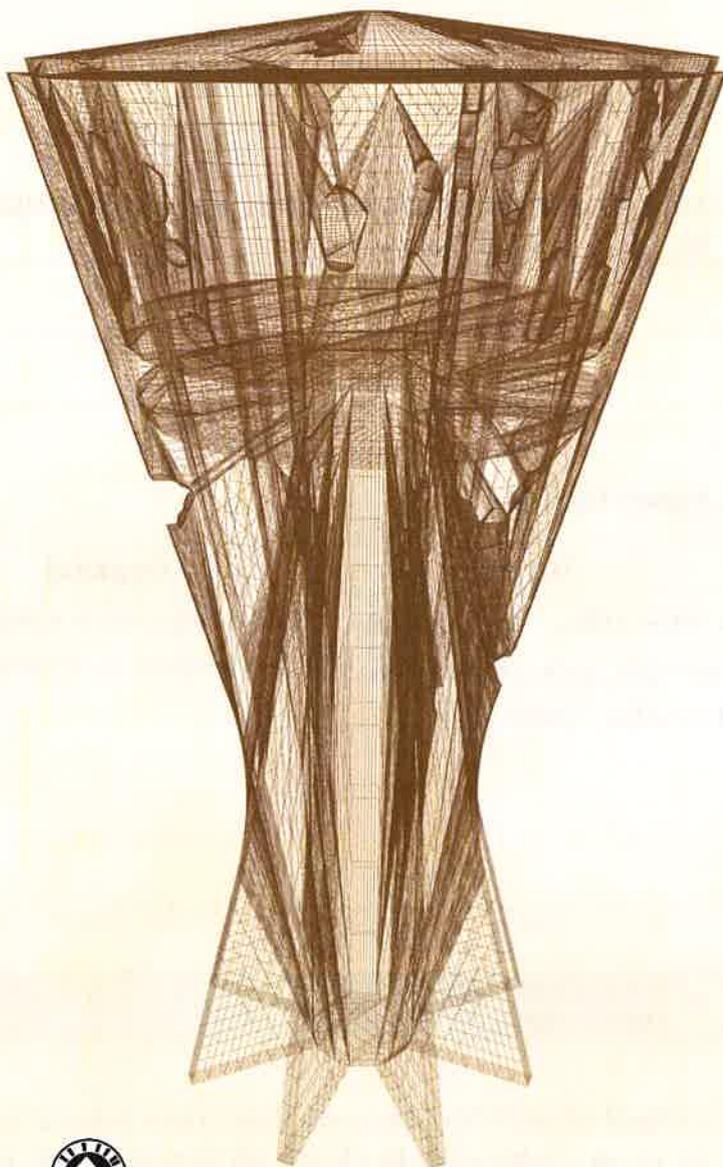
prvi čovjek u svemiru, osnutak UN-a, lansiranje Sputnika, prvi višestranački izbori u Istočnome bloku, ujedinjenje Vijetnama pod komunističkom vlašću, prvi čovjek na Mjesecu, kubanska kriza.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Neizmjereno je pridonio svršetku hladnog rata, kao da je MAGIČAR. HOBI: LOV na ostatke staljinizma u sovjetskom društvu.

MLHALL GORBAČOV

SAMOSTALNA HRVATSKA

Vukovarski vodotoranj tijekom Domovinskog rata je oštećen, ali nije srušen. Jedan je od simbola hrvatske borbe za neovisnost. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj vukovarski vodotoranj sa svih strana.

SLOM KOMUNIZMA U JUGOSLAVIJI I STVARANJE SAMOSTALNE REPUBLIKE HRVATSKE

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Analiziraj uzroke političke krize u Jugoslaviji tijekom 80-ih godina XX. stoljeća.

Individualni odgovor.

2. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- Hrvatska su krajem 80-tih zahvatile demokratske promjene	osnivanje novih političkih stranaka u Hrvatskoj	- organizirani su prvi višestranački izbori u Hrvatskoj

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

3. Ocijeni uloge Ivice Račana, Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana u zbivanjima u Hrvatskoj i Jugoslaviji s kraja 80-ih godina XX. stoljeća.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
4. Navedi što hrvatski ustav iz 1990. godine jamči građanima i prema čemu je sličan Deklaraciji o pravima čovjeka i građanina UN-a?

Građani RH imaju sva prava i slobode neovisno o njihovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjери, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu... Sličan je Deklaraciji jer je jamčio građanima prava koja su u njoj bila navedena.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
5. Pročitaj izvor i odgovori.

„Kad je iznenada, preko noći, nestalo smeđeg praha u prodavaonicama, to je bio šok. Kad bi se negdje počela prodavati, u trenu se stvarao red od stotinjak metara, a svaki kupac mogao je kupiti samo jednu vrećicu od 20 deka. Vijest da će u neki dućan narednog dana doći kava uzrokovala je da su neki ljudi čekali pred zatvorenim vratima već od ponoći, zajedno sa starim roditeljima i malom dječicom, a često je to bila tek neosnovana glasina. Po kavu se putovalo u Trst, a preko granice se smjela prenijeti samo jedna kila.”

(Kvesić, Pero: *Iz nestašice u rasipnost*, 2008., <https://blog.dnevnik.hr/babl/2008/11/1625628501/iz-nestasice-u-rasipnost.2.html>)

Analiziraj kakve je promjene u životu građana prouzročila nestašica kave.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR****6. Objasni značenje sljedećih datuma za stvaranje samostalne Hrvatske:****30. svibnja 1990., 25. lipnja i 8. listopada 1991. godine.**

- 30. svibnja - prvi puta zasjedao je novi, višestranački Sabor

- 25. lipnja - Hrvatski je sabor donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti RH

- 8. listopada - Sabor donio odluku o raskidu svih državnopravnih veza s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ-a.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA****7. Netočne rečenice zamijeni točnima.**

Nakon višestranačkih izbora 1990. godine, Hrvatski je sabor Franju Tuđmana proglasio predsjednikom Vlade, a Stjepana Mesića predsjednikom Sabora.

Nakon višestranačkih izbora 1990. g. Hrvatski je sabor Franju Tuđmana proglasio predsjednikom Hrvatske, a Stjepana Mesića predsjednikom Vlade.

Godine 1989. Ivica Račan je građanima čestitao Uskrs, a 1990. godine na zagrebački glavni trg vraćen je kip Matije Gupca.

Godine 1989. Ivica Račan je građanima čestitao Božić, a 1990. godine na zagrebački glavni trg vraćen je kip bana Jelčića.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Najvažniji državni dokument, donesen 1990. godine i neformalno nazvan prema poznatom kršćanskom blagdanu, oduvijek je bio nacionalni SAN: ŽIVOT BIĆU nacije.

BOŽIĆNI USTAV

PRVI SUKOB I. DOMOVINSKI RAT 1991. GODINE.

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
- pobunjeni Srbi nisu priznavali novoizabranu hrvatsku vlast	„balvan-revolucija”	- hrvatska policija nije uspjela u pokušajima uspostave javnog reda na tom području jer ju je u tome spriječila JNA. - proglašenje odcjepljenja od RH

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Analiziraj promjene u svakidašnjem životu nastale zbog Domovinskog rata. Usporedi stanje na okupiranim područjima, na područjima uz bojišnice i na područjima u pozadini.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**
3. Usporedi rat u Sloveniji i Domovinski rat 1991. godine.

Rat u Sloveniji trajao je svega 10 dana i završio je sa 70-ak ljudskih žrtava. Sukobi u Hrvatskoj bili su puno teži uz velik broj ljudskih žrtava, prognanika i velike materijalne štete.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
4. Prouči fotografiju i prateći tekst pa odgovori na pitanja.

Mural u Vodicama ilustrira jedan od najdojmljivijih trenutaka Domovinskog rata. Tijekom Bitke za Šibenik u rujnu 1991. godine skupina branitelja je, u gotovo istom trenutku, srušila dva zrakoplova JNA. Branitelj Filip Gaćina tada je euforično povikao: „Obadva! Obadva! Obadva! Oba su pala!” Cijeli je događaj snimio Ivica Bilan. Filip Gaćina poginuo je 1998. godine obavljajući opasan posao razminiranja zadarskog zaleđa (foto: Denis Periša).

a) Pogledaj snimku događaja na internetu i komentiraj je.

Individualni odgovor.

b) Snimka događaja često se prikazivala na televiziji tijekom rata i nakon njega.

Zaključite zašto. Mogući odgovor:

Da bi stanovništvo, a pogotovo vojnike, motivirala na pružanje što jačeg otpora prema neprijatelju.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

5. Izdvoji pet najvažnijih događaja u Hrvatskoj tijekom 1991. godine i smjesti ih na vremensku crtu.

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

6. Objasni zašto je Bitka za Vukovar bila najteža bitka u Domovinskom ratu.

Mogući odgovor: Jer je grad nakon nepuna 3 mjeseca neprijateljske opsade u potpunosti razrušen, nesrpsko stanovništvo je prognano, a za vrijeme obrane i nakon pada grada mnogi su vojnici i civili ubijeni ili odvedeni u logore. Najstrašnije zločin zbio se na Orčari.

7. Ocijeni odluku međunarodne zajednice da uvede embargo na uvoz oružja u zemlje nekadašnje Jugoslavije.

Individualni odgovor.

8. Koji se naziv skriva iza ispremetanih slova?

Taj prelijepi gradić na obali Jadrana nalazi se na rubu velikosrpskih planova. Ali planovi su jedno, a stvarnost je drugo; bit će im to GORAK BAL.

KARLO BAG

GODINE „PRIMIRJA“

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
-Hrvatska postala članica UN-a	dolazak snaga UNPROFOR-a u Hrvatsku	- neispunjavanje ciljeva kao što su razorušavanje srpskih snaga, povratak prognanika...

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Usporedi očekivanja hrvatske javnosti i rezultate misije UNPROFOR-a.

Očekivanja Hrvatske bila su velika, ali ih misija UNPROFOR-a nije ispunila.

POVIJESNI KONCEPT USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Argumentiraj tezu: „Zbivanja u ratu u Bosni i Hercegovini bila su složenija od zbivanja u Domovinskom ratu.“

Individualni odgovor

POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**4. Pročitaj tekst o smještaju prognanika i odgovori.**

„U hotelima je jedna prognanička obitelj imala pravo na hotelsku sobu i organiziranu prehranu u hotelskom restoranu. Prognanici su uglavnom bili zadovoljni smještajem, ali često su imali prigovora na nekvalitetnu prehranu i neljubaznost hotelskog osoblja. (...) Hoteli su dobivali dnevni iznos za troškove smještaja i prehrane prognanika od vladinog Ureda za prognanike i izbjeglice, ali pokazalo se da su financijski troškovi veći od toga iznosa.”

(Vuković, Nikolina: *Ukradeni grad – o progonstvu Iloka i Iločana*, str. 330. – 331.)

a) Razmisli zašto su prognanici smješteni baš u hotelima.

Hoteli u vrijeme rata bili su prazni jer u ratno vrijeme nije bilo turista.

b) Opiši probleme koji su se javljali tijekom boravka prognanika u hotelima.

Žalile su se na nekvalitetnu prehranu i neljubaznost hotelskog osoblja.

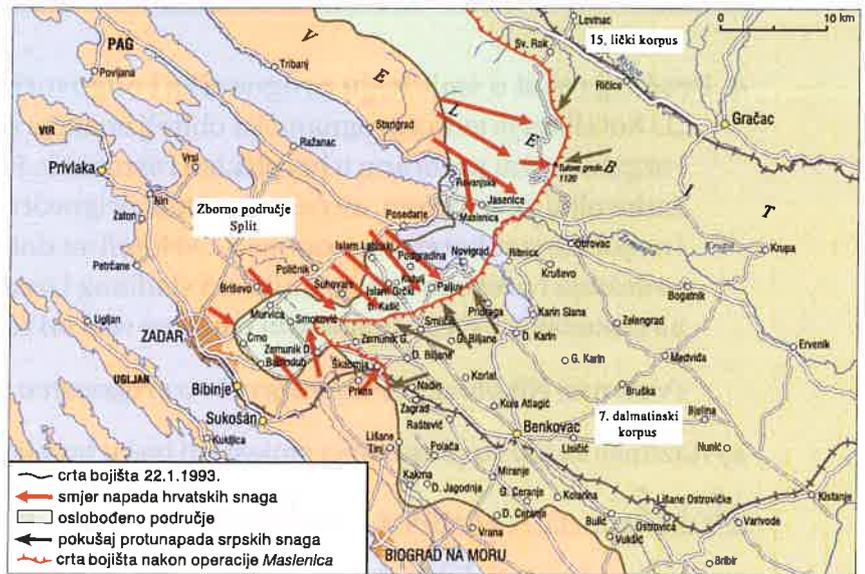
POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR**5. Spoji datume i države/organizacije koje su priznale Hrvatsku kao neovisnu državu (ili je primile u članstvo).**

15. siječnja 1992. — UN
travanj 1992. — EZ
22. svibnja 1992. — SAD

6. Prouči karte i odgovori.

Operacija deblokade Dubrovnika

Operacija Maslenica

Usporedi važnost dviju operacija za normalno funkcioniranje života u Republici Hrvatskoj.

Obje operacije omogućile su ponovno povezivanje sjevera i juga Hrvatske.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

7. Ocijeni Daytonski mirovni sporazum iz 1995. godine.

Individualni odgovor

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Taj se pojam nalazi u naslovu ove teme I PRIMJER je pravilne uporabe navodnika.

PRIMJER

OSLOBODILAČKE OPERACIJE 1995. GODINE I KRAJ RATA

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu.

Uzrok	Događaj	Posljedica
<p>- pokušaj međunarodne zajednice u pronalasku mirnog rješenja</p> <p>- sopstvi predstavnici odbili su ga razmotriti</p>	neuspjeh plana Z4	- postalo je jasno da Hrvatska neće vratiti okupirana područja mirnim putem

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Analiziraj što je za Republiku Hrvatsku značila pobjeda u operaciji *Bljesak*, a što u operaciji *Oluja*?

Pobjedom u Bljesku hrvatske su snage oslobodile Zapadnu Slavoniju, a pobjedom u Oluji oslobođen je velik dio hrvatskog teritorija što je omogućilo početak povratka prognanika i gospodarskog oporavka te prometno povezivanje Hrvatske.

3. Pročitaj izvor i odgovori.

Ivica Vrkić bio je predstojnik Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnome Srijemu. Ocijenio je proces mirne reintegracije dvadeset godina nakon njegova završetka:

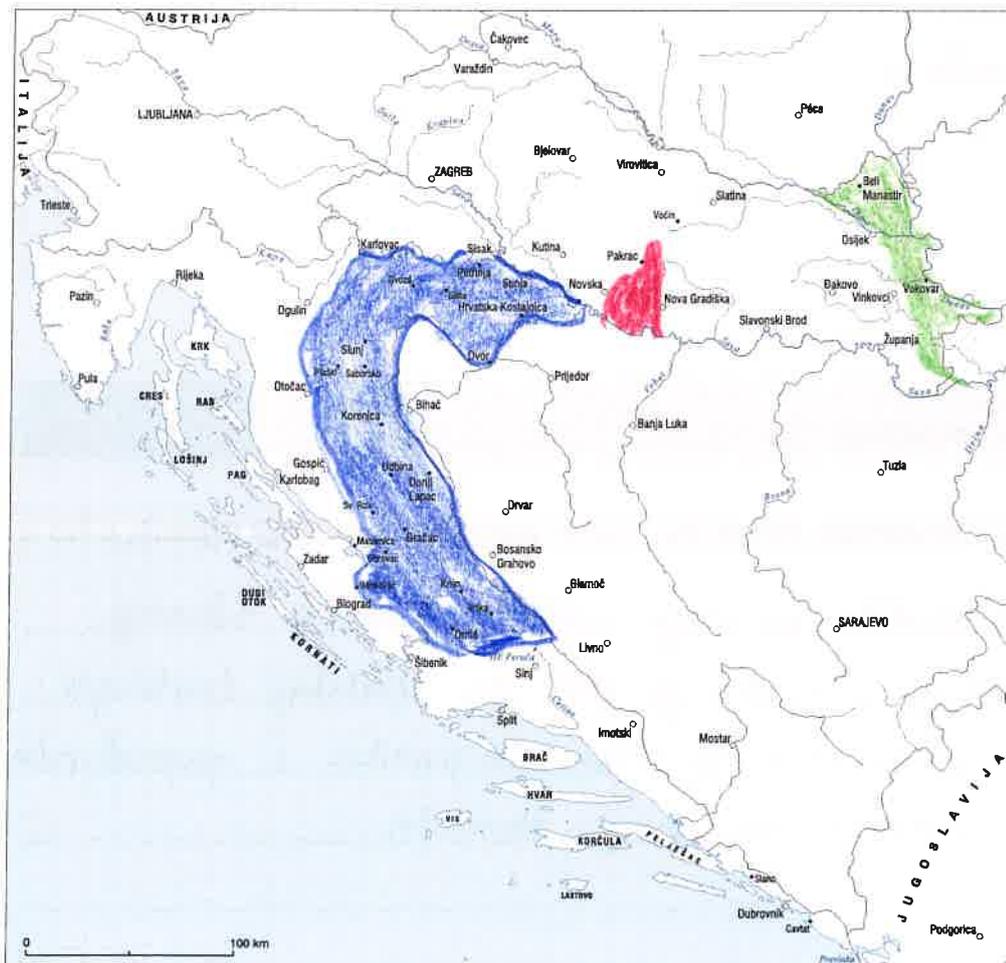
„Hrvatska je izabrala mir i dijalog. Franjo Tuđman i Vlada pokazali su da su spremni razgovarati i vratiti hrvatsku vlast u okupirano područje. Omogućili su Hrvatima da se vrate, a Srbima koji su bili spremni prihvatiti hrvatsku državu da ostanu na tom prostoru.”

(<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/svjedoci-vremena-za-tportal-tamo-su-vladali-arkan-i-cetnici-evo-kako-je-podunavlje-fraceno-hrvatskoj-foto-20180111>)

Objasni važnost mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja.

Mirnom reintegracijom Hrvatska je vratila dio teritorija bez novih žrtava i ratnih razaranja.

4. Riješi zadatke na karti.

- Crvenom bojom označi područje oslobođeno operacijom *Bljesak*.
- Plavom bojom označi područje oslobođeno operacijom *Oluja*.
- Zelenom bojom označi područje oslobođeno mirnom reintegracijom.

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

5. Ispravi netočnosti.

Početakom 1995. godine srpski su predstavnici prihvatili plan A2.

Početakom 1995. godine srpski predstavnici nisu prihvatili plan Z4.

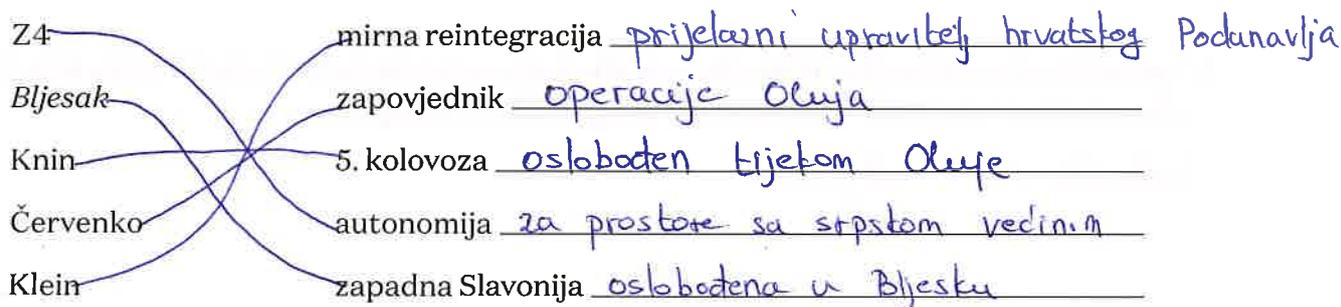
Tijekom operacije *Bljesak* srpske su snage raketama gađale Zagreb, Hvar, Sisak i Budimpeštu.

Tijekom operacije *Bljesak* srpske su snage raketama gađale Zagreb, Karlovac, Sisak i Kutinu.

Tijekom operacije *Oluja* Prva gardijska brigada spojila se s Armijom SAD-a i tako prekinula višegodišnju opsadu Lenjingrada.

Tijekom operacije *Oluja* Prva gardijska brigada spojila se s Armijom BiH i tako prekinula višegodišnju opsadu Bihaća.

6. Poveži imena i pojmove te objasni.

7. Koje se ime skriva iza ispremetanih slova?

Američki diplomat, zagovornik plana Z4, u međunarodnim krugovima poznat i kao G. - HRABRI TELEPAT.

PETER GALBRAITH

STRADANJA STANOVNIŠTVA I RATNA RAZARANJA TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni zašto je u Domovinskom ratu stradao podjednak broj vojnika i civila.

Granatiranjem sela i gradova stradalo je civilno stanovništvo. To je rezultat politike pobunjenih Srba da stvore etnički čista područja.

2. Najveći broj prognanika i izbjeglica zabilježen je u prosincu 1992. godine, čak 663 493. Objasni uzroke tako velikog broja prognanika i izbjeglica.

Individualni odgovor.

3. Rastumači vezu između Domovinskog rata i demografskih promjena.

U izravan utjecaj (poginuli), Domovinski rat je i posredno utjecao na ukupno smanjenje broja stanovnika RH (smanjenje nataliteta, iseljavanje).

**POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA**

4. Istraži postoji li još, i koliko je velika, opasnost na koju upozorava znak na fotografiji.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE**

5. Ispuni tablicu.

Izravne gospodarske štete prouzročene Domovinskim ratom	Neizravne gospodarske štete prouzročene Domovinskim ratom
-razaranja	<ul style="list-style-type: none"> - zamrlo gospodarstvo na okupiranim područjima - otežani uvjeti poslovanja - smanjenje investicija - zastoj u turizmu

6. Što prikazuje fotografija?

Kolona sjećanja na 25. godišnjicu pada Vukovara (18. studenog 2016. godine)

7. Ocijeni važnost obilježavanja događaja iz Domovinskog rata.

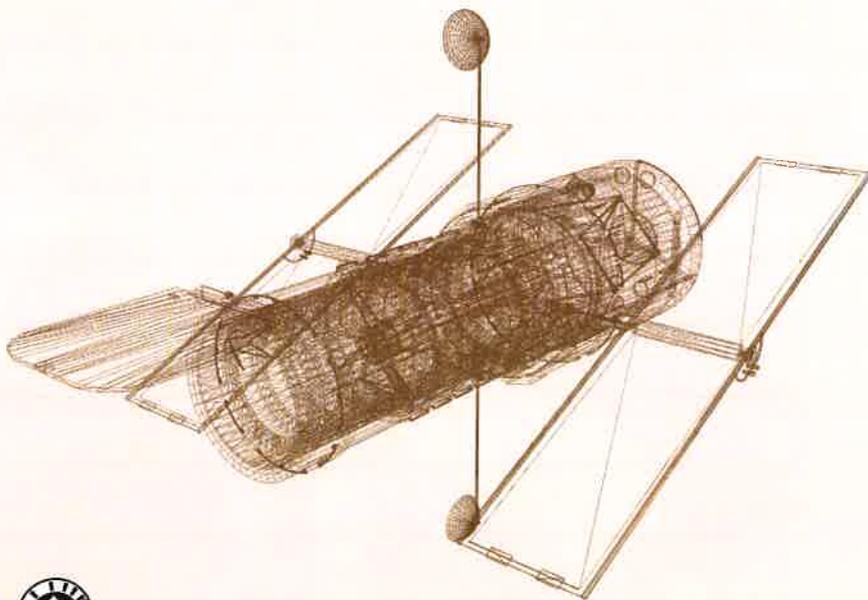
Individualni odgovor.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

RAZUM TI govori da ne ideš na more u zemlju u kojoj se vodi rat. Zato je ta grana gospodarstva za vrijeme Domovinskog rata jako patila.

TURIZAM

SUVREMENO DOBA

Jedan od najvećih svemirskih teleskopa, nazvan Hubble, lansiran je 1990. u orbitu oko našeg planeta kao zajednički projekt američke svemirske agencije NASA-e i europske svemirske agencije ESA-e. U posljednjih su tridesetak godina s pomoću njega znanstvenici prvi put vidjeli mnoge daleke dijelove naše galaktike i svemira. Uključi aplikaciju e-sfere i pogledaj teleskop Hubble sa svih strana.

SVIJET I HRVATSKA NAKON PADA KOMUNIZMA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Zašto je SAD napao i osvojio Irak 2003. godine?

Zato jer je tvrdio da Irak posjeduje kemijsko oružje za masovno uništavanje.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Iz teksta u udžbeniku izdvoji događaje iz hrvatske povijesti od 1995. do 2020. godine povezane s gospodarstvom i napiši o njima kratak esej.

Individualni odgovor.

3. Usporedi položaj SAD-a u svijetu tijekom hladnog rata i nakon njega. *Mogući odgovor:*

*Neposredno nakon Hladnog rata SAD je ostao jedina svjetska
velesila. U Hladnome ratu, uz SAD, velesila je bio i SSSR.*

POVIJESNI KONCEPT RAD S POVIJESNIM IZVORIMA

4. Pročitaj izvor i odgovori na pitanja.

„Neophodno je poticati fizički razmak, kao i pojačanu osobnu higijenu djece/učenika. (...)”

Važno je omogućiti i uvesti u rutinu redovito pranje ruku tekućom vodom i sapunom. Ruke se peru prije ulaska u svoju skupinu/učionicu, prije i nakon pripreme hrane, prije jela, nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon čišćenja nosa i kada ruke izgledaju prljavo. Za pranje ruku treba koristiti tekuću vodu i sapun. (...)”

Roditelji su dužni izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu svaki dan prije dolaska u ustanovu te u slučaju povišene tjelesne temperature ne smiju dovesti dijete u ustanovu, već se javljaju ravnatelju ustanove i izabranom pedijatru/liječniku obiteljske medicine radi odluke o testiranju i liječenju djeteta. Učenici starije dobi sami mjere temperaturu. Učenici viših razreda, a posebno punoljetni učenici mogu samostalno mjeriti tjelesnu temperaturu.”

(<https://www.koronavirus.hr/upute-hzjz-za-vrtice-osnovne-i-srednje-skole-u-skolskoj-godini-2020-2021/770>)

a) O kojem nam povijesnom događaju taj izvor govori?

O epidemiji nazvanoj koronavirusom.

b) Kako je taj događaj izmijenio živote ljudi?

Individualni odgovor.

POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR

5. Kronološki poredaj predsjednike Vlade Republike Hrvatske tako da na prazne crte upišeš brojeve od 1 do 5 (brojkom 1 označi vremenski najudaljenijeg predsjednika vlade).

Jadranka Kosor	3
Zoran Milanović	4
Andrej Plenković	5
Ivo Sanader	2
Ivica Račan	1

POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA

6. Koji je događaj 2001. godine izmijenio političku situaciju u svijetu i kako?

Teroristički napad na nebodere „Svjetskog trgovinskog centra“. Nakon toga zapadne su sile predvođene SAD-om započele rat protiv terorizma.

7. Izdvoji najbolji i najteži događaj iz hrvatske i svjetske povijesti od 1995. do 2020. godine. Obrazloži svoj odabir.

Individualni odgovor.

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Nekad snažna industrijska grana u Hrvatskoj sada propada. Nedostaješ nam, o DOBRA GRADNJO!

BRODOGRADNJA

ZNANOST, TEHNOLOGIJA I MEDIJI

POVIJESNI KONCEPT UZROCI I POSLJEDICE

1. Ispuni tablicu. *Mogući odgovor:*

Uzrok	Događaj	Posljedica
- stalan razvoj znanosti i tehnologije	masovna uporaba bežične tehnologije	- mijenja se svakodnevni život ljudi

POVIJESNI KONCEPT KONTINUITET I PROMJENA

2. Ispuni tablicu. *Individualni odgovori:*

	Osobno računalo	Internet	Pametni telefon	Umjetni satelit
Ocijeni važnost izuma u današnjem svijetu				

3. Pročitaj tekst i odgovori.

Nove medicinske tehnologije poput ultrazvuka i magnetske rezonancije pomažu liječnicima proniknuti što se događa u unutrašnjosti tijela. No, još se u istu svrhu koriste i rendgenskim snimanjem.

Nakon Drugoga svjetskog rata za dobivanje električne energije počinje se iskorištavati nuklearna energija. Mnoge države u svijetu danas imaju nuklearne elektrane.

Usporedi korisnost razvoja medicinske i nuklearne tehnologije. *Mogući odgovor:*

Razvoj medicine koristi se za dobrobit ljudi, dok razvoj nuklearne tehnologije, osim što može biti koristan, može biti i nepotreblijiv.

4. Pročitaj tekst, prouči fotografiju i odgovori.

Razvoj biologije, odnosno genetike, omogućio je genetički inženjering: presađivanje genskog materijala odgovornog za nasljeđivanje pojedinih osobina iz jednoga živog bića u drugo. Takvim je genskim izmjenama, uz ostalo, „stvoren” brzorastući losos, krave koje daju majčino (ljudsko) mlijeko, svinje s manje masnog tkiva, koze koje daju mlijeko bogato paučjom svilom (elastična, ali čvrsta tvar od koje se sastoji paukova mreža) te miševi koji daju riblje ulje. Mnoge su uzgajane biljke poput soje, kukuruza ili krumpira genskim izmjenama postale otpornije na bolesti i nametnike. Drugima je poboljšan okus, čvrstoća ili oblik. Genski izmijenjena hrana masovno se proizvodi, ali nailazi na velik otpor u svijetu. Pojedini znanstvenici tvrde da nekontrolirano širenje izmijenjenih biljaka može narušiti ravnotežu u prirodi. Na fotografiji je prikazan jedan od rezultata genetičkog inženjeringa: plava rajčica.

a) Usporedi i ocijeni primjenu genetičkog inženjeringa u biljnom i životinjskom svijetu.

Individualni odgovor.

b) Doznaj može li se u Hrvatskoj kupiti plava rajčica.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA**
5. Pročitaj izvor i odgovori.

Astrofizičar Stephen Hawking (1942. – 2018.) bio je jedan je od najcjenjenijih znanstvenika XX. i XXI. stoljeća. Bio je teško bolestan od rane mladosti i život je proveo u invalidskim kolicima.

„Moj je cilj jednostavan. Želim razumjeti svemir, razumjeti ga potpuno; zašto je takav kakav jest i zašto uopće postoji.”

„Zapazio sam da oni koji smatraju da je sve unaprijed određeno i da čovjek ništa ne može promijeniti ipak pogledaju lijevo i desno prije nego što prijeđu cestu.”

(https://www.goodreads.com/author/quotes/1401.Stephen_Hawking)

a) Objasni što je u Hawkingovim izjavama karakteristično za znanstveni način razmišljanja.

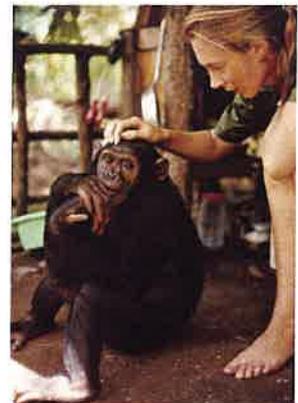
Hugui odgovor: želja za razumijevanjem svijeta (svemira) oko sebe te otkrivanje zašto uopće postoji.

b) Razmisli je li Hawkingov cilj iz prve izjave doista jednostavan.

Individualni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
POVIJESNA PERSPEKTIVA**
6. Prouči ilustraciju, pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

Jane Goodall bavi se proučavanjem ponašanja čimpanza, njihovom zaštitom i zaštitom prirode općenito. Otkrila je da se čimpanza, baš kao i čovjek, koristi alatima u svakidašnjem životu. Broj čimpanza u svijetu tijekom XX. stoljeća smanjivao se zbog lova i uništavanja šuma u kojima žive. Čimpanze (i drugi čovjekoliki majmuni) stradavaju i kao pokusne životinje. Jane Goodall jedna je od zagovornica teze da čovjekolikim majmunima treba priznati određena prava do sada rezervirana za ljude.

Nekoliko je država u svijetu u posljednjih petnaest godina zabranilo pokuse na čovjekolikim majmunima, priznalo im zakonsko pravo na život i slobodu te zabranilo njihovo iskorištavanje u komercijalne svrhe (cirkus, reklame).

a) Ocijeni praksu medicinskih pokusa na čovjekolikim majmunima.

Individualni odgovor.

b) Koja bi od ljudskih prava, prema tvojemu mišljenju, čovjekoliki majmuni trebali imati, a koja ne? Obrazloži svoje mišljenje.

Individualni odgovor.

7. Ispuni tablicu.

Mogući odgovori :

	Struktura DNK	Genetički inženjering	Uporaba nuklearne energije u mirnodopske svrhe
Ocijeni važnost znanstvenog dostignuća	- daje nam puno saznanja o nasljeđivanju	- važna je njegova primjena u poljoprivredi i medicini	- važna je za dobivanje električne energije

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Kad uređaji počnu komunicirati nama iza leđa, to je osjetljiva TVAR: TERETNI SNI.

INTERNET STVARI

UMJETNOST, RELIGIJA I SPORT U DRUGOJ POLOVICI XX. I NA POČETKU XXI. STOLJEĆA

POVIJESNI KONCEPT
UZROCI I POSLJEDICE

1. Objasni povezanost između postmodernizma i razvoja tehnologije.

Postmoderni način razmišljanja karakterističan je za medije i visoko razvijenu tehnologiju. Postmoderne ideje često dolaze do izražaja na području računalne tehnologije.

POVIJESNI KONCEPT
KONTINUITET I PROMJENA

2. Opiši kako je Crkva reagirala na pojedina znanstvena otkrića tijekom druge polovice XX. stoljeća i u XXI. stoljeću.

Crkva je priznala da znanstvene teorije o postanku svijeta i čovjeka. (Teorija velikog praska, teorija evolucije) mogu biti točne, ali smatra da je Bog bio pokretač tih procesa.

POVIJESNI KONCEPT
USPOREDBA I SUČELJAVANJE

3. Usporedi postmodernizam i modernizam. Ocijeni u kojoj je mjeri postmodernizam nastao kao reakcija na modernizam.

Individuelni odgovor.

**POVIJESNI KONCEPT
RAD S POVIJESNIM IZVORIMA****4. Pročitaj izvor i odgovori.**

Odlomak iz enciklike „Mir na Zemlji” pape Ivana XXIII. iz 1963. godine:

„Rašireno je vjerovanje da u moderno doba mir može osigurati jedino postizanje ravnoteže u naoružanju. To je i vjerojatni uzrok ove utrke u naoružavanju. Ako jedna zemlja poveća svoju vojnu snagu, druga je odmah potaknuta da učini isto. A ako jedna zemlja ima atomsko oružje, druga odmah misli da je potpuno opravdano da i sama proizvodi to razorno oružje. Zbog toga ljudi žive u stanju neprestanog straha. Strahuju da bi se na njih u bilo kojem trenutku mogla obrušiti oluja zastrašujućeg nasilja. I imaju se razloga bojati, jer takvoga oružja sigurno ne nedostaje. Teško je povjerovati da bi se itko usudio (...) započeti jedan tako stravičan pokolj i uništenje, ali rat može započeti i slučajno, nekim nepredviđenim stjecajem okolnosti.”

(http://www.vatican.va/content/john-xxiii/en/encyclicals/documents/hf_j_xxiii_enc_11041963_pacem.html)

a) Objasni riječi pape Ivana XXIII. u kontekstu hladnog rata.

Individualni odgovor.

b) Prisjeti se koja je hladnoratovska kriza mogla utjecati na sadržaj te enciklike.

Kubanska kriza.

**POVIJESNI KONCEPT
VRIJEME I PROSTOR****5. Doznaj koji su gradovi bili domaćini olimpijskih igara od 1920. do 2016. godine i odgovori na pitanja.**

a) Na kojem je kontinentu održano najviše, a na kojemu najmanje olimpijskih igara?

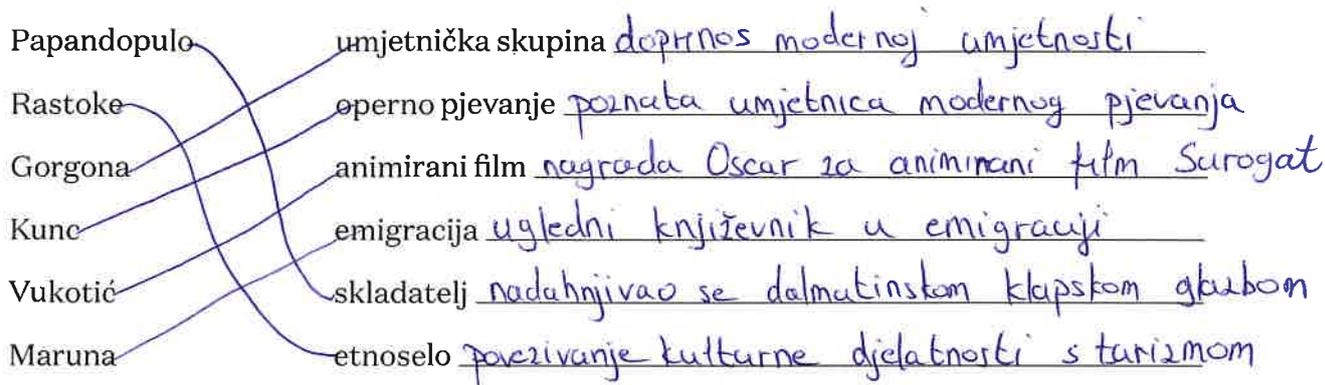
U Europi najviše, a u Južnoj Americi najmanje.

b) Pretpostavi zašto nijedne olimpijske igre nisu održane na Antarktici niti u Africi.

Mogući odgovori: Na Antarktici zbog klimatskih uvjeta, a u Africi zbog nerazvijenosti zemalja.

6. Spoji imena i pojmove te objasni.

7. Svrstaj sportaše i njihove sportske rekvizite u tablicu.

Sportaši: Janica Kostelić, Dražen Petrović, Blanka Vlašić, Sandra Perković, Goran Ivanišević, Sara Kolak.

Sportski rekviziti: lopta, koplje, disk, reket, strunjača, skije.

sportaš	rekvizit
Janica Kostelić	skije
Dražen Petrović	lopta
Blanka Vlašić	strunjača
Sandra Perković	disk
Goran Ivanišević	reket
Sara Kolak	koplje

8. Koji se pojam skriva iza ispremetanih slova?

Tomu postmodernističkom žanru sve bolje raste I PRODAJA.

PARODIJA

Sadržaj

SVIJET I HRVATSKA OD 1918. DO 1939. GODINE	4
Versajski poredak.....	5
Stvaranje Kraljevstva SHS.....	8
Hrvatska u sastavu Kraljevine SHS 1918. – 1929.	12
Hrvatska u sastavu Kraljevine Jugoslavije 1929. – 1941.	17
Demokracija, diktatura, totalitarizam	22
Primjeri demokracija: Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska i SAD	25
Ruska revolucija. Staljinova vlast	28
Fašizam u Italiji. Militarizam u Japanu.....	32
Nacizam u Njemačkoj	35
Društveni razvoj Hrvatske u sklopu prve Jugoslavije	39
Potrošačko društvo i borba za radnička prava.....	41
Velika gospodarska kriza.....	44
Gospodarski razvoj Hrvatske u sklopu prve Jugoslavije.....	47
Znanost i tehnologija u međuratnom razdoblju.....	50
Umjetnost, kultura, sport i religija u međuratnom razdoblju.....	53
DRUGI SVJETSKI RAT	57
Drugi svjetski rat: politika popuštanja i početak rata.....	58
Drugi svjetski rat: širenje ratnih sukoba.....	62
Kvislinški režimi: Nezavisna Država Hrvatska. Četnici.....	69
Pokreti otpora: partizanski pokret	74
Drugi svjetski rat: kraj rata.....	78
Znanost i tehnologija u službi rata.....	83
Holokaust i drugi zločini protiv čovječnosti. Život u pozadini.....	87
HLADNI RAT	91
Hladni rat.....	92
Hladnoratovske krize i lokalni ratovi.....	97
Uspostava komunističke vlasti u Jugoslaviji i sukob sa SSSR-om	100
Politički i nacionalni odnosi u drugoj Jugoslaviji.....	104
Poslijeratni svijet. Društveni pokreti u drugoj polovici XX. stoljeća	108
Dekolonizacija.....	112
Gospodarske razlike u svijetu podijeljenom na blokove.....	115
Hrvatska u drugoj jugoslavenskoj državi – gospodarski razvoj	118
Slom komunizma u Europi.....	122
SAMOSTALNA HRVATSKA	125
Slom komunizma u Jugoslaviji i stvaranje samostalne Republike Hrvatske	126
Prvi sukobi. Domovinski rat 1991. godine.....	129
Godine „primirja”	132
Oslobodilačke operacije 1995. godine i kraj rata	135
Stradanja stanovništva i ratna razaranja tijekom Domovinskog rata.....	138
SUVREMENO DOBA	141
Svijet i Hrvatska nakon pada komunizma	142
Znanost, tehnologija i mediji.....	145
Umjetnost, religija i sport u drugoj polovici XX. i na početku XXI. stoljeća	149